

ACADEMIA ROMÂNĂ FILIALA TIMIȘOARA,
INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
“TITU MAIORESCU”

Ioan Hațegan

**Ghid monografic.
Bibliografia monografiilor de
localități bănățene**

**Editura Banatul
Timișoara
2006**

Editura Banatul Timișoara
Consilier editorial: Ioan Hațegan

Această lucrare apare sub egida
ACADEMIEI ROMÂNE - Filiala Timișoara

Cu sprijinul:

ec. Nicolae Ignea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HĂȚEGAN, IOAN

Ghid monografic. Bibliografia monografiilor
de localități bănățene / Ioan Hațegan.

Timișoara: Editura Banatului, 2006, 150 p.

ISBN Ed. Banatul 973-87965-3-9

978-973-87965-3-9

973-108-009-0

978-973-108-009-3

908(091)

Copyright: Ioan Hațegan

Coperta: ARTPRESS

Tipar: ARTPRESS

**ACADEMIA ROMÂNĂ FILIALA TIMIȘOARA,
Institutul de Cercetări Socio-Umane “ Titu Maiorescu”**

Ioan Hațegan

**Ghid monografic.
Bibliografia monografiilor de
localități bănățene
(Documentare, scriere, editare)**

TIMIȘOARA
2006

Monografia este:

*“ Un studiu științific amplu asupra unui subiect anumit,
tratat detaliat și multilateral.”*

(Dicționarul Explicativ al Limbii Române)

C U P R I N S

I GHID MONOGRAFIC.

Cuvânt înainte-Academician Păun Ion Otiman	p.9
Prefață	p.11

PARTEA I-A PREGATIREA

Cap.I Scurt istoric al mișcării monografice bănățene	p.17
Cap. II Sursele de finanțare	p.21
Cap.III Sursele de informare	p.25
Cap.IV Edituri și tipografii	p.33

PARTEA II-A MONOGRAFIA

Cap.V. Structura monografiei	p.37
Note științifice	p.40
Titlul monografiei	p.41
Cuvânt înainte	p.42
Prefață	p.42
Descrierea geografică	p.43
Istoricul așezării	p.44
Populația	p.46
Economia	p.47
Instituții (primăria, biserica, școala, etc.)	p.52
Asociații, societăți, fundații, firme	p.57
Habitatul (satul, străzile, casa, gospodăria, anexe, altele)	p.57
Etnografia (port, tradiții și obiceiuri, interioare de case, etc.)	p.60
Cultura (folclor literar, muzical, coregrafic; alte genuri: poeți,	

scriitori, etc.)	p.64
Monumente	p.68
Sport - Turism	p.69
Personalități	p.70
Glosar de termeni în grai	p.70
Bibliografie	p.71
Anexe	p.72
Rezumate	p.73

II BIBLIOGRAFIA MONOGRAFIILOR DE LOCALITĂȚI BĂNĂȚENE

Prefață	p.77
Repertoriu	p.81

I

GHID MONOGRAFIC

Cuvânt înainte

Mulți, prea mulți ani mișcarea monografică din România, în general și cea din Banat, în special a rămas în amorțire, iar acolo unde s-a manifestat în anii comunismului, suferă de mistificare, triumfalism sau de alte racile ale perioadei. De ceva timp, deși în multe cazuri, empiric, neștiințific, prin bunăvoința, abnegația și neoboseala unor oameni de carte, a reînviat! Și este bine.

De ce este necesar studiul monografic al unor localități? De ce este utilă scrierea și editarea monografiei localității X, oricât de mică și neînsemnată ar fi aceasta? Din multiple puncte de vedere. Pentru a fi convingător, voi da un exemplu care îmi vine acum în minte, fiind, după părerea mea, foarte relevant pentru pledoaria pro monografică.

În anul 1972 a venit la Timișoara în universitățile noastre ca bursier Fulbright un tânăr cercetător american, Andreas Argyres, grec de origine dar statornicit în California, ca sociolog la Universitatea Davis. Ne-am apropiat și am rămas prieteni de familie o viață întreagă. Tema tezei lui de doctorat avea ca subiect “ Cercetări privind situația economică a gospodăriilor din Banat în perioadele 1930-1940 și 1965-1975”. Cum însă americanii nu dau nici un dolar degeaba, i-au plătit sociologului american doctoratul pentru a urmări evoluția sau, mai degrabă, involuția satului și gospodăriilor sătești în perioada comunistă comparativ cu cea interbelică. Ce localități a ales americanul ? Racovița și Belințul pentru că aceste sate bănățene aveau monografiile făcute în perioada interbelică.

După ce am citit remarcabila teză de doctorat a profesorului Argyles mi-am dat seama cât de importantă este monografia unei localități pentru cunoașterea istoriei, geografiei, economiei, agriculturii, meșteșugurilor, folclorului, pentru cunoașterea oamenilor și a faptelor acestora.

Iată că după mulți ani, de pe timpul școlii de sociologie rurală a lui Dimitrie Gusti și a Institutului Social Banat Crișana, a revenit în actualitate, prin inițiativa Dr. Ioan Hațegan, ideea monografică.

Istoricul Ioan Hațegan, bun cunoscător al spațiului bănățean, reputat cercetător al istoriei Banatului, prezintă celor interesați, "un cadru" de elaborare al unei monografii. Având în vedere că cercetarea monografică și scrierea unei monografii poate fi făcută de profesori (de limba română, de geografie, de istorie, de oricare altă disciplină), de economiști, de juriști, de învățători sau de oricare alt autor pasionat de cunoașterea localității sale, considerăm că o anumită introducere în studiul monografic, în tehnicile de cercetare sociologică și economică este benefică.

Acest lucru îl face Ioan Hațegan în lucrarea sa. Spre meritul său și al cititorilor, vrednici de a se apuca de cercetarea și scrierea monografiei localităților pe care doresc să le pună în lumină.

Academician Păun Ion Otiman
Secretar general al Academiei Române

Prefață

Intenția de la care pornim este aceea de a oferi celor interesați de fenomenul monografic posibilitatea de a avea la îndemână un posibil ghid pentru desfășurarea cercetărilor. Acesta nu trebuie privit ca un cadru rigid, ci ca un element rezultat din cercetarea îndelungată a sute de monografii ale localităților bănățene, extrem de diverse ca temă, conținut, întindere (număr de pagini), profunzimea cercetării și cunoașterii așezărilor. Prin parcurgerea lor am observat asemănările și deosebirile, cercetarea sistematică sau doar dragostea față de așezare. Am aflat în fiecare monografie idei interesante ca și conținut, dar și ca mod de abordare.

Din dorința de a îmbunătăți metodele de redactare a unei monografii, am scris aceste pagini care dorim să ajungă la fiecare dintre cei implicați în scrierea unei monografii a localității lor. Cu speranța că aceste pagini vor constitui un motiv de reflecție personală și de grup, rămâne de văzut care dintre ele se potrivesc realității locale și care nu-și află locul. De exemplu: un sat de pustă are cu totul alte coordonate decât unul de munte, obiceiurile lor diferă de la o zonă etnografică la alta, numărul instituțiilor și asociațiilor este mai mare sau mai mic. Istoria unui sat colonizat acum 2-300 de ani este alta decât a unuia cu mențiuni documentare de 7-800 de ani.

După cum se observă din structura cuprinsului, acest ghid este gândit în special pentru monografierea unei așezări de tip rural sau preurban (târg, orașel). În cazul unei monografii de oraș, capitolele sunt aceleași, dar unele primesc alte dimensiuni, au un număr sporit de pagini. Iar autorul va avea nevoie de mult timp pentru a cunoaște realitatea urbană sau va porni – de la bun început - cu un colectiv alcătuit din profesioniști din mai multe domenii. În cazul în care va fi nevoie vom detalia și acest proces.

Nu există un plan ideal după care se poate ghida cineva pentru a scrie monografia unei localități. Aceasta pentru

că o monografie este scrisă, în majoritatea cazurilor, de un om sau de oameni, cu un anumit tip de pregătire (medie, superioară), uneori cu o specializare umanistă, alteori cu o specializare tehnică. Diferențele sunt, adesea, atât de mari, încât rezultatul pasiunii și studiului (atunci când este cazul) apare disproporționat în raport cu cerințele și realitatea.

De aceea dorim să oferim o posibilă schiță care să servească celor care pornesc la adunarea unor materiale pentru elaborarea unei monografii. Ea cuprinde mai multe capitole (la rândul lor defalcate pe subcapitole, etc.) care pot asigura cercetătorului sau grupului (echipei) repere și trepte pe care trebuie să le parcurgă pas cu pas, adunând singur, în echipă sau cu sprijinul unor specialiști, datele și asigurând corectitudinea, amplitudinea și echilibrul acestora.

Pentru unele capitole și subcapitole autorul este nevoit să solicite ajutorul specialiștilor din respectivul domeniu. Aceștia sunt în măsură să certifice exactitatea datelor oferite de autor/autori, să ofere altele de maximă importanță și să-i îndrume spre echilibru.

Autorul sau echipa care își propune să scrie o monografie de așezare are obligația de a cerceta în primul rând arhivele, apoi lucrările, diferite schițe, hărți, fotografii, etc., aflate în localitate. Ar fi bine ca echipa să-și împartă sarcinile în funcție de pregătirea și nivelul de cunoștințe asupra unuia sau altuia dintre domeniile abordate.

Urmează etapa a doua, care se consumă în centrele urbane mari care au arhive și biblioteci, dar și specialiști pe domenii. După epuizarea acestei etape este preferabil să se revină și să se completeze părțile neglijate inițial în localitate. Abia apoi se poate începe redactarea finală a monografiei.

În condițiile actuale monografia este scrisă direct pe computer, este listată, citită de autori (inclusiv un bun cunoscător al limbii române). Ar fi bine să fie văzută, adnotată

și corectată și de un specialist dintr-un institut, muzeu sau universitate.

Etapa finală constă în predarea materialului pe dischetă sau CD (Compactdisk) unei edituri sau tipografii pentru editare și tipar. Difuzarea monografiei este obligația autorului sau a finanțatorului, după caz. Mai nou unele monografii sunt introduce pe Internet.

Timișoara iulie 2006

Dr. Ioan Hațegan

PARTEA I**PREGĂTIREA****Capitolul I.****Scurt istoric al mișcării monografice bănățene**

Banatul este unul dintre primele – dacă nu cumva chiar primul – ținut al României în care au fost scrise și tipărite monografiile ale unor localități. Cauzele consistă într-un nivel mai ridicat al dezvoltării economiei, comerțului, finanțelor, pe de o parte, iar pe cealaltă nivelul ridicat de instruire școlară, apariția iluminismului și iluminiștilor și în Banat. Aceste idei au pătruns în lumea satelor iar ”întelighenția” a căutat să răspundă noilor provocări. Chestionarele administrative și religioase la care răspundeau des i-a obligat să cunoască date diverse din trecutul așezării, dar și realități ale timpului lor care trebuiau cuantificate și transmise autorităților.

Prima monografie de localitate bănățeană este cea a primarului timișorean Johann Nepomuk Preyer, *Monographie der königliche Freistadt Temeswar*, (Monografia orașului liber regal Timișoara), apărută la Timișoara în anul 1853 și retipărită în germană și română la Timișoara în anul 1995.

În același timp unul dintre intelectualii satelor, Partenie Gruiescu scria manuscrisul primei monografii sătești cunoscute: cea a satului Sintești, comuna Margina, județul Timiș. Dacă primarul timișorean a reușit să-și publice cartea, Gruiescu a lăsat lucrarea în manuscris și abia cercetătorii veacului al XX-lea l-au redescoperit și publicat.

Până spre sfârșitul veacului al XIX-lea au mai apărut monografiile, în limba germană și maghiară în special, dar și în română. Autorii se bazau pe realități cunoscute, iar partea de

până la 1716 – uneori până spre anii 1800 – era expediată în câteva rânduri. Prioritate au avut monografiile unor sate colonizate cu germani și cu maghiari, iar lucrările aduceau osanale puterii chezaro-crăiești, exagerând realele și amplele acțiuni de modernizare a Banatului pe care le-a realizat monarhia chezaro-crăiască.

Cercetările, chestionarele și lucrările lui Pesty Frigyes se constituie ca un moment deosebit în cunoașterea istoriei vechi și medii a Banatului și au fost citate în mai toate monografiile de până astăzi. Datele adunate de Pesty se constituie în tezaur istoric. Păcat însă că manuscrisele și chestionarul lui Pesty zac și acum, nepublicate, la Biblioteca Academiei Maghiare de Științe din Budapesta.

La începutul veacului XX au apărut mai multe lucrări cu o bună ținută științifică (chiar dacă mai apăreau reflexe ale miturilor politice). Autori ca Milleker Felix (Bodog), Szentklaray Jenő, Borovszky Samu, George Popovici au oferit prin operele lor informații deosebit de prețioase, care vor fi folosite apoi în alte monografii.

Perioada interbelică se caracterizează prin două direcții: prima este cea “clasică” care va fi folosită cu precădere de germani și maghiari, obișnuiți cu un anume stil, iar cea de-a doua va fi rezultatul activității școlii monografice inițiate de Dimitrie Gusti și pusă în practică de Institutul Social Banat Crișana din Timișoara.

Vor apărea astfel monografiile în germană, maghiară, sârbă și română. În afara eforturilor unor intelectuali sătești (preoți, învățători, notari, etc.) vor fi publicate și două monografii masive (Belinț și Sârbova), rod al anchetelor monografice ale Institutului, dar vor rămâne în ciornă rezultatele multor alte anchete.

Războiul și urmările sale au stopat pentru câteva decenii cercetarea monografică. Abia prin deceniul VII se

reiau (uneori și la imboldul autorităților și a unor universitari) monografiile de localități. S-au constituit colective, girate de profesori, care au cercetat – în limita cunoștințelor lor profesionale și lingvistice – trecutul unor așezări bănățene. Rezultatele s-au concretizat prin câteva sute de manuscrise, depuse la județ (la cultură sau la secția de propagandă). Ar fi indicată o cercetare a acestor arhive spre a le identifica elementele esențiale, dar și verificarea valorii lor monografice. Este posibil ca unele manuscrise să mai fie și la unii dintre cei ce au lucrat la aceste monografii. Recuperarea lor ar fi un act de dreptate și ar oferi un schelet de cercetare celor de azi.

Majoritatea acestor monografii, scrise pe parcursul unui veac, păcătuiesc printr-un subiectivism îngust. Autorii se preocupă în special de istoria propriei etnii și marginalizează – uneori nici nu amintesc – despre celelalte etnii ce locuiesc în respectiva așezare. Ele ar trebui numite Monografia etniei X din localitatea Z. Trebuie însă remarcată preocuparea unora pentru o prezentare, măcar generală, și a celorlalte etnii conlocuitoare.

Unele monografii au fost scrise din patriotism național sau la comandă politică (de tip etatic maghiar sau naționalist românesc, ori prin prisma socialismului românesc). Acestea proslăvesc “marile realizări” ale epocii respective. Păcat, fiindcă sunt și date obiective care – lăsând deoparte festivismul – pot fi folosite.

O mențiune deosebită și aparte se cuvine rostită despre monografiile scrise și publicate de germanii din Banat. Ele reflectă o dragoste absolut deosebită față de așezarea respectivă. Sunt, în același timp, rodul unei cercetări obiective, deosebit de riguroase, întinse pe o perioadă lungă de timp. Unele păcătuiesc însă prin neglijarea celorlalte etnii ce locuiau, sau locuiesc, în satul respectiv. Au însă un plan riguros de cercetare reflectat în cuprins, sunt masive și au un

capitol dedicat istoriei Banatului, un altul - cu date interesante – despre geografia așezării, apoi tabele cu coloniștii așezați în sat, evoluția acestora. Date cvasiexhaustive sunt oferite cu privire la biserică, școală, grădiniță, ocupații, tradiții și obiceiuri. Tratează pe larg ultimul veac din istoria așezării, cu menționarea celor căzuți în cele două războaie, deportarea în Rusia și în Bărăgan. Menționează cu durere părăsirea Banatului și așezarea în vechea - noua patrie, Germania. Schițe, hărți, ilustrații alb-negru și color întregesc acest tip de monografii.

O simplă concluzie din lecturarea acestor câteva sute de monografii bănățene: sunt scrise din dragoste față de zonă și oameni; oferă date inedite despre istoricul vieții umane; suferă din cauza unui patriotism rău înțeles sau exagerat – fapt care scade (uneori anulând) valoarea celorlalte date. Fac excepție câteva zeci de monografii care pot fi luate ca posibile modele. Unele dintre acestea se referă la Timișoara, Reșița sau alte centre urbane și doar puține la așezări rurale.

Parafrazând, putem spune că acela care nu cunoaște istoria monografiilor va repeta greșelile predecesorilor. Și ar fi păcat pentru că posibilitățile actuale de cercetare, scriere, editare și publicare a unor asemenea lucrări sunt mult mai ușoare astăzi.

Capitolul II

Surse de finanțare

O monografie scrisă și netipărită este un simplu manuscris. Sute de asemenea manuscrise zac prin arhive, biblioteci sau la diverse persoane. Pentru a ajunge sub formă de carte la cititori, manuscrisul trebuie editat și tipărit, eventual pus pe Internet. Pentru aceasta trebuie aleasă o editură și respective un site și un server.

Editura este cea care asigură tehnoredactarea (punerea în pagină), prepressul (pregătirea pentru tipar) și tiparul propriu-zis. Tiparul poate fi executat la tipografia proprie a editurii sau la o altă tipografie.

Pentru a ști exact costurile autorul/autorii care se adresează unei edituri trebuie să ofere acesteia următoarele date:

- numărul de pagini pe computer (echivalent A4)
- formatul (A4, A5, tehnic, album etc.)
- ce calitate de hârtie doresc (70, 80, 90 grame pe cm²)
- coperta din carton de 120, 150, 200 gr/cm²; policromie, laminată, înfoliată etc.)
- numărul (pe pagini) de ilustrații alb-negru și/sau color
- tirajul (numărul de exemplare)

Pe baza acestor date editura stabilește prețul de cost al monografiei, pe care-l comunică autorului. Mai rar astăzi editura este dispusă să suporte ea costurile editării, dar își rezervă toate drepturile asupra difuzării, plătind autorului drepturile de autor.

Colectarea fondurilor

Problema fundamentală a autorilor constă în aflarea surselor de finanțare.

Cum o monografie costă câteva zeci bune de milioane (ROL), iar majoritatea autorilor nu au suma respectivă, trebuie să se adreseze unor instituții, firme sau persoane.

1. Prima dintre acestea este Consiliul Local. Prin Agenda sa culturală, acesta poate aloca suma, totală sau parțială. Pentru aceasta autorul trebuie să facă o cerere către Consiliul Local, în luna noiembrie a anului (în cazuri excepționale și înaintea unor rectificări bugetare), însoțită de o descriere (cuprins) a manuscrisului. Este foarte bine dacă există și un referat, un cuvânt înainte sau o scrisoare de recomandare din partea unui specialist recunoscut, care certifică valoarea lucrării. Consiliul Local include cererea pe agenda sa, și trimite Consiliului Județean solicitarea de finanțare pentru bugetul anului viitor. În luna decembrie, Comisia de Cultură a Consiliului Județean discută cererile pentru agenda culturală, acestea fiind însoțite de un referat al referentului cultural județean. Apoi aprobă, parțial sau total suma. Pe baza acesteia se transferă în contul Consiliului Local suma, pentru trimestrele I, II, III sau IV. Consiliul Local solicită editurilor sau tipografiilor o cerere de ofertă, iar acestea trimit în scris răspunsul lor. O comisie locală jurizează și alege cea mai bună ofertă în raport de calitate/preț. Manuscrisul este predat, este tipărit, iar tirajul revine Consiliului Local care oferă drepturile de autor (de obicei într-un număr de exemplare), restul fiind difuzate, conform unui tabel, diferitelor instituții (bibliotecă, școală, biserică, etc.) sau vândut celor interesați.

2. O cale ceva mai scurtă este aceea de a prezenta manuscrisul și referințele Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș (sau al județului Arad, Caraș-Severin, etc., după

caz) care-l va include pe agenda sa de activități și-l va edita, prin mijloacele sale proprii, în situația în care beneficiază de fonduri județene.

3. O altă cale este reprezentată de programele naționale pe care le gestionează Ministerul Culturii și Cultelor, direct sau prin Administrația Fondului Cultural Român. Pentru aceasta autorul se poate adresa Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național sau poate accesa direct pe Internet site-ul Ministerului sau Fondului respectiv, de unde află tipurile de programe de finanțare carte, condițiile care trebuiesc îndeplinite, etc. Este o cale mai greu accesibilă celor de la sate, dar nu imposibilă. Ea nu trebuie neglijată.

4. În fiecare localitate (sat, comună, oraș, municipiu, etc.) există – de regulă – firme ale unor localnici care pot fi interesați sau cointeresați în oferirea unui sprijin financiar pentru editarea monografiei. Acest sprijin poate fi făcut în contul sponsorizării sau din fondul de publicitate. Autorul menționează pe coperta II faptul că lucrarea a apărut datorită sprijinului financiar al respectivei firme. Poate tipări acolo și emblema, sigla, etc., respectivei (sau respectivelor) firme. Poate să le dea un anumit număr de exemplare din tiraj pe care acestea le vor folosi cum cred de cuviință.

5. Există posibilitatea ca o persoană fizică să ofere suma necesară din dragoste față de localitate, fără a avea pretenții financiare. Autorul are obligația morală de a menționa pe coperta II sau (dacă se convine) a menționa în Cuvântul Înainte contribuția respectivei persoane, aducându-i mulțumirile care i se cuvin.

6. O realitate, mai puțin folosită acum dar cu șanse mari de a deveni cotidian, este Internetul. În ce fel poate fi folosit acesta pentru o monografie? În multe feluri.

Consiliul Local, o persoană juridică sau fizică, poate cumpăra domeniul denumit cu numele localității, pentru o

sumă mică. Își organizează site-ul și introduce aici toate datele cunoscute despre localitate, inclusiv pe cele referitoare la cererea de oferte pentru editarea unei monografii. Adresa de e-mail și de messenger permite o comunicare extremă de rapidă cu toți cei interesați. Există și posibilitatea unui chat Forum care permite discuții în grup pe Internet pe probleme de interes.

Monografia, odată încheiată, poate fi introdusă pe Internet și astfel este accesibilă tuturor celor interesați. Aceasta poate fi consultată gratuit sau contracost, în funcție de ceea ce decide autorul.

Capitolul III.

Surse de informare

Acestea sunt locale, regionale, zonale, naționale, internaționale. Sursele pot fi primare, secundare, terțiale, etc. Ele pot fi clasificate în surse arhivistice, de bibliotecă, muzeale, personale, etc.

A. Surse locale

1. Arhivistice

1.1.

Principala sursă este arhiva primăriei (Consiliului Local). Aceasta se află parțial la sediul primăriei, parțial (în special arhiva veche, istorică) la Arhivele Naționale, filiala județeană. În mod normal arhiva, fiind prelucrată de arhiviști, are un inventar (un opis) care cuprinde fonduri, dosare pe ani (dos. nr.1 pe anul .....) cu un număr variabil de file. Fondul, cu dosare, este sau nu îndosariat, legat, parafat și șnuruit. Dacă a existat interes din partea primarilor și secretarilor, fondul este bine păstrat și poate fi ușor consultat. Dacă nu, atunci cel ce dorește să-l consulte are obligația de a-l manipula cu atenție, spre a nu încurca filele din doasr sau mutarea lor accidentală dintr-un dosar în altul. Fotocopierea documentelor de interes pentru monografie poate fi făcută – cel mai bine – cu un aparat foto digital sau cu o videocameră digitală, imaginile putând fi trecute pe computer și, de aici, pe un CD (compactdisk) care conservă foarte bine imaginea.

1.2.

Arhiva bisericii / bisericilor / altor locașe de cult se află la casa parohială și/sau prin biserică. Poate fi aranjată sau disparată, poate avea sau nu inventar. Arhiva veche se află la Arhivele Naționale, filialele județene. Lectura acestora poate oferi informații prețioase privitoare la construcția locașului (an, stil, arhitect, constructor, sfințire, resfințire, hram, evenimente importante numirea preoților, vizite canonice), restaurări, liste de preoți, cantori, crâsnici, epitropi, etc.) în funcție de religie și de specificul fiecăreia. Dacă sunt mai multe biserici sau lăcașe de cult trebuie văzute arhivele fiecăreia în parte. Discuțiile cu preotul, cantorii, crâsnicul, epitropii, etc., vor fi extrem de interesante și sunt obligatorii.

1.3.

Arhiva școlii/școlilor. Se află la școală, primărie, Arhivele Naționale, filiala județeană sau, părți din ea, la dascăli și profesori, activi sau la pensie. Aceasta este o sursă extrem de importantă pentru cunoașterea clădirii, anexelor, structura anului școlar în diverse epoci, liste cu învățători, profesori, educatoare la grădiniță, personal auxiliar, evenimente din viața școlii, liste de elevi și absolvenți, etc. Se pot afla date despre personalități ce au frecventat cursurile. Discuțiile prelungite cu dascălii sunt obligatorii.

1.4.

Alte arhive locale (ale unor instituții: poștă și telefon, finanțe, cooperative de credit, bănci populare, dispensar uman, dispensar veterinar, C.A.P., I.A.S., S.M.A., Cămin Cultural, asociații, societăți, fundații culturale, sociale, umanitare, agricole, etc.). Ar fi bine să fie identificate toate instituțiile (administrative, de drept public și/sau privat) care au existat

de-a lungul timpului în localitate, pentru că vor oferi date care completează foarte bine viața localității. Unele înscrisuri sunt încă pe plan local, altele la persoane fizice, restul la Arhive, filiala județeană.

1.5.

Arhive familiare. Sunt create, spontan sau organizat, de unii locuitori care și-au păstrat acte și înscrisuri (inclusiv schițe, hărți, imagini diverse, personale sau sociale), care pot îmbogăți paginile monografiei cu date care, altfel, ar fi pierdute sau ar rămâne necunoscute.

2. Biblioteci: a localității (dacă, și unde, mai există), ale unor instituții (școală, biserică etc.), particulare (a unor persoane). În măsura în care acestea păstrează lucrări (cărți, ziare, reviste, almanahuri, etc.) cu date despre zonă, localitate, personalități, imagini, etc. descoperirea acestora este obligatorie și extrem de benefică pentru a completa unele aspecte ale vieții publice și private a locuitorilor așezării.

3. Persoane fizice

3.1.

Bătrânii localității – adevărat tezaur al vieții, dar și al unor tradiții care azi par, sau chiar sunt, pierdute.

3.2.

Primari, consilieri, secretari, preoți, dascăli, profesori, ingineri, medici, economiști, juriști etc. Sunt surse extreme de importante și interesante. În același timp aceștia pot fi cooptați pentru a scrie sau a gira conținutul unor capitole de specialitate.

B. Surse zonale, naționale, internaționale

Sunt acele surse din afara localității, aflate în centre urbane apropiate sau cele județene, zonale (din diverse orașe ale Banatului), naționale (București, Cluj-Napoca, etc.) sau internaționale (din Serbia, Ungaria, Austria, Germania, etc.).

Cunoașterea faptului că există fonduri depozitate, înseamnă că ele pot fi accesate. Accesul la ele se face prin intermediul Arhivelor Naționale, a unor muzee, biblioteci sau prin prieteni și cunoștințe ce locuiesc în acele țări sau au acces mai ușor la aceste fonduri. Sistemul este încă greoi dar, odată cu intrarea în Uniunea Europeană, accesul se va simplifica foarte mult. Necesită însă anumite fonduri bănești pentru a plăti xerocopiile și fotocopiile, filmul sau CD-ul pe care se transpun informațiile.

1. Fonduri arhivistice:

Sunt filialele județene Timișoara, Caransebeș, Arad, ale Arhivelor Naționale care adună, conservă, prelucrează și oferă publicului așa numita arhivă veche (istorică). Arhiva Națională este organizată pe fonduri, iar în cadrul fiecărui fond sunt dosare pe ani (numerotate de la nr. 1 până la .....), iar în fiecare dosar sunt mai multe sau mai puține file numerotate și uneori legate și șnuruite; filele sunt scrise uneori și pe versoul paginii. În cadrul arhivei, o localitate se poate afla și în mai multe fonduri: fond primărie, biserică, școală, instituții, etc. Formele județene de organizare (Direcții, Inspectorate, etc.) pot cuprinde și ele informații (date, rapoarte, statistici, etc.) extrem de interesante. Date istorice pot fi aflate și în fonduri ca: Direcția de fortificații, Hărți, Bibliotecă, etc., păstrate tot la arhivele județene. Cercetătorul care pregătește o monografie se poate adresa direct filialei județene printr-o cerere (eventual însoțită de o adresă de la primărie sau o altă instituție științifică

sau cultrală, ambele certificând calitatea solicitantului. Pe baza cererii se eliberează o legitimație care permite accesul la sala de studii. În funcție de programul acesteia cercetătorul poate studia un anumit număr de fonduri și dosare. În cazul în care acesta solicită – printr-o cerere scrisă – multiplicarea unor documente, filiala multiplică datele solicitate contra cost și le remite (după plata sumei aferente într-un anumit cont) solicitantului. Este de preferat să se discute cu arhivistul care deservește sala de studiu, întrucât acesta cunoaște bine fondurile și poate direcționa cercetarea, scurtând astfel durata acesteia.

În cazul existenței unor informații în alte Direcții județene se poate adresa o cerere scrisă și solicita accesul pentru studiu sau – dacă se cunosc datele (dosar, nr. filă sau file) - se poate solicita direct multiplicarea, cu plata contravalorii acestora.

În cazul unor arhive aflate în alte țări, se poate solicita sprijinul Arhivelor Naționale ale României care pot media cererea. Un alt aspect îl reprezintă călătoria în țara respectivă, prezentarea la sediul arhivei naționale sau zonale respective, eliberarea unei legitimații de studiu (uneori contra unei sume modice, alteori gratuit), intrarea în sala de studiu, solicitarea unor fonduri și dosare. Este necesară cunoașterea limbii respective, a germanei sau englezei, spre a putea comunica. În cazul necunoașterii limbii, este ceva mai greu, dar se poate comunica indicând numele localității și solicitând documentele ce se referă la aceasta. În cazul unei solicitări de multiplicare se plătește suma aferentă în euro sau moneda națională, iar arhiva multiplică (pe loc, uneori în 2-3 zile) iar solicitantul preia (direct sau printr-un intermediar sau solicită trimiterea prin poștă).

2. *Biblioteci.*

Cele mai mari deținătoare de lucrări (cărți, ziare, reviste) sunt bibliotecile județene. Ele au și un fond de carte veche care cuprinde sute de titluri de interes pentru fiecare cercetător. Urmează apoi bibliotecile universitare cu statut semi public. Bibliotecile Mitropoliei Banatului, a episcopiiilor sale (Caransebeș, Arad) a Episcopiei romano-catolice din Timișoara, a Episcopiei ortodoxe sârbe din Timișoara, cuprind destule informații despre viața unor comunități religioase bănățene.

Accesul se face pe baza unei legitimații eliberate de secțiile bibliotecilor județene sau a celorlalte biblioteci. Cercetarea se face, de obicei, în sălile de lectură. Se pot comanda, contra cost, multiplicări ale unor texte, imagini, etc, cu plata pe loc. Pentru cazuri deosebite, excepționale, se mai poate accepta un împrumut pe termen scurt (câteva ore, prin excepție 1-2 zile) în funcție de credibilitatea cercetătorului.

Bibliotecile cu regim semipublic (pentru cei din interior, rar pentru cei din exterior) sunt cele universitare sau a unor instituții (biserici, muzee, institute, etc.) sunt mai greu accesibile, dar se poate încerca și chiar reuși.

Bibliotecile private aparțin de regulă unor persoane fizice. Pe baza seriozității și încrederii dintre deținător și cercetător, pot fi văzute, identificate și cerute la studiu (la locuința deținătorului sau prin împrumut pe încredere) acele lucrări, manuscrise, etc., care pot face parte din proiectata monografie.

Bibliotecile din străinătate pot fi accesate fie direct prin prezentare la sediul lor, fie prin intermediul schimbului internațional interbibliotecar, pe care îl mijlocește Biblioteca județeană prin intermediul Bibliotecii Naționale a României. Acest sistem este însă extrem de scump și încet, așa încât se va recurge doar în disperare de cauză. Mai există și posibili-

tatea de a ruga o cunoștință ce domiciliază în țara respectivă (și cum bănățenii sunt răspândit cam peste tot prin lume, este ușor) să caute lucrări despre localitate (eventual indicând autori și titluri, ani de apariție, etc.) pe care să le multiplice și să le trimită cercetătorului din respectiva localitate bănățeană.

3. Instituții.

În primul rând sunt muzeele: Muzeul Banatului Timișoara, Muzeul Banatului Montan Reșița, Muzeele județene Arad, Lugoj, Caransebeș, muzeele municipale și orașenești. Acestea adăpostesc descoperirile arheologice dar și diverse obiecte și înscrisuri, au bibliotecă și – uneori – arhive, ce pot oferi date necesare monografiei. Accesul este mai simplu și mai direct: prin cerere către direcțiune, apoi repartizarea spre unul sau altul dintre muzeografi care pot oferi diverse informații. Multiplicarea materialelor interesante se poate face contra cost.

Interesante sunt și revistele de specialitate care cuprind multe studii care pot constitui un fundament al unor direcții de cercetare mai puțin cunoscute și accesibile publicului larg. În al treilea rând sunt bibliotecile unor persoane juridice (instituții) ce au adunat parte din lucrările despre localitate sau despre zonă. Uneori sunt mai bogate în materiale despre localitate decât altele mai mari.

4. Persoane fizice.

În primul rând sunt locuitorii localității, de regulă cei mai în vârstă, care păstrează memoria colectivă recentă a așezării. Acești informatori de forță trebuie abordați cu multă finețe, diplomatie și dragoste, pentru că sunt o sursă primară de informații.

În al doilea rând sunt intelectualii și funcționarii care au activat o viață sau o perioadă de timp în localitate, cunosc bine părți din viața acestora și pot fi informatori extrem de prețioși.

În al treilea rând sunt cercetători și specialiști în diverse domenii de cercetare sau activitate universitară, științifică, etc., deținători ai unor informații care nu pot fi aflate nici în arhive, nici în biblioteci sau muzee. Aproximativ de aceștia se face cu atenție și, odată ce le este câștigată încrederea, pot oferi atât informații cât mai ales o imagine asupra felului în care ar trebui orientată cercetarea și cum ar putea arăta cuprinsul monografiei.

5. *Internetul.*

În măsura în care este folosit, poate oferi extreme de multe date și imagini despre orice localitate. Așadar, învățați să folosiți, direct sau prin terți, această fantastică modalitate de comunicare și informare.

Capitolul IV.

Edituri și tipografii

A. Editura

Este o societate comercială care se ocupă cu preluarea unor manuscrise (pe hârtie sau transpuse pe dischetă și/sau compact disk, pe care le tehnoredactează le aranjează ca format de pagină, etc., asigură prepress-ul (selecția de culoare în cazul imaginilor color, alte operațiuni tehnice) apoi le predă tipografiei (proprii sau alteia) care le tipărește, după care difuzează tirajul.

Autorul se adresează mai multor edituri cu o cerere prin care prezintă datele lucrării sale și solicită ofertele de preț. Această cerere trebuie să conțină următoarele date: numele, adresa, telefoane, apoi formatul dorit al lucrării (A 4, A 5, tehnic, album, etc.), numărul de pagini (așa cum le are el scrise), calitatea hârtiei (70 sau 80 grame pe cm²), cartonul pentru copertă (de 150 gr/cm² sau mai gros), coperta în culori (policromie) înfoliată sau laminată. Ultimul element – dar deosebit de important - este tirajul (numărul de exemplare). Cu privire la tiraj trebuie reținut faptul că cu cât sunt mai multe exemplare cu atât prețul pe exemplar este mai mic. De regulă astăzi tirajele sunt de 100 sau 200 de exemplare, în caz excepțional (dacă lucrarea este valoroasă și are posibilități de a fi vândută în mai multe locuri) se poate ridica la 3—sau 500 de exemplare.

Pe baza acestor date editura face o ofertă. Autorul și finanțatorul apreciază ofertele primite (dacă este vorba despre bani publici este nevoie de cinci oferte de la edituri diferite) în raport de calitate și preț și alege o editură căreia îi predă

manuscrisul pe baza unui contract de editare.

Contractul de editare este o înțelegere scrisă între două părți cu drepturi și obligații reciproce. *Contractul este negociabil*. De regulă editura are un tip de contract pregătit pe care-l prezintă autorului. Dacă acesta nu citește cu atenție contactul și nu-și impune punctele de vedere, poate fi păcălit. *Citiți cu atenție fiecare rând, negociați “la sânge” orice paragraf și nu renunțați la drepturile de autor*.

Drepturile de autor nu pot fi cedate sub nici o formă altei persoane fizice sau juridice. (Citiți cu atenție legea dreptului de autor, înainte de a negocia, spre a vă cunoaște drepturile). Autorul cedează editurii dreptul de a edita manuscrisul său într-o singură ediție sau mai multe ediții, cu un tiraj de .....exemplare. Pentru aceasta autorul este plătit, fie cu o sumă de bani (atenție la valoarea acesteia) sau printr-un număr de exemplare. De regulă editurile acordă 10, 20 maximum 30 de exemplare; în funcție de negocieri, acest număr poate fi mai mare. Aveți mare grijă ca în contract să fie stipulate clar toate acestea.

În cazul în care editura dă doar ISBN-ul și tipărește lucrarea cu banii autorului sau aduși de acesta, are obligația de a preda integral tirajul, acestuia sau finanțatorului, fără a vinde ea cartea.

Unele edituri au și tipografie proprie, altele nu. Unele lucrează foarte bine calitativ, altele nu. Foarte multe lucruri țin de priceperea sau nepriceperea autorului. Dacă acesta știe ce vrea și negociază, poate obține calitatea dorită. Dacă autorul este doar bucuros că îi apare manuscrisul și lasă restul în voia editurii, poate avea “surprize”. Autorul este obligat să țină seama de observațiile pertinente ale editurii care cunoaște regulile tehnice și i le spune autorului. Aceste observații ridică calitatea lucrării.

În perioada de negocieri autorul are obligația de a discuta cu editura și câteva elemente importante care pot ridica valoarea cărții.

1. Coperțile

Este primul element care “sare” în ochi. Coperta trebuie să fie policromă (sau minim în două culori). În funcție de atractivitatea copertei se va vinde sau nu cartea. De regulă sunt patru coperti (I, II, III, IV). Prima și ultima sunt vizibile, celelalte două (II și III) mai puțin, dar sunt importante.

Pe coperta I figurează numele autorului, titlul cărții, editura, locul și anul apariției. Este bine să existe și o imagine color.

Pe coperta II figurează (mai nou) mulțumiri celor care sprijină apariția. Acestea pot fi text scris și/sau sigle ale acestora.

Pe coperta III se poate introduce un text, sigle sau poate fi lăsată goală.

Coperta IV este importantă și – obligatoriu – color. Pe ea poate exista text și imagine, iar jos este scris ISBN-ul (azi se folosesc două, unul din 10 cifre și altul din 13 cifre). Imaginea poate fi a autorului și atunci este însoțită de un text scurt, autobiografic sau cu alte lucrări ale acestuia (dacă este cazul). Sau poate fi o imagine reprezentativă pentru lucrare.

2. Pagina de gardă (de titlu)

Este pagina care dă titlul lucrării. Datele sunt mai complexe întrucât alături de cele de pe copertă mai figurează subtitlul (dacă există), alte elemente complementare. Editura este cea care știe mai bine aceste detalii, dar autorul este obligat să le cunoască și el.

3. Verso-ul paginii de titlu

Este obligația editurii de a o completa cu date tehnice diverse, inclusiv cu descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României, ISBN, copyright, tehnoredactarea computerizată, coperta, tiparul.

Un element extrem de important este copyright, adică cui aparține dreptul de editare și difuzare. De obicei editurile își rezervă acest drept. Dacă însă autorul își finanțează lucrarea

din surse financiare proprii sau ale altora, atunci poate pretinde ca copyright-ul să-i aparțină. Astfel își poate comercializa singur sau prin terți, cartea.

4. ISBN – *ul*

În conformitate cu regulile biblioteconomice acesta/acestea sunt datele de identificare a fiecărei lucrări. Se folosesc acum două ISBN-uri din 10 și respectiv 13 cifre. Ele se obțin printr-o cerere (la care se anexează chitanța de plată în cont a sumei de 1 RON pentru fiecare ISBN) adresată Bibliotecii Naționale a României. De obicei editurile fac acest lucru, fapt pentru care pun în contract și prețul (mult mai mare) acestuia. În cazuri deosebite și autorul, persoană fizică, îl poate obține.

B. Tipografia

Este o societate comercială care prestează activitatea de multiplicare, prin tipar, a unor comenzi primite de la beneficiari. Poate avea și editură, dar nu este obligatoriu. Lucrarea este pregătită pentru tipar de către editură și trimisă tipografiei. Dezvoltarea actuală a artei tipografice și progresul tehnic permit mai multe modalități de reproducere a unei lucrări.

Cunoașterea de către autor a unor etape (dintre încheierea manuscrisului și apariția pe piață a cărții) este importantă pentru a obține condiții editoriale și tipografie bune, dar nu este obligatorie. În situația în care autorul știe să-și tehnoredacteze singur manuscrisul pe calculator, obține ISBN-ul și nu apelează la o editură, este obligat să cunoască elemente ale tiparului spre a avea facilitarea încheierii muncii sale. Discuția cu un tipograf (director, inginer, etc.) este obligatorie. Contractul poate fi încheiat, în acest caz, direct cu tipografia.

PARTEA A II -A

MONOGRAFIA

Capitolul V.

A. SCHIȚA MONOGRAFIEI

1. Note științifice
2. Titlul monografiei
3. Cuvânt înainte
4. Prefață
5. Cadrul geografic
6. Cadrul istoric
7. Populația
8. Economia
9. Instituțiile
10. Viața socială și asociativă
11. Habitatul
12. Etnografia, folclorul
13. Cultura
14. Monumente (ale naturii, arhitectonice, istorice)
15. Sport. Turism
16. Personalități
17. Glosar de cuvinte în grai
18. Bibliografie
19. Anexe
20. Rezumate

Comentarii

Această schemă este, în general, corectă. În funcție de realitatea fiecărei localități, de gradul de competitivitate al cercetătorului sau al echipei care se ocupă de monografie, aceste elemente pot fi lărgite sau restrânse. În funcție de datele existente unele capitole pot fi “scoase” și pot fi introduse altele.

Din lecturarea mai multor sute de monografii de localități bănățene apărute până acum, în română, germană, maghiară, sârbă, etc. se desprind câteva concluzii.

În primul rând marea majoritate a autorilor nu cunosc sau nu cunosc suficient de bine periegezele, cercetările și descoperirile arheologice și nici nu știu unde să se adreseze pentru a afla o sinteză a acestora (muzee, universități, etc.).

În al doilea rând atestările documentare din evul mediu sunt puțin cunoscute sau luate după surse secundare și terțiare (de mâna a doua și a treia), așa încât le repetă fără a avea acuartețe științifică.

În al treilea rând informațiile despre epoca modernă (în special de după 1848, arareori de mai înainte) sunt cunoscute, dar prezentate destul de succint și, uneori, sunt nerelavante.

În al patrulea rând multitudinea de informații din secolul al XX-lea crează probleme care uneori pot fi soluționate: cât și cum acorzi spațiu unui eveniment, unei instituții, unei personalități? Tentația este de a scrie mai mult despre ceea ce ai trăit, despre ceea ce știi din familie și mai puțin despre alte aspecte, cu care ești mai puțin familiarizat și nu ai disponibilitatea de a le cunoaște.

Așa încât monografia este inegală ca întindere între capitole, suferă din cauza unor defecțiuni de cercetare și astfel produsul este în medie sau sub medie ca valoare.

Pentru a oferi variante cercetătorului care dorește (singur sau în colectiv) să studieze și să scrie o monografie,

vom detalia fiecare capitol dintre cele menționate mai sus. Vom menționa obligativitatea sau relativitatea acestuia, vom detalia pe subcapitole elementele care trebuie (sau ar fi bine) să existe, posibile modalități de tratare a lor, etc. Chiar dacă pare didactic și plictisitor, textul care urmează va oferi prilej de reflecție, de aprobare sau dezaprobare, va fi extrem de folositor celor deschiși spre cercetare.

Lecturați cu atenție fiecare idee și reflecții dacă este bună sau rea, dacă vă avantajează sau nu, dacă merită adâncită cercetarea spre a ajunge la alt nivel de cunoștințe, sau nu. Cel/cei care vor avea răbdare și vor fi deschiși reflecției, vor avea foarte mult de câștigat. În final vor avea o structură echilibrată a cuprinsului și mulțumiri din partea publicului cititor.

B. STRUCTURA MONOGRAFIEI

1. NOTE ȘTIINȚIFICE

Conform definiției, monografia este un studiu științific și, ca atare, trebuie să aibă un aprat critic. Acesta se prezintă sub forma unor note științifice. Notele se trec de obicei la sfârșitul fiecărui capitol sau – uneori – la sfârșitul lucrării. *Atenție, nu trebuie confundate notele științifice cu bibliografia.*

Notele se numerotează de la 1 la... pentru fiecare capitol. Fiecare notă conține obligatoriu următoarele elemente: prenumele și numele autorului (autorilor) citat, titlul întreg și subtitlul lucrării (dacă are), editura, locul, anul, pagina citată (ex. Ion V. Ionescu, *Timișoara fotbalistică*, Editura Politehnica, Timișoara, 2006, p. 75.).

În cazul citării unui studiu publicat într-o revistă, anuar, etc. citarea se face astfel: Ion.V. Ionescu, *Despre începuturile fotbalului timișorean*, în *Revista fotbalului românesc*, an I, nr.2, Timișoara, 2004, p. X.

În cazul citării unui articol apărut într-un ziar, revistă, almanah se citează: Ion.. Ionescu, Startul pregăririlor noi stagiuni fotbalistice, în *Agenda*, an....,nr....din (ziua, luna, anul), pagina....

Citarea

În cazul în care autorul și titlul revine și în altă notă sau alte note, atunci se citează Ion.V.Ionescu, op. cit., și pagina folosită.

În cazul în care este citat autorul, lucrarea și aceeași pagină în nota imediat următoare, arunci se citează *Ibidem*.

În cazul citării aceluiași autor, lucrări, dar altă pagină, în nota următoare,atunci se citează , Idem, p....

În cazul în care se citează și o altă lucrare a aceluiași autor, citarea se va face astfel: Ion V. Ionescu, *Leagănul fotbalului*, Editura Vreimea, Timișoara, 2005, p.... Fiecare dintre titluri citate vor avea autorul, titlul și pagina folosită.

În cazul citării unui document de arhivă se citează: Arhivele Naționale ale României (sau a altei țări), Filiala județeană Timiș (etc.), Fond....., Dosar nr. ... anul, f. (fila) x, sau f. x-y.

2. TITLUL MONOGRAFIEI

Unul dintre cele mai importante lucruri este stabilirea titlului lucrării. El trebuie să reflecte întocmai conținutul acesteia. Trebuie să fie clar, destul de scurt și extrem de sugestiv. Din sutele de monografii de așezări bănățene apărute până acum, am selectat câteva titluri care pot servi ca exemple și, de ce nu, drept model. Aceasta nu exclude însă dreptul autorului (autorilor) de a stabili ce titlu doresc.

În situația în care titlul monografiei este scurt se poate adăuga un subtitlu, care este mai lung și explică intențiile și realizările autorului.

Iată ca exemplu câteva titluri: Timișoara; Timișoara monografie istorică, Timișoara monografie; Monografia Timișoarei; Contribuții la monografia Timișoarei; Timișoara – contribuții monografice; Repere istorice/ artistice/ Timișoara. Din aceste exemple cuvântul Timișoara va fi înlocuit cu numele localității respective. Aceste titluri se referă în general la monografiile de așezări și nu de instituții, asociații, firme, etc. dintr-o așezare, care constituie o altfel de monografie.

Numele autorului/ autorilor

Numele autorului este primul element atât pe copertă cât și pe pagina de titlu a monografiei. El este scris în ordinea: prenume, nume și nu este însoțit de nici un alt titlu (adminis-

trativ, științific, profesional, cultural etc.)

În cazul în care există mai mulți autori, numele acestora vor fi trecute în ordinea contribuției fiecăruia la lucrare. În unele cazuri s-a folosit ordinea alfabetică (în general atunci când contribuțiile au fost sensibil egale). În alte cazuri primul autor a fost fie inițiatorul lucrării, fie un personaj important din așezarea sau din zona respectivă, considerându-se ca fiind o mare onoare participarea acestuia (fie ea și simbolică) la realizarea și publicării lucrării. În alte situații numele acestuia a fost trecut în rândul autorilor. Dacă lucrarea apare sub redacția unei personalități științifice se pot aduăga titlurile sale (acad., prof.univ.dr, dr., etc.).

3. CUVÂNT ÎNAINTE

Este preferabil să fie acordat unei personalități locale care s-a implicat mult în cercetarea, scrierea și/sau editarea monografiei. Această personalitate poate fi primarul, notarul, un consilier local, un intelectual. Cuvântul înainte poate fi scris și de o personalitate din afara localității, în funcție de contribuția sa la lucrare, sau de interesul autorului de a avea o pagină scrisă de o oficialitate administrativă (județeană, zonală, națională, fiu al satului, sau de un cercetător recunoscut în țară și/sau străinătate).

Cuvântul înainte nu trebuie să depășească, ca regulă, un sfert, o jumătate, trei sferturi sau o pagină de tipar și poate fi semnat cu nume și funcție sau titlu (titluri științifice).

4. PREFERAȚA

Apaține, de regulă, autorului sau coordonatorului de colectiv de cercetare. Ea exprimă punctul lui (lor) de vedere, motivele

demersului, evoluția cercetărilor, rezultatele obținute, etc.

Pot fi menționate diverse persoane cu rol de sprijin, pot fi adresate cuvinte de mulțumire celor ce au sprijinit demersul, scrierea și tipărirea monografiei. Ca regulă prefața are 1-2 și, mai rar, mai multe pagini. În unele lucrări se inversează conținutul cuvântului înainte și al prefeței, în funcție de opțiunea autorilor, editorului.

5. DESCRIEREA GEOGRAFICĂ

Cuprinde mai multe elemente obligatorii sau facultative, în funcție de nivelul cercetării.

1. Coordonate geografice :

- latitudine și longitudine, altitudine (*Atenție! Multe monografii vechi dau altitudinea față de Marea Adriatică și nu față de Marea Neagră, cum este normal astăzi*).
- vecinii localității (așezări, cu specificarea la N, la E, la V etc., eventual distanța în km pe drum, șosea județeană, națională, internațională, cale ferată)
- hotarul, privit ca individualitate: părțile de hotar cu numele lor, cu așezarea față de localitate, întindere (dacă este cunoscută, suprafață, etc.).

2. Relieful

- forme de relief, (câmpie, deal, munte, forme diverse)
- structura geologică
- solurile (denumire, suprafață, calitate, etc.)
- apele curgătoare : denumire/denumiri populare, km pe cuprinsul localității canalizări, modificări de curs, importanța pentru așezare în trecut și azi.

- ape stătătoare: lacuri, bălți (naturale sau artificiale, întindere, suprafață în m sau km 2, nume, utilitate, etc).
- clima: anotimpuri, date meteo înregistrate după caz, vânturi, geruri, zile însorite sau înorate, etc.
- vegetația: pe tipuri și denumiri științifice și populare, întinderea ocupată, importanța economică, etc. Un element aparte îl reprezintă pădurea (dacă există) care va fi descrisă ca și celelalte specii vegetale. Vor fi amintiți fructiferi, livezile, vița de vie, etc.
- fauna: nume (populare și științifice dacă sunt cunoscute), specii, număr, etc.
- seisme, etc.

6. ISTORICUL AȘEZĂRII

Poate fi unul dintre cele mai interesante capitole dacă autorul se apleacă și asupra istoriei antice și medievale. "Păcatul" săvârșit de majoritatea autorilor de monografii a constat nu atât în necunoașterea acestor episoade, cât în acela că nu au apelat la arheologi și medieviști spre a le indica documentele și studiile în care sunt tratate aceste perioade. Este obligatorie o discuție cu specialiști de la muzee, universități, institute de istorie, care vor oferi atât lucrări de sinteză cât și studii speciale cu privire la epocă, la așezare sau la zona limitrofă.

Se spune că nu există informații suficiente. Parțial este adevărat. Dar o cercetare poate oferi date destule pentru o prezentare a acestor perioade. Astfel pentru antichitate pot fi tratate epocile neolitică, a bronzului, a fierului, apoi perioada dacică, romană și a migrațiilor, cu explicarea locuirii umane în sat, în hotarul satului (multe așezări străvechi au existat în hotar), sau în zona limitrofă așezărilor actuale.

Pentru perioada evului mediu autorul este obligat să cunoască prima atestare documentară a localității. Și aici se greșește de cele mai multe ori pentru că se folosesc surse de informare

inadecvate, ce aparțin unor nespecialiști. În privința documentelor este necesar să se rezume conținutul acestora și nu să se scrie doar: prima menționare a satului este din anul .... De obicei dintr-un asemenea document aflăm numele așezării, al cnezului sau nobilului care o stăpânește, numele unor locuitori, hotarele, uneori chiar informații despre forma satului. Celelalte atestări documentare vor fi și ele comentate, pentru că oferă alte și alte informații. În plus, menționarea unor hărți medievale în care localitatea este trecută, este de dorit pentru completarea datelor istorice.

Secolul al XVIII-lea este cel al trecerii de la evul mediu la epoca modernă. În cazul Banatului este obligatorie descrierea schimbării stăpânirii otomane cu cea habsburgică, faptul că Banatul a fost o țară de coroană între anii 1716-1778. Organizarea administrativă pe districte și cercuri, cea economică, juridică, socială, militară, sunt componente ce trebuie descrise. Există (din fericire) mai multe cărți și zeci de studii științifice ce pot fi folosite. Din această perioadă pot fi folosite și alte date, ce se referă strict la localitate sau la cele din preajma acestuia, toate având același ritm de dezvoltare.

Secolul al XIX-lea este tot mai bogat în informații despre viața locuitorilor. De aceea este de preferat să fie transcrise elementele de bază ale informațiilor iar detalierea lor să fie făcută la capitolul respectiv (economic, social, administrativ, etc)

Problema esențială a informațiilor (extrem de numeroase și diverse) despre secolul al XX-lea constă în selectarea aceluia care intră în capitolul de istorie și a celor ce vor fi cuprinse, detaliat, în restul capitolelor.

O posibilă periodizare (flexibilă, de la caz la caz) poate fi:

- antichitatea (pe epoci și descoperiri arheologice)
- evul mediu (atestări documentare, alte informații)
- epoca modernă subîmpărțită în

1716 – 1778
1779 – 1849
1849 – 1918
- epoca contemporană cu posibile diviziuni :
- 1918 –1947 (unirea, criza economică, dictatura regală, războiul, deportarea în Rusia)
- 1948 – 1989 (naționalizările, cotele, deportările în Bărăgan, industrializarea accelerată, colectivizarea, etc., dezvoltarea localității, etc.)
- 1989 – până la zi (deschiderea granițelor și exodul spre occident, schimbările structurale mreforma agrară, dezindustrializarea, privatirările, etc., etc.)

Ar fi de preferat ca autorul să facă o cronologie a datelor, faptelor, evenimentelor, cu scurte comentarii, iar grosul informației să fie detaliată în capitolul unde-și află locul. In acest fel vor fi cuprinse cele mai importante evenimente din viața comunității și lecturarea lor va oferi un fir cronologic corect dar nu va “încărca” expunerea.

7. POPULAȚIA

Se vor folosi surse istorice, documentare și statistice, spre a contura evoluția demografică a localității. Pentru perioadele mai vechi se va folosi aproximarea populației după studiile specialiștilor. Pentru unele localități există indicii medievale, pentru majoritatea nu. Incepnd cu veacul al XVIII-lea se poate aproxima sau chiar spune exact, numărul populației. Recensăminte parțiale și totale din veacul al XIX-lea, publicate

oficial sau în diferite alte lucrări permit autorului prezentarea de date reale.

În privința recensămintelor, date absolut exacte (ce vor fi trebuie transcrise) dar parțiale – pentru unele comitate sau cercuri - există din anii 1782, apoi în diverse sematisme și statistici din veacul al XIX-lea, din 1900, 1910, 1930 și până în anul 2002. Autorul este obligat să le folosească așa cum figurează. Mai multe tabele vor detalia aceste date.

Populația va fi prezentată atât în cifre totale, cât și defalcate, pe etnii, religii, ocupații, sex, vârstă, avere, etc., pentru fiecare recensământ în parte. Comentarii pertinente ale autorului pe marginea acestor statistici sunt binevenite. Se pot prezenta și alte tipuri de date statistice. De exemplu : născuți, botezați, cununați, morți; sau gemeni; bătrânii satului; etc. Mai pot fi detaliați coloniștii veniți aici la diferite epoci, pe număr, sex, vârstă, familii, etc.

8. ECONOMIA

Este unul dintre cele mai importante capitole, atât prin complexitate cât și prin greutatea de a-l prezenta echilibrat. Diversitatea ocupațiilor, a formelor de organizare (în trecut și în prezent), dispersarea arhivelor (atunci când mai există), fac din acest capitol o adevărată provocare pentru orice autor. Ar fi bine ca dezvoltarea economică să fie făcută după periodizarea de la istoricul așezării, întrucât aceasta reflectă și schimbările survenite în dezvoltarea economiei.

Existența unor domenii agricole mari sau a altora de talie mijlocie cu detalierea modului de formare, de dezvoltare, tehnici și mașini agricole folosite, productivitate, etc. sunt alte domenii de interes pentru monografie.

Să detaliem principalele ramuri și posibilul mod de prezentare a acestora.

A. Agricultura

Primele date vor urmări suprafața agricolă și felul proprietății. Apoi urmează modul (modurile) de organizare a proprietății și tehnicile agricole folosite în diferite etape istorice, inclusiv azi. Structura culturilor agricole va cuprinde, obligatoriu, suprafețe cultivate, valoarea (în kg și lei) acestora.

Plantele tehnice și industriale cultivate, cu producții, tehnici, forță de muncă, etc. vor constitui un alt subcapitol.

Mașinile agricole folosite în diferite epoci, cu detalierea numărului, a anilor de folosință, a tipurilor de mașini și performanțe tehnice, vor completa tabloul. Date statistice, tabele, etc. vor fi prezente în fiecare enunț spre a prezenta real sectorul agricol.

Celelalte sectoare: legumicultura, viile, sericicultura, livezile de pomi fructiferi, etc., vor fi prezente (toate sau unele dintre acestea care s-au practicat sau se practică) cu date istorice, statistice, economice, dar și cu valoarea lor în cadrul agriculturii din localitate

Existența în localitate a unor forme ca: baza de recepție a produselor agricole, silozuri de depozitare, Agrosem cu centrele sale, stațiuni și/sau loturi experimentale agricole sau animaliere, complexe de prelucrare a unor produse agricole (legume, fructe) serele și solariile, impune autorului și prezentarea aceloră dintre ele sau a altora neamintite aici, care au existat sau există.

B. Creșterea animalelor

Începutul va fi ilustrat cu date din trecut asupra raselor de animale, a locului în care au fost crescute (intravilan, extravilan-pășune, sălașe, odăi etc.) și va fi completat cu tabele și grafice ce reprezintă acest sector. Fiecare rasă va fi prezentată

cu număr de exemplare, performanțe, tip de munci agricole la care este folosită sau beneficii de pe urma creșterii etc.

Diferențele existente în creșterea animalelor în stabulație liberă sau în cea controlată (grajduri, complexe, curți, etc.) vor fi și ele tratate cu atenție.

Un capitol aparte este rezervat igienei veterinare în epocile mai vechi, inclusiv a medicinei veterinare tradiționale, dar și a celei actuale. Vor fi prezentate epidemii ale animalelor, măsuri de prevenire și combatere, etc. Medicul veterinar ar fi, aici, principalul actor.

C. Meșteșuguri țărănești

Una dintre cele mai fascinante îndeletniciri a fost aceea a meșteșugurilor pe care țăranul le-a ridicat la statutul de adevărată artă. Se vor prezenta, ordonat, meșteșugurile care au existat (și despre care mai există mărturii) și există încă. Din lista alăturată vor fi alese, pe domenii:

- prelucrarea - lemnului (tâmplari, dogari, etc)
pietrei (cioplitori de pietre de moară, cruci, troițe, etc)
- fierului (fierari, potcovari, etc.)
- altor metale (cupru, zinc, alamă, aramă, etc.)
- lutului (olăritul, cărămidării, țiglării);
- cerealelor (brutari, patiseri, etc.)
- cărnii (măcelari, cârnățari, mezelari, etc.)
- pielii (cojocăritul, opincăritul, cizmăritul, etc.)
- fibrelor textile (războiul de țesut, pive, oloinițe, vopsitori)
- lânii (torsul și țesutul)
- vărăritul,
- diverse alte materiale (împletituri din nuiete, paie, etc)
- mineritul țărănesc,

- fântânari,
- alte instalații tehnice țărănești de tip moară, oloiniță, etc.

Vor fi adăugate alte meșteșuguri ce s-au practicat sau se practică.

D. Alte meșteșuguri

Se referă la meșteșuguri de tip industrial care au existat în localitate în secolele XVIII -XX sau mai există încă. Numărul lor diferă de la sat la sat așa încât vor fi tratate după izvoarele existente, după număr, calitate, etc.

Nu uitați de morarii morilor cu valțuri sau cu motoare Diesel, de mecanici, bărbieri, fotografi, electricieni, tapițeri, ca și de multe alte meserii ce au existat în localitate.

E. Comerțul

Se poate prezenta defalcat pe sat sau oraș, cu un plus de informații pentru orașe. Cuprinde o prezentare a drumurilor comerciale din zonă cu poziționarea așezării în cadrul acestora, locurile unde erau piețele, comercianți și firme comerciale din trecut și de azi, monede și reforme monetare.

Comerțul cu cereale era unul dintre cele mai importante, urmat de cel cu produse , unelte și mașini agricole, articole pentru casă și gospodărie, coloniale, etc.).

Numele comercianților poate fi identificat cel puțin din anul 1890 iar poziționarea firmelor acestora pe harta satului ar fi extrem de interesantă. La fel de interesantă poate fi identificarea numelor comercianților și a firmelor lor (birturi, casină, restaurante, magazine alimentare sau mixte, buticuri și alte forme), schimbarea sediului, durata de funcționare, domeniul de activitate, asociații, etc. Existența Camerei de Comerț și

Industria din Timișoara din anul 1850 și existența Registrului Comerțului din 1930 facilitează cunoașterea acestora, atât prin Anuare cât și prin înscrisurile din registrul comerțului.

Un loc aparte îl reprezintă zilele de târg, de obicei cel (sau cele) săptămânal sau a celor anuale (de obicei odată pe trimestru), cu specificarea locului, inclusiv a celui de vite (oborul).

Moara este un alt fapt comercial. De la morile de apă, de vânt sau trase de cai la moara cu valțuri, procesul a fost evolutiv. Descrierea acesteia (acestora) a morarilor, a performanțelor, sunt elemente extrem de interesante, sau povestea cazanelor mari de țuică (nu a celor individuale).

Povestea sistemelor de măsură a greutateilor, a suprafețelor, etc., cu specificarea celor folosite în așezare, eventual cu nume dialectale, este și ea definitorie pentru cititori.

F. Cooperative de credit și bănci populare

În ultima treime a secolului al XIX-lea s-au înființat o mulțime de asemenea Cooperative, cu scopul de a ajuta producția de piață și comerțul. La fel s-a întâmplat și cu băncile populare, care aveau filiale în mai toate satele.

Tot atunci s-au înființat și cooperative ale producătorilor agricoli (de ex, a laptelui) care le apărau interesele, promovau tehnici noi de exploatare și aveau piețe de desfacere protejate.

Numele acestora, sediul, acționarii, fondul inițial, acțiuni importante, tabele, statistice, sunt lucrurile care – aduse în fața cititorilor – completează fericit imaginea localității.

G. Industria

În unele localități au existat și firme de tip industrial: mori cu valțuri, mori cu motoare Diesel, mori pentru măcinat ardei, fabrici de bere și malț, fabrici de gheață, etc. Apărute

spre sf. secolului al XIX-lea și funcționând până spre mijlocul veacului următor, când au fost expropriate de regimul socialist, ele au asigurat un plus de avuție localității. În perioada socialistă au fost construite în unele sate secții ale unor mari întreprinderi sau chiar întreprinderi.

Este necesară identificarea tuturor acestora, a arhivelor lor, a specificării ramurii de producție, a dotărilor tehnice, a personalului (din sat sau venit), a producției realizate; se pot folosi statistici, grafice, imagini, etc.

Cum ritmul vieții este în continuă schimbare este extrem de important ca toate aceste urme ale trecutului să nu fie neglijate ci identificate, descrise în detaliu. Iar cele ce funcționează merită un interes aparte.

9. INSTITUȚII

În general la acest capitol sunt cunoscute și tratate monografic biserica, școala, primăria și cam atât. Fiecare autor are datoria să identifice alte instituții ale statului ce au funcționat sau funcționează, să le cerceteze istoria, să descrie clădirea, dotările, personalul, activitatea curentă. Vom prezenta elemente care pot defini atât principalele instituții cât și pe celelalte.

A. *Primăria*

Unul dintre primele elemente care trebuie avute în vedere este cel al formelor administrativ – teritoriale. Astfel, în funcție de locul așezării în aceste forme, se poate vorbi sau nu de primărie sau de existența primăriei în sat în anumite perioade istorice. În secolul al XVIII-lea cnezii și juzii sătești constituiau organul administrativ. Mai apoi satul avea o primărie cu un primar și cu jurați (consilieri).

În timp unele sate mai mici au fost subordonate unuia mai mare și primăria a dispărut. Uneori – cu prilejul altor schimbări administrativ-teritoriale, a reapărut. Toate aceste schimbări trebuie identificate și scrise.

1. Date importante despre clădire (an construcție, reparații, extinderi, etc.), evenimente petrecute în clădire.
2. Sigilii ale primăriei din diferite perioade, fie originale fie din actele oficiale.
3. Activitatea primarilor, viceprimarilor, notarilor, consilierilor, a personalului existent, însoțită de liste cu numele și anii de exercitare a funcției, pe fiecare categorie în parte.
4. Descrierea sarcinilor avute de primărie în plan administrativ, financiar, economic, social, sanitar, etc.

B. Biserica – Bisericile

În majoritatea așezărilor există mai multe biserici și lăcașe de cult, aparținând bisericii ortodoxe române, sârbe, ucrainiene, bisericii greco-catolice, bisericii romano-catolice, bisericii protestante (evangelice, luterane, calvine, etc.) și unor culte neoprotestante. Există astfel 2, 3, 4 sau chiar mai multe astfel de edificii religioase, în funcție de numărul credincioșilor. Unele au fost părăsite odată cu plecarea credincioșilor, altele au fost preluate de alte credințe.

Interesante sunt observațiile privitoare la *atmosfera religioasă* a localității dar și cele referitoare la practica religioasă (pe fiecare confesiune, în trecut, aspecte din ultimii ani, etc.). Numărul credincioșilor la serviciile religioase, la mari sărbători, felul în care răspund solicitărilor preotului/pastorului,

etc., sunt indicii prețioase în acest sens. Un chestionar verbal adresat categoriilor de locuitori poate lămuri cauzele prezenței sau absenței acestora la viața religioasă. Există în Banat multe locuri în care conviețuirea pașnică a oamenilor și religiilor sunt fapte cotidiene, inclusiv elemente ale ecumenismului. Cunoașterea și transcrierea acestora ar fi de un real folos tuturor.

Pentru *fecare lăcaș de cult* ar fi necesară o descriere a clădirii (an construcție, stil, reparații, renovări, resfințiri, etc.) a evenimentelor religioase mari (de tip hram al bisericii, vizite canonice, etc.), lista cu preoții, cantorii, crâșnicii, epitropii, ajutoare de preoți, capelani, organiști, pastori, etc. Pot fi amintite figuri marcante dintre aceștia pentru viața satului, dar descrierea vieții lor se va face la capitolul Personalități.

Cimitirul / Cimitirele

Numărul, suprafața, decese pe ani, monumente funerare ale unor personalități, capele, etc. sunt doar câteva dintre lucrurile care merită consemnate. La fel și existența unor grupuri comune (ciumă, holeră, războaie, alte evenimente).

Magia, vrăjitoria

În multe localități se păstrează ritualuri străvechi, de dinaintea creștinismului. Ele sunt “apanajul” unor femei în vârstă care le practică conștient sau doar ritual (nu mai știu de ce trebuie să facă cutare sau cutare lucru, dar îl fac că așa cere obiceiul). Practici vrăjitoarești s-au practicat și uneori se mai practică. Povestea vampirilor (vârcolacilor) din Banat a ajuns până la Paris iar Academia Franceză a trimis aici delegați care să cerceteze fenomenul. Urme ar putea fi aflate și azi, dacă se investighează cu mare atenție și delicatețe.

C. Școala /Școlile

O prezentare a sistemelor de învățământ cunoscute în localitate (confesional, de stat, privat) ar oferi cititorilor o privire coerentă asupra acestora. Durata, mobilitatea acestora, existența învățământului în mai multe limbi (care, cât timp) sunt alte fapte care interesează.

Clădirea/clădirile scolii/școlilor vor fi prezentate cu an de construcție, stil (dacă este cazul), reparații, evenimente școlare deosebite. Pot fi anexate schițe ale clădirii, ale curții, anexelor, etc.

Personalul școlar: învățători, profesori, secretari, personal auxiliar, va fi prezentat pe ani sau perioade școlare, cu reliefarea personalităților (descrierea la capitolul respectiv). Liste cu aceștia pot fi inserate la capitol sau la anexe. Acțiuni școlare deosebite și liste cu absolvenți de excepție, viitoare personalități vor fi și ele incluse aici. În cazul existenței mai multor școli diferite ca sistem, nivel și limbă de predare, pentru fiecare în parte se va folosi același sistem.

Grădinița

Va fi tratată la fel ca și școala.

D. Instituții de menținere a ordinii

În decursul vremurilor au fost: cnezii și jurații, jandarmeria, poliția, miliția, poliția din nou după 1989. Fiecare dintre aceste forme va fi prezentată în funcție de cunoștințele adunate de autor. Va fi reliefat rolul jucat de aceste organe în menținerea ordinii și liniștii în localitate, cu elementele bune sau rele din activitatea lor. Vor putea fi inserate evenimente deosebite rezolvate de către aceștia, inclusiv liste cu cei ce au funcționat aici.

E. Instituții sanitare

Pe vremuri existau felceri, moașe și, uneori, medici. Odată cu organizarea sistemului sanitar au apărut dispensarele medicale, iar în unele sate/orașe chiar spitale. O descrierea a stării igienice și sanitare a locuitorilor într-o evoluție istorică, realizată cu sprijinul cadrelor medicale, ar fi binevenită.

Descrierea clădirii, a clădirilor, a personalului, a unor evenimente sanitare, după modelul celorlalte instituții este extrem de utilă. Existența unor farmacii sau a altor forme de asigurare a asistenței sanitare în sat sau în satele din jur, este necesară.

În măsura posibilului, descrierea medicinei și plantelor medicinale tradiționale ar fi de un real interes, ca și a leacurilor “băbești”, a denumirilor populare ale plantelor medicinale.

F. Alte instituții

(Dispensare, cinematograf, cămin cultural/casă de cultură, Oficiu PTTR, stație C.F.R., agenție C.E.C., filiala bancare, etc.)

Cum realitatea și nevoile statale au creat, în timp, diferite alte instituții, unele existente în fiecare localitate, altele doar în centre rurale și administrative mai mari, cu o durată de funcționare mai mare sau mai mică, ar fi de dorit ca autorul monografiei să caute existența lor, urme ale activității, ale importanței acestora în viața comunității. Descrierea acestora va fi făcută după tipicul descris la alte instituții sau – în funcție de informațiile existente – la latitudinea autorului. Ar fi de preferat ca acesta să consulte oameni care au lucrat, sau lucrează, în acest tip sau în unele similare, spre a cunoaște structura funcțională a acestora.

10. VIAȚA SOCIALĂ ȘI ASOCIATIVĂ

La prima vedere pare un capitol arid. În realitate este unul dintre cele mai mobile, mai active și mai interesante. În primul rând este vorba despre felul în care membrii comunității au relaționat și relaționează între ei (cum se înțeleg). Atmosfera generală a comunității, cu tensiuni sau fără acestea, nivelul general și special al bune înțelegeri, cauze și efecte cu alte cuvinte.

În timp membrii comunității s-au asociat în forme diverse pentru a-și apăra sau promova interesele de grup. Astfel au apărut asociațiile, societățile, fundațiile, etc. Multe aveau un scop economic, altele unul social sau cultural, sportiv, etc. Din lectura multor monografii de așezări am reținut o extrem de mare diversitate a acestora: Asociații ale țăranilor, ale meseriașilor, ale comercianților, de înmormântare, corale (bărbați, femei, mixte), de elevi, (liceeni, studenți), de tineret, de fete, de femei (ortodoxe, catolice, etc.), de pescari, vânători, de pompieri voluntari, de călărie, sportive (unele generale altele pe ramuri), de lectură, etc. Alegeți dintre acestea pe cele care au existat și în localitate, căutați statute, acțiuni, membri, etc. și transcrieți aceste date. La fel descrieți și alte feluri de asociații care au existat sau există în localitate.

11. HABITATUL

Felul în care oamenii au locuit și locuiesc în comunitate constituie habitatul. Condițiile naturale au avut un rol decisiv la începuturi, apoi oamenii au început să moduleze geografia și să o adapteze nevoilor lor. Această evoluție este interesantă și merită, cu prisosință, să fie cunoscută și transcrisă. În fiecare localitate au existat și există particularități iar specialiștii în arhitectură, etnografie, istorie, etc. sunt extrem de interesați de acestea. Iată câteva elemente de ghidaj în aceste descrieri.

1. *Așezarea*

Tipul de sat poate fi: cu case risipite, cu case adunate și sălașe, cu case adunate fără sălaș; sat de vale, sat de drum, sat geometric. Hărți și schițe cu intravilanul și extravilanul așezării pot completa de minune cele de mai sus. Evoluția numărului de case, al principalelor clădiri publice, cu tabele și statistici sunt alte elemente de cercetat. Echiparea tehnică și edilitară a localității cu electricitate, canalizare, apă, gaz, telefonie, poștă, străzi (dimensiuni, pietruiri, pavări, asfaltări etc.) reprezintă un subcapitol extrem de important ce va fi neapărat cercetat și sintetizat.

2. *Casa*

Se vor descrie tipurile de case (unicelulare, bicelulare, cu mai multe încăperi, cu detalierea fiecărui tip de încăpere și funcționalitatea sa), decorul acesteia (fațadă, coridor, alte spații), mobilier și țesături caracteristice fiecărei încăperi. Schițele, planurile și ilustrațiile completează de minune descrierile.

3 *Curtea și dependențele*

Forma curții și dispunerea (inclusiv numărul) dependențelor: grajd, cocină, hambar, fânar, fântână, etc., cu schițe sau ilustrații, explică multe din trecutul așezării și al locuitorilor săi.

4. *Grădina*

Pare de mai mic interes, dar poate spune multe despre gospodar: suprafață, tehnica agricolă, dispunerea și suprafețele legumelor, zarzavaturilor, pomilor fructiferi, etc.

5. *Sălașul, odaia, pusta*

Sunt elemente complementare ale gospodăriei țărănești.

Au apărut din rațiuni economice practice într-o anumită perioadă istorică. Sălașul este o unitate economică distinctă a gospodăriei în satele de munte și deal și a apărut odată cu dezvoltarea producției agricole, animaliere sau a livezilor de pomi fructiferi. El se află la o depărtare destul de mare de sat și are puternice funcții economice; unii membrii ai familiei au locuit temporar sau continuu în sălașe. Schițe, planuri ale acestora, sunt binevenite pentru că literatura de specialitate nu are decât câteva studii pe profil.

Hodaia, odaia, pusta, sunt denumiri ale unei unități economice din zona câmpiei. Aceasta a apărut în perioada dezvoltării extensive a agriculturii bănațene. Înființate de o familie sau de un proprietar de pământ (nobil) la o distanță apreciabilă de așezare, acestea aveau casă sau case și anexe gospodărești complexe, inclusiv – unele – mori și alte dotări. Cultura cerealelor și creșterea vitelor, păsărilor, depozitarea și adăpostirea lor, vinderea en-gros a producției spre piață, sunt factorii care au determinat apariția acestora. Din unele puste au apărut în timp adevărate așezări. Planuri, schițe, fotografii, etc. există sau pot fi făcute, pentru că sunt de un real interes științific.

6. Alimentația

Vorbește mai bine ca orice despre regimul alimentar normal, obișnuit sau neobișnuit al locuitorilor, despre durata lor de viață, despre multe alte fapte. Se pot menționa tipurile de alimente primare: carne, pește, vânat, cereale, lapte, legume, zarzavaturi, fructe, condimente, zahăr, coloniale, etc. Proporția și frecvența cu care sunt folosite indică și starea de sănătate, durata de viață și bolile caracteristice. Rețetele culinare tradiționale, ca și succesiunea săptămânală a felurilor de mâncare sunt elemente de care se ține, obligatoriu, seama.

7. *In timp* au apărut și alte facilități: electrificarea, rețele de gaz, apă și canal, televiziune, infocentre, etc. care merită detaliate, oferind date tehnice și edilitare extrem de interesante. Astfel viața așezării va putea fi prezentată și cunoscută în toată complexitatea ei.

12. ETNOGRAFIA

Este știința care se ocupă cu studierea, cunoașterea și punerea în valoare a tot ceea ce ține de trecutul așezării: casa, curtea, decor interior și exterior, mobilier, țesături, port popular, folclor, datini și obiceiuri, etc. În primele poziții intră în fapt habitatul, așa cum a fost el prezentat mai înainte.

1. Extrem de important este *portul și costumele populare* al fiecărei etnii din localitate. Pentru descrierea acestuia se apelează la femeile în vârstă care mai păstrează piese de costume și care îl pot descrie în amănunțime, sau la specialiștii etnografi din muzee. Se va descrie costumele femeiesc (de fată, de femeie măritată, de toată ziua sau de ceremonie, de femeie în vârstă), cu numirea și descrierea fiecăreia dintre piesele acestuia. Acesta este mai frumos decât costumele de bărbat (băiat, bărbat căsătorit, bărbat în vârstă, costum de zi sau de ceremonie, etc.). Studiul decorului (casei, pridvorului, mobilierului și țesăturilor) oferă surprize neașteptate. Importantă ar fi preluarea pe hârtie, calc, sau pe imagini/ fotografii video a acestor elemente. Cum epoca costumului popular a apăs în satele bănățene, descrierea tuturor acestor elemente de civilizație rurală tradițională este capitală pentru specialiști.

Pentru ușurarea cercetării inserăm câteva repere :

Portul femeilor

1. găteala capului - pieptănătura
  - învelitul miresei
  - învelitul capului (ceapsa, cârpa mare, cârpa mică, bonete (conci, cealma, tulbent, etc.)

2. Costumul: cămașa, poalele, opregul cu ciucuri, catrința, cingătorile (brâu, brăcire), pieptarele
3. Incălțăminte: opinci, obiele.

Portul bărbaților

1. Acoperământul capului: căciula, pălăria
2. Costmul: cămașa, izmenele, pantalonii, pieptarul, cingătorile,
3. Incălțăminte: obiele, opinci.

Piese comune de port: haine de dimie, gluga, șuba, duruțul, păclia, bunda, cojocul, traista.

Decorul: casei, îmbrăcămînții, etc. Va fi studiată atât cromatica cât și ornamentica acestora.

2. Folclorul

Este creația artistică populară. Există folclor literar, muzical și coregrafic.

2.1. In categoria folclorului întră *graiul* (vorbirea dialectală), în care se exprimă curent comunitatea și în care a creat valorile literare. Conturarea locului asceștiua în sub-dialectul bănățean este importantă. La fel de importantă este cunoașterea numelui de oameni (prenume, nume de familie, supranumele – porecla-) și întocmirea unei liste cu numele acestora. Numele de locuri (microtoponimia) interesează la fel de mult, ele având – în genere- o semnificație aparte. In măsura posibilului este interesant de cunoscut și prezentat fonetica, morfologia și lexicul graiului (sau graiurilor dacă sunt mai multe etnii).

In cazul în care în localitate există (sau au existat) mai multe etnii, prezentarea folclorului fiecăreia este un act de dreptate și cinste pentru orice autor. Pentru aceasta este ne-

voie de informatori din rândul acestora sau consultarea unor monografii sau altor lucrări ce există în biblioteci.

2.2 Folclorul literar

Cuprinde creația lirică și în proză a comunității respective. Poate fi identificată o lirică pastorală, de cătănie, balade, doine (cântecele de jale), cântecele iubirii. Un loc aparte îl ocupă poezia obiceiurilor din ciclul vieții (naștere, botez, căsătorie, moarte) dar și din ciclul calendaristic (Crăciun, Paști, Sânziene, Măști sau altele specifice unei zone sau comunități). În acest capitol pot fi prezentate genurile iar la anexe pot fi inserate cele mai reprezentative creații lirice.

2.3. Folclorul muzical

Este de o bogăție cromatică și stilistică deosebită, atât în cadrul muzicii populare românești, cât și germane, maghiare, sârbe, croate, ucrainiene, bulgare, etc. Cuprinde melodii (cu sau fără text) de joc, de jale, rituale, etc. Cunoașterea și transcrierea acestuia este obligatorie, după cum este și parcurgerea culegerilor de folclor muzical deja publicate, care pot cuprinde și melodii din satul cercetat. Transcrierea pe partituri și în gamele folosite a celor mai importante melodii ar fi un act benefic. Iată câteva tipuri melodiceromânești: hora, de doi, pe loc, ardeleana, poșovaica, lența, leuca, pe picior, cărăbășeasca, de mână, iederea; numărul și numele multor altor melodii cu specific local sau zonal merită să fie cunoscut, pentru că este impresionant.

Istoria tarafurilor “bande” din localitate este și ea interesantă. Cine, câți, cum, au cântat, cu ce tipuri de instrumente, în ce ritm, ce melodii, cu ce prilejuri, sunt tot atâtea întrebări care ar merita răspunsuri. Ce tipuri de instrumente erau, când au intrat în componența tarafului, ce instrumentiști au fost și sunt cunoscuți, sunt alte provocări.

1.3. Folclorul coregrafic

Dansul a reprezentat pentru bănățeni o formă predilectă

de exprimare a stărilor și trăirilor. De aceea există multiple forme coregrafice în care membrii comunității s-au exprimat, uneori cu variante de la sat la sat. Bătrânii mai cunosc încă coregrafia acestora și merită să fie cercetată. Un element aparține îl reprezintă ”formații,” dansatori de excepție care inventează noi pași pe același ritm muzical. Este o formă sublimată de exprimare a bucuriei de a dansa, dar și de transmitere a altor stări sufletești. Un exemplu: sorocul a fost odinioară un dans ritual – de a-ți afla soarta, sorocul - iar aici bărbații își exersau fantezia prin creații de pași coregrafici.

2. Datini și obiceiuri

La subcapitolul de folclor literar am prezentat lirica acestora. Cum o datină sau un obicei cuprinde textul, muzica și scenografia complexă, este nevoie de o prezentare corectă și completă a acestuia.

Acestea se pot clasifica: de iarnă (Moș Nicolae, Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, etc.), de paște, de vară (de ex. Paparuda, drăgaica, etc.), agricole, pastorale, etc.

CICLUL VIETII le cuprinde pe cele mai importante și interesante:

a. Nașterea

Poate cuprinde două aspecte: cel legat de acte legale și cel legat de obiceiurile practicate în acest moment și în cele imediat următoare. Iată o posibilă succesiune a primului aspect:

- documente
- dinamica nașterilor în localitate
- vârsta părinților la nașterea primului copil
- familii cu nașteri în primul an de căsătorie
- familii cu nașterea copilului la un interval mai mare

- familii cu cei puțin doi copii născuți în același an
- copii gemeni, tripleți, etc.
- copii nelegitimi
- familii cu mulți copii

b. Căsătoria

- documente
- restricții la căsătorie
- vârsta permisă pentru căsătorie
- diferența de vârstă între soți
- dinamica cununiilor (religioase și/sau civile)
- alte aspecte

c. Decesul

- documente
- mortalitatea infantilă
- cauzele deceselor (vârstă, boli, alte cauze)
- dinamica deceselor

În majoritatea acestor momente din existența umană, comunitatea reacționează într-un anumit fel. Acest, aceste feluri de reacție se constituie în datini și obiceiuri. Unele se mai păstrează și astăzi, obligându-l pe cercetător să le cunoască și să le descrie. O adevărată artă a acestora s-a dezvoltat în milenii și secole de viață umană în Banat.

În situația în care comunitatea tradițională a dispărut în multe așezări, iar în altele se află la final, datoria autorului/autorilor fiecărei monografii este de a le identifica, descrie și prezenta. Fără această muncă ele vor fi pierdute definitiv.

13. CULTURA

Există un sens restrâns care se referă la creație literară, artistică, etc. și unul mai larg în care sunt cuprinse multe alte

fapte de viață, privite prin prisma creației.

1. *Cultura populară*, creată de locuitori în decursul multor generații, ocupă uneori un loc principal, alteori - pe nedrept - unul secundar. Creația cultă are ca izvor tocmai cultura populară. Aspecte ale acesteia ca foclorul, școala, biserica – ca element de culturalizare – au fost tratate în capitolele precedente.

Un element care trece dintr-un segment în altul este poezia și proza în grai. Banatul a fost prima regiune românească cu poezie și proză dialectală prin Victor Vlad de la Marina și Ion Popovici Bănățeanu, și aceasta încă la sfârșitul secolului al XIX-lea. De atunci literatura dialectală a cunoscut a constantă evoluție, iar după 1989 o adevărată resurrecție. Proza și poezia în graiurile svăbești, sârbești, maghiare, bulgare etc. vor fi prezentate după același tipic.

Prezentarea creatorilor și a creațiilor în grai este o datorie pentru fiecare autor. Aproape că nu există localitate în care să nu existe creator. Există mai multe cenacluri, reviste, emisuni radio și TV, care prezintă această mișcare culturală. Pentru creații deosebite ca valoare se poate face o inserare în textul monografiei la acest capitol sau la cel de anexe.

Un fenomen cu totul excepțional în întreaga lume l-au reprezentat și îl reprezintă țărani condeieri, țărani – poeți, țărani – scriitori, țărani – dramaturgi, țărani – jurnaliști. Au existat și există și acum ziare și reviste editate la sat, de multe ori de țărani; există volume de poezie (nu neapărat în grai) ce sunt rod al unor țărani; există cărți cu valoare literară scrise de țărani; au existat chiar și țărani – editori ce și-au luat sarcina de a scoate ziare sau reviste. Atenție la tradiția fiecărei așezări pentru a o reda așa cum merită.

Pictura naivă a apărut la sate ca o transformare și completare a picturii de icoane bisericesti pe lemn sau sticlă, dar s-a dezvoltat spectaculos. Sunt mulți creatori în

mai multe sate care conferă acestui gen de artă populară o adevărată măiestrie.

Factorii care au permis o asemenea dezvoltare a culturii populare au fost și sunt școala, biserica, așezămintele culturale și asociațiile de profil. De aproape opt sferturi de veac știința de carte, cititul, interpretarea, au fost și sunt un cotidian al Banatului. Pe această cale au înflorit genurile culturii populare citate mai sus sau altele, pe care autorul le va descoperi în localitatea sa.

2.Literatura

Ca fenomen cult ea se manifestă - cu precădere – în ultimul secol. Mai timid la început, mai puternic spre zilele noastre. Vorbim de autori proveniți din mediul rural care rămân acolo, dar opera lor are o valoare literară certă, probată de critica literară și de public. În special poezia, uneori proza și ,rar, dramaturgia, sunt genurile predilecte. Apariția unor creatori din mediul rural în volume colective sau proprii înseamnă – de regulă – confirmarea valorii lor. O fișă bio-bibliografică va fi inserată la capitolul Personalități. Aici va fi prezentată creația propriu-zisă.

3. Artele plastice

Sunt mai puțin reprezentate prin artiști și opere, dar există în unele localități creatori (pictori, graficieni, foarte rar alte genuri) care au o valoare reală și merită a fi prezentați.

4.Teatrul

Se manifestă cu precădere în mediul școlar și, prin intermediul acestuia, și în cel al maturilor; s-au format trupe de diletanți care au pus în scenă – uneori cu sprijinul profesioniștilor - piese de rezistență a dramaturgiei. Perioada “de glorie” a fost cuprinsă între ultima pătrime a celui de-al

XIX-lea și a celui de-al XX-lea veac. Merită cercetate arhivele și presa spre a consemna aspecte din aceste reprezentații sau micro-stagiuni teatrale.

5. Muzica

Se va începe obligatoriu cu muzica religioasă, care va fi descrisă ca polifonie, ritmică și text, atât cea catolică cât și cea ortodoxă, protestantă, etc. Se pot specifica partituri muzicale proprii unui cult sau altul, instrumente folosite (orga cu pedale, alte instrumente – la neoprotestanți).

Un loc special trebuie acordat mișcării corale care și-a avut începutul în corul bisericesc. Apariția corului “laic” acum circa 150 de ani și evoluția lui de la cor bărbătesc, la cor mixt, repertoriul său, manifestări locale și participarea la “emulațiile”(festivaluri și concursuri corale) zonei, dirijori, sunt fapte ce trebuiesc consemnate.

Soliștii vocali de excepție sau de valoare, ridicați din localitate și afirmați în țară sau pe marile scene ale lumii, merită un loc aparte în aceste pagini monografice.

6. Formații culturale și artistice

În aproape toate așezările bănățene au existat în același timp sau în timpuri diferite, cel puțin una sau mai multe astfel de formații, ansambluri, etc. Unele erau corale, altele de dansuri, de fanfară, de teatru, tarafuri, etc. Existența, funcționarea și repertoriul lor merită a fi consemnate.

7. Presa și mass-media

În multe localități au existat și există publicații periodice de tip ziar, revistă, anuar, almanah, etc. Descrierea redacției, a conținutului acestora, a redactorilor, este o îndatorire plăcută. Există - mai rar – sisteme radiofonice de difuzare a noutăților (stații de amplificare- vezi anii 50) sau chiar stație de radio

sau televiziune cu circuit închis. Cunoașterea și descrierea acestora ar fi benefică.

14. MONUMENTE (ale naturii, de arhitectură, istorice)

A. Monumente ale naturii

Sunt acele creații ale naturii cu o importanță științifică deosebită: chei, peșteri, rezervații, geologice, paleontologice, rezervații floristice și faunistice. În general acestea sunt cunoscute, cercetate, clasificate, ca importanță și publicate de specialiști.

Autorul unei monografii are obligația de a le cunoaște și prezenta, în esența lor, publicului său cititor.

B. Monumente antropice

Sunt creații umane cu o importanță culturală, tehnică, științifică, deosebită. Toate sunt monumente istorice, iar majoritatea și monumente de arhitectură datorită valorii stilului de construcție. Iată câteva dintre cele ce pot exista într-o localitate sau în jurul acesteia: site-uri arheologice, castele, cetăți, biserici, alte clădiri, cruci și troițe în sat sau pe câmp, poduri, mori, cimitire (parțial sau total), amenajări hidrotehnice, ateliere meșteșugărești, fabrici, case memoriale, expoziții muzeale sau muzee locale.

Unele au fost prezentate la alte capitole, dar fără specificarea calității de monument. O listă a acestora, cu descrierea esențială a fiecăruia, cu imagini, schițe, hărți, etc., ar fi extrem de importantă și ar servi la dezvoltarea conștiinței locuitorilor, la o posibilă dezvoltare a turismului geografic și istoric, inclusiv la obținerea de venituri din acestea.

15. SPORTUL – TURISMUL

A. *Sportul* este de mai bine de un veac un fenomen de masă, vizibil în fiecare localitate, cât de mică sau mare este ea.

Mișcarea sportivă locală merită cunoscută și descrisă, de la cea spontană la formele sale de organizare: asociațiile sportive. Iată o listă cu sporturile practicate în diverse localități: atletism (cu toate ramurile sale), fotbal, handbal în 7 și în 11, volei, călărie, tir, tenis de masă (uneori și de câmp), popice, lupter libere și greco-romane, șah, arte marțiale. Dacă cunoașteți și alte discipline sportive le puteți nominaliza.

Descrierea activității asociațiilor și formațiilor sportive se va face pe fiecare în parte, cu specificarea numelui echipei, a celor mai reprezentativi sportivi, a antrenorilor, a eșaloanelor în care activează (sau au activat în timp), a performanțelor obținute. În aceeași idee vor fi prezentate, aici sau la anexe, imagini, diplome, cupe, într-un cuvânt trofee câștigate. Nu neglijați mișcarea sportivă școlară.

B. *Turismul* este un fenomen în continuă dezvoltare și aducător de beneficii pentru localitate. Descrierea obiectivelor turistice este importantă și merită să-i acordați atenție.

Merită să încercați o analiză a potențialului turistic local dar, mai ales, a măsurilor ce ar trebui întreprinse pentru ca acesta să devină real și benefic. Există sate cu potențial turistic și sate turistice.

Primul pas constă în cunoașterea obiectivelor, urmat de cea a infrastructurii (drumuri, electricitate, apă, gaz, pensiuni, moteluri, campinguri, camere de închiriat la locuitori, hoteluri, restaurante, etc.).

Curățenia spațiilor și nivelul alimentației sunt elemente decise pentru trecerea la un nivel turistic.

Turismul poate fi: ecologic, agrar, pastoral, de ceremonie, ritual, etc. Turiștii caută locuri pitorești, situate departe de lumea urbană. Merită să gândiți la acest fapt și să încercați o prezentare obiectivă a potențialului localității. Și, de ce nu, să le prezentați Consiliului Local spre analiză.

16. PERSONALITĂȚI

Un capitol ce poate deveni extrem de interesant, dacă este tratat cu atenție și fără exagerări. Cunoașterea activității și valorii unor personalități este esențială. Pot fi enumerate domeniile de activitate, fără a neglija unul sau altul.

Fișa bio – bibliografică a personalității va cuprinde datele esențiale (familie, naștere, studii, profesii, căsătorie, copii, deces- dacă s-a stins din viață) o listă cu opera (lucrări publicate, create, manuscrise, etc.). Dacă numărul acestora este foarte mare se pot transcrie doar cele mai importante; în caz contrar se pot nominaliza toate. O imagine a personalității este poate fi însoțită de fotocopii ale unor lucrări reprezentative.

17. GLOSAR DE CUVINTE IN GRAI

Necesită o muncă asiduă de cunoaștere a graiului local sau a celor care există aici, a nivelului de interferențe dintre ele și limba literară, a conservatorismului lingvistic local. Glosarul va fi prezentat separat pentru fiecare limbă vorbită în localitate. Prezentarea va fi cea alfabetică. Pentru transcrierea fonetică există deja caractere speciale, folosite atât de folcloriști cât și de cenaclurile în grai din diverse localități.

18. BIBLIOGRAFIE

Cuprinde totalitatea lucrărilor folosite în cuprinsul monografiei; în mod normal se introduc cele ce au fost citate la note. Pentru unii autori, care nu cunosc foarte bine aceste lucruri și nu folosesc toate sursele bibliografice, este bine să treacă aici toate lucrările consultate.

Bibliografia poate fi generală sau împărțită în: izvoare documentare, izvoare narative, bibliografie de specialitate (care poate conține cărți și studii științifice, împreună sau separat). Ea poate fi împărțită în surse arhivistice și surse bibliografice. Dacă este împărțită pe aceste criterii, fiecare dintre ele va fi numerotat separat de la cifra 1 la ultima din această categorie.

Titlurile cuprinse în bibliografie vor avea următorul conținut:

1. *Autorul*: se va scrie întâi prenumele, apoi inițiala (dacă există) și la urmă numele de familie,
2. *Titlul* va fi scris cu alte caractere (de obicei italice) decât numele; dacă există și subtitlu acesta va urma titlului.
3. Alte înscrisuri: volum apărut sub îngrijirea ..., cuvânt înainte de..., prefață de..., note științifice de..., sau orice alte completări există înscrise.
4. *Volume* În situația în care există mai multe volume dintr-un titlu, se va specifica global (vol.I la X) sau doar volumul folosit de autor; notarea lor se va face cu cifre romane.
5. *Editura* Unele edituri publică lucrarea în diverse serii și colecții, care vor fi nominalizate. Va fi scris numele editurii, așa cum figurează el pe pagina de titlu

6. *Locul* Localitatea în care își are sediul editura sau (în cazul lipsei editurii) localitatea în care apare lucrarea.
7. *Anul* va fi notat doar anul apariției, cu cifre arabe.
8. *Hărți, foto, ilustrații* În situația în care există, este corect să fie specificat: ...foto (sau scurt ... f.) hărți (... h.) și ilustrații (...ill.).
9. *Număr pagini* În unele cazuri autorii scrupuloși menționează numărul total al acestora. În acest caz se poate cita ... p. Dacă există și pagini numerotate cu cifre romane (în cazul prefețelor, indicelui de documente, etc.) se va cita astfel:
XXV +250 p.

19. ANEXE

Poate fi unul dintre cele mai interesante și citite capitole în situația în care autorul inserează aici acele elemente care ar încălca în mod inutil textul monografiei. Anexele pot cuprinde și fragmente mai mari din texte referitoare la localitate, sau documente medievale redată în extenso sau în rezumat. În acest caz textul va fi dat în ghilimele cu indicarea la urmă a sursei bibliografice de unde au fost luate.

Tipuri de anexe:

- texte sau fragmente
- documente (integrale sau în rezumat)
- fotografii (însoțite de explicație și de surse de proveniență)
- schițe, planuri, hărți (se va specifica dacă sunt creații proprii sau ale altora, sau sunt preluate dintr-o anume lucrare)
- grafice și tabele, cu indicarea sursei de proveniență

- liste ce cuprind nume de persoane pe funcții și ani
- partituri muzicale sau coregrafice
- creații literare, folclorice sau artistice
- orice alte mărturii care completează în mod fericit monografia

20. REZUMAT sau REZUMATE

În condițiile actuale ale circulației informației pe spații geografice vaste, este normal ca orice carte să dispună de un rezumat într-o limbă de circulație internațională.

În cazul Banatului și în localitățile în care au trăit și trăiesc mai multe etnii se pot insera rezumate în limba fiecăreia.

De obicei se folosește limba germană pentru că cercetătorii din spațiul lingvistic german sunt cei mai interesați de orice informații din spațiul bănățean. Se mai poate traduce rezumatul în limba engleză sau o alta. Aceasta și în funcție de țările în care estimați că vor fi trimise anumite exemplare.

Rezumatul va fi scris în limba română și va fi tradus de un bun cunoscător al limbii respective, altfel rezultatul nu va fi satisfăcător.

Rezumatul poate fi scurt (de o pagină tipărită) sau mai lung. În acest caz vor fi rezumate capitolele monografiei și vor fi oferite datele esențiale ale acestora.

Un gest de curtoazie, dar și de mulțumire, ar fi ca autorul traducerii rezumatului să fie nominalizat la sfârșitul acestuia dar și la cuprinsul lucrării (ex. Rezumat în limba engleză Ion Ionescu).

II

BIBLIOGRAFIA MONOGRAFIILOR DE LOCALITĂȚI DIN BANAT

PREFAȚĂ

Lucrarea de față a fost gândită ca un complement la Ghidul pentru elaborarea monografiilor rurale, apărut într-o primă ediție, în anul 2006, la Editura Banatul, Timișoara, ca supliment al revistei TIMISIENSIS, a Centrului de Cultură și Artă Timiș și republicat acum ca o primă parte a acestei lucrări.

Ghidul propune variante pentru cunoașterea și apropierea surselor de finanțare, de documentare dar și o posibilă structură a unei monografii de localitate, Bibliografia monografiilor de localități din Banat dorește să ofere, aceluiași împătimit ceretător ai trecutului localității lor, câteva repere. În primul rând o bibliografie a majorității monografiilor tipărite până acum și cunoscute nouă.

În al doilea rând posibilitatea de a compara volumul diverselor monografii, de la cele ale unor localități mici până la sate mari sau chiar târguri și orașe. În al treilea rând curiozitatea de a le căuta, de la le citi și de a-și putea face o părere despre cum au fost ele elaborate, dacă sunt sau nu viabile și astăzi, dacă pot fi folosite o parte dintre informații.

Bibliografia de față nu și-a propus – și nici nu poate fi – exhaustivă. Numărul autorilor, a locului în care și-au scris lucrările, a locului unde le-au tipărit, a editurilor, etc. sunt încă greu de cunoscut în totalitate. Multe dintre ele au avut tiraje mici care au fost răspândite în diverse țări și continente. Dacă nici un exemplar nu a ajuns într-o bibliotecă națională, într-un institut de cercetare sau într-o bibliografie veche, atunci cu greu mai poți da de urma monografiei respective.

Unele sunt doar menționate, fără a cunoaște locul unde se află exemplarul. Altele sunt în posesia unor persoane fizice din Europa sau Americi (de Nord și de Sud). Mișcările și dislocările de populație din Banat în secolul al XX-lea, dar și arderea cărților “vechi” de teama unor represii, au fost alte cauze ce limitează încă cercetarea.

Am prezentat date și despre 67 manuscrise, păstrate în ciornă sau dactilografiate, dar și despre câteva lucrări de diplomă, de grad didactic, disertații, toate dactilografiate, din dorința de a pregăti cititorii să le caute, să le folosească și să le păstreze sau să le doneze unor instituții specializate (biblioteci, muzee, arhive, institute, etc.) care le vor păstra în siguranță și le vor putea oferi celor interesați.

Nu am inclus titluri de studii și articole ce au apărut în reviste de specialitate, sau de cultură. Motivele constă în numărul lor extrem de mare (câteva mii), în imposibilitatea de a cunoaște toate periodicele în care au apărut, sau de a parcurge aceste publicații. O asemenea întreprindere ar dura câțiva ani, iar autorul ar trebui să stea în biblioteci și arhive românești, sârbești, maghiare, austriece, germane, italiene, franceze, belgiene, bulgare, etc, dar și în cele americane, sau la sediul comunităților bănățene răspândite prin aceste țări. Cine poate finanța oare o asemenea întreprindere? Cine ar avea timpul și banii pentru a cerceta publicațiile – majoritatea dispărute și aflate disparat – ca ani și numere- prin diverse locuri din lumea aceasta ? Ca urmare limitele de timp, spațiu, mijloace financiare, blochează (cel puțin pe moment) acest tip de cercetare.

Pentru cercetătorii Banatului există câteva variante. Cea mai facilă constă în cunoașterea și cercetarea tuturor revistelor (analelor) muzeelor din Timișoara, Reșița, Arad, Caransebeș, dar și a periodicelor culturale apărute în Banat din secolul al XIX-lea până acum. O altă variantă ar consta în a cere sfatul

specialiștilor pe domenii care cunosc periodice în care s-au publicat studii – uneori mai consistente decât multe micromonografii tipărite – referitoare la o localitate sau o microzonă.

Lucrarea de față conține 599 de titluri (inclusiv cele 67 manuscrise nepublicate) de monografii – cunoscute nouă și cuprinse aici - despre 257 localități. Face excepție Timișoara care, singură, are sute de titluri de carte și zeci de mii de articole și studii. Cele mai multe titluri sunt despre Reșița -31, Jimbolia –24, Lugoj și Pančevo câte 21 fiecare, Cenad și Băile Herculanane câte 19 fiecare, Sânnicolau Mare - 17, Vrșac –13, Buziaș 12, Făget –11. Dintre cele 257 localități 145 au câte o singură monografie, și doar 12 au peste 5 titluri de monografii fiecare.

Monografiile pe care le-am cercetat sunt prezentate cu autor, titlu, editură (când figurează), tipografie (când există mențiune), localitate, an, număr pagini, foto, ilustrații, planșe, schițe, hărți.

Monografiile care sunt prezentate în diverse bibliografii și pe care nu am avut posibilitatea să le vedem sunt redatate așa cum figurează ele în sursa respectivă; de multe ori lipsesc date ca editura, anul, locul, tipografia, numărul de pagini, etc; ne cerem scuze pentru aceste lipsuri care nu ne aparțin. Vom continua cercetările și sperăm ca la o viitoare ediție – aceasta în funcție de interesul cititorilor – să completăm lipsurile existente și să adăugăm alte titluri.

Se cuvin adresate respectuase mulțumiri Bibliotecilor județene Timiș, Caraș-Severin și Arad, pentru sprijinul acordat prin redactarea unor liste bibliografice.

Folosim acest prilej spre a-i ruga pe cititori să ne trimită observațiile și completările pe care le consideră absolut necesare pentru ca următoarea ediție să cuprindă cvasitotalitatea lucrărilor monografice despre localitățile Banatului.

ADA – KALEH

1. **Ahmet Ali, Monografia insulei Ada-Kaleh, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1934, 17 p.**
2. **Ahmet Ali, Monografia insulei Ada-Kaleh, ed. II-a, Turnu Severin, Atel.Grafice Datina, 1937, 16 p.2 pl.,1 h.**
3. **Ahmed Ali, Monographie der Insel Ada-Kaleh, în traducerea lui Albert Gwenovsy, Turnu Severin, Tipografia L.I.Niculescu și I. Boșneagu, 1936, 33 p.,1 pl.**
4. **Ahmed Ali, Ada Kaleh története, traducere Albert Gwenosy, Turnu Severin, Tip. L.I.Niculescu și I. Boșneagu. 1936, 33. P.**
5. **M.A.Dan, Ada-Kaleh, București, 1936.**
6. **Sándor Mihakik, Adakalek története, Lugoj, 1903, 106 p.**

ALIBUNAR

1. **Felix Milleker, Geschichte Alibunars, Ed. I.E. Kirchner Witwe, Vršac, 1890, 35 p.**
2. **Mărioara Oprea, Caracteristicile economico-geografice ale comunei Alibunar, lucrare de licență în manuscris, Belgrad, 1963.**
3. **Theodor Petrigean, Monografia comunei Alibunar, Caransebeș, 1896.**

ALIOȘ

1. **Ioan Dimitrie Suci, Comuna Alioș, din punct de vedere istoric, Ed. Societatea de Măine, București, 1940, 64 p.**

ANINA – STEIERDORF

1. **Geisa Bene, Denkschrift für des Kohlenwesen Anina, f. loc, 1920. 30 p.**

2. **Costin Feneșan, Rudolf Gräf, Vasile M.Zaberca, Ioan Popa, Din istoria cărbunelui, Anina, 200, Muzeul Județean de istorie, Reșița, 1991, 140 p.**
3. **J. Kracher, Geschichte von Steierdorf –Anina 1773–1873, Timișoara, 1873, 36 p.**
4. **Wilhelm Slovig, Kurzer Umriss der Geschichte von Steierdorf-Anina, Sibiu, 1940, 92 p. +1 h.**

ARADAC (Aradàc, Aradi-Racz-Toth)

1. **Mirko Joksimović, Hronika Aradca, Zrenjanin, 1981, 281 p. 16 + tab.**

ARADU NOU (Uj Arad, Neu Arad)

1. **Josef Haas, Beschreibung der Geschichtlichen Entwicklung der Gemeinde Neu Arad, Arad, 1928, 9 p.**
2. **Anton Peter Petri, Heimatbuch der Marktgemeinde Neu Arad im Banat, Marquarstein, 1985, 708 p.**

BABȘA

1. **Vasile Cica, Un secol de cântec coral românesc la Babșa 1883 –1983, Scurtă monografie, Timișoara, 1983.**
2. **Ioan Ionescu, Prin Banat în satul Babșa, Timișoara, 2004, 280 p.**

BACOVA

1. **Andreas Vincze, Monographie der Banater Heckege-
meinde Bakowa, Heimatortsgemeinschaft (HOG)
München, 2003, 628 p.**

BANATSKA PALANKA (Nova Palanka)

1. X X X, *Erinnerungen an Palanka*, Freilassing, 1958, 220 p. 10 h.

BANATSKI BRESTOVAC (Brestovac, Beresztocz)

1. Adolf Bayer, *Bildend. Banat Brestowatz*, Rheinmünster/Stadthafen, 1987, 616 p.

BANATSKI DESPOTOVAC (Ernesthausen, Ernöhàza)

1. Elisebet Flossak, *Ernsthausen. Das Schicksal einen deutschen Dorfes im Banat*. Bietigheim/Baden, 1983.

BANASTKI KARLOVAC (Karlsdorf, Kàrolyfalva)

1. X X X, *150 Jahre Karlsdorf. Geschichte der Gemeinde Karlsdorf im Banat*, Freilassing, 1958, 207 p.+8 tab.
2. Gerd Gössmann, *Leben und Schicksal einer deutschen Familie aus dem jugoslawischen Banat (Karlsdorf und Alibunar)*, f.l. 1959, 107 p., 12 f., 6 h.
3. Felix Milleker, *Geschichte der Gemeinde Banatski Karlovac (Karlsdorf) 1803-1934*, Vršac, 1934, 62 p.
4. Anton Peter Petri, *Herkunftsorte der Karlsdorfer Kolonisten*, Mühlldorf/Inn, 1984, 14 p.
5. Hans Sonnenleitner, *Aktion Intelligenzin im Karlsdorf*, München, 1986, 524 p.
6. Ludwig Szmida, *Geschichte der Grossgemeinde Karlsdorf im Temescher Komitat*, Timișoara, 1902, 126 p.
7. Lajos Szmida, *Temersmegyei Kàrolyfalva nagyközség törtènete*, Timișoara, 1902, 113 p.
8. Hans Volk, *150 Jahre Karlsdorf*, Freilassing, 1958.

BANATSKO NOVO SELO (Ujfalu, Neudorf)

1. X.X.X. Satu Nou. Banatsko Novo Selo 1765 – 1977. Monografija, Satu Nou, 1979, 240 p.
2. X X X, Banatsko Novo Selo monographija, Zrenjanin, 1978, 212 p.+ 32 tab, foto.
3. X X X. Satu Nou. Banatsko Novo Selo 1765-1977. Monografie, Ed. Română, Zrenjanin, 1979, 231 p.
4. Ilie Baba, Valentin Mic, Pagini de cultură și spiritualitate ale românilor din Satu Nou. Contribuții la monografia satului, Satu Nou, 2002.
5. Ilie Baba Valentin Mic, Biserica din Satu Nou. 1805 – 2005, Novi Sad, 2005, 84 p.
6. Siniša Kojić, Stefan Djakonović, Banatsko Novo Selo i vremena prošla, Ed. Beoprint, Beograd, 1997.

BANATSKE VELIKO SELO (Charlevill, St. Hubert, Seultour)

1. Nikolaus Heiss, Heimatbuch der drei Schwesterngemeinde Sveti Hubert, Charlevi, und Soltour im Banat 1770 – 1927, Zrenjanin, 1927, 207 p.+II.+ pl.

BAZIAS

1. Nicolae Cimpoieru, Un colț de țară, Baziașul, Timișoara, 1935.
2. Felix Milleker, Geschichte der Kolonie Bazias, f. loc., 1908, 16 p.
3. Vasa Lupulović- Borislav Krstić, Manastir Baziaș, Timișoara, 1998, 174 p.
4. Ozren Radosavljevic, Manastir Baziaș, Bela Crkva, 1997.

BĂILE HERCULANE (Herculestad, Herculesfärdö)

1. Gh. Acsinteanu, O. Apostu, R. Soceanu, Herculeanele s-au născut din legendă, Timișoara, 1944.
2. X.X.X., Băile Herculane (Mehadia), Timișoara, Tip.. H. Uhrmann, f. a. 15 p.
3. X X.X., Herkulesbad Führer, Würzburg, f.a. 15 p.
4. Al. Bărcăcilă, Băile Herculane în epoca romană și credințele populare de azi, București, 1932, 28 p.+20 fig.
5. H.K.Brandes, Ausflug nach Mehadia, Konstantinopol, Brussa und der Státte von Jiu im Sommer 1862, Lemge și Detmol Meyerische Hofbuch, 1863, 142 p.
6. I.C.Buracu, Muzeul Nicolae Cena din Băile Herculane și Cronica Mehadiiei, Turnu severin, 1924.
7. O. Coryphilos, Dissertatio epistolares de thermis Herculanis nuper in Dacia detectis, Viena, 1739.
8. Ilie Cristescu, Miracolele Cernei, Ed. Hercules, Băile Herculane, 1996, 212 p.
9. Ilie Cristescu, Tezaurul Cernei, Ed. Sport Turism, București, 1978.
10. Andras Lugosi Fodor, Mehadia vâgy a Hercules fürdök és utazas Hunyadmegyén keresztül az Mehadiiai fürdökre, onnan Drenkova, Cluj, Tip. Ifj.Tilsch János, 1844, 8 +193 p.
11. F. Klein, Die Herkulesbad nächst Mehadia, Monographischer Versuch, Viena, 1858, VIII + 199 p.
12. J. Lorenz, Herkulesbad in Wort und Bild, Viena, 1887.
13. Mano Munk, A Herkulesfürdő és környeke. Termesztudományi, orvosi, fürdészeti, történelmi és statisztikai tekintetben, Pesta, Tip. G. Heckenast, 1872, 263 p.
14. Stefan Negrea, Alexandra Negrea, Ad aquas Herculi

- Sacras. O carte despre Băile Herculane, Reșița, 2002, 256 p.
15. Al. Popovici, Băile lui Ercule sau scaldele de la Meedia, Pesta, 1872.
  16. State Prodănescu, O preumblare la băile din Mehadia și la băile din România noastră, Compusă în versuri, București, Tip. St. Bassidescu, 1865, 16 p.
  17. Josef Reichendörfer, Die Donaustrecke Bazias-Adakaleh-Eisernes Thor und der Churort Herkulesbad, Timișoara, Tip. E. Uhrmann, 1884, 56 p. {3 tab.
  18. J.G.Schwarzott, Die Herkules Bader bei Mehadica, Viena, 1831. XIV+312 p.
  19. Theodor N. Trâpcea, Băile Herculane, București, 1973.

BĂRĂTEAZ (Baratzhausen, Baraczhazu)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Baratzhausern Kolonisten , Mühldorf/Inn, 1991, 8 p.

BECICHERECU MIC (Kis Becscerek, Klein Betscherek)

1. Valer Petru Olea, Becicherecu Mic. File de cronică, Alba Iulia, 2004, 148 p.
2. Frans Stanglica, Klein Betscherek und St. Andrasch zwei saarpfälzische Siedlungen im Banat, Kaiserlautern, 1931.

BEGEJCI (Toracu Mare și Mic, Nagy ès Kis, Gross und Klein)

1. Ioan Cipu, Toracu Mare. Pagini de istorie. 1767 – 1980, Ed. Artpress, Timișoara, 2005, 190 p.

2. Petru Drăghicescu, Costa Roșu, Slujitori ai altarului. Biserica Sf. Gheorghe din Toracu Mare(Begejci),Ed. Fundației Novisad- Ed. Libertatea Pancevo, 1997. Ed a II-a Caransebeș-Novi Sad, 2000, 116 p.
3. Petru Drăghicescu, Costa Roșu, Biserica din Toracu Mare (Begejci), Ed. Fundației Novi Sad – Ed. Libertatea Pancevo, 1995.
4. Pavel Filip Torăceanu, Toracul de lângă Timișel, Ed. Danubius, București, 1999.
5. Ioan Farca, Trecutul comunei Toracu Mare. Monografie istorică, manuscris pe Evanghelia de la Sibiu, 1844.
6. Felix Milleker, Din istoria Toracului Mare, Vrșac, 1930 (singura lucrare a sa în limba română).
7. Costa Roșu, Pavel P. Filip, Begheiți .Begejci (Torac), Pagini din trecut și azi, Begeji, 1976.

BELA CRKVA (Weisskirchen, Fehertemplom, Biserica Albă)

1. Leonard Böhm, Weisskirchen in seiner Vergangenheit und Gegenwart, Bela Crkva, 1881, 305 p.
2. Leonard Böhn, Topographische-önologische Skizze Ungarischen Weisskirchen, Bela Crkva, 1867, 22 p.
3. Alfred Hermann Kotta, Heimatbuch der Stadt Weisskirchen in Banat, Salzburg, 1980, 168 p, pl.
4. Felix Milleker, Kurze Geschichte der Stadt Belacrkva (Weisskirchen) im Banat 1357 – 1918, Bela Crkva, 1922, 37 p. Ed. a II-a, Bela Crkva, 1927, 36 p.
5. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde und Weisskirchen Gegend, Vrșac, 1930, 20 p. Ed. a II-a, Salzburg, 1976, 32 p.
6. Djoka Popovic, Berla Crkva nekod i sad: sa osobitin

- obzirom na njego stanovništvo, Pancevo, 1905, 130 p.
7. D. Popović, Istorija Bele Crkve, Bela Crkva, 1928.
  8. Rudolf Steger, Bela Crkva u XVIII I XIX veku: pomorski vojnoograničarski period, Bela Crkva, 1982, 349 p.
  9. Pavel Tomić, Opština Bela Crkva – geografska monografija, Novisad, 1986.
  10. Ladislau Weifert, Die deutsche Mundart von Bela Crkva (Weisskirchen), Belgrad, 1933, 182 p.

BELINȚ (Belinc)

1. X X X, Ancheta monografică din comuna Belinț, Timișoara, 1938.
2. Adrian G. Brudariu, Depopularea Banatului. Cercetări asupra manifestărilor etno-juridice din satul Belinț, Timișoara, 1938, 56 p.
3. Aurel Contrea, Belințul. Cadrul fizic și etic al unui sat bănățean, Timișoara, 1938.
4. Simion Dănilă, Cornel Gheju, Monografia comunei Belinț, Manuscris dactilografiat, Belinț, 1970.
5. Sabin V. Drăgoi, Monografia muzicală a comunei Belinț. 90 de melodii cu texte, culese, notate și aplicate, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1942.
6. Ioan Dulca, Ioan Belei, Cronica parohiei ortodoxe române din Belinț, manuscris, 1953.
7. Constantin Tufan Stan, Rapsodia din Belinț, Ed. Marineasa, Timișoara, 2003, 190 p.

BELO BLATO (Elisenhein)

1. Elisabeth Kolleth, Belo Blato. Elisenhein, Freiburg im Br., 1988.

BELOBREȘCA

1. **Borislav Kostic, Od Belog Breška i oko njega, Ed. Kriterion, București, 1987, 33 p.**

BENCECU DE SUS (Deutsch Bentschek)

1. **Adam Handl, Deutsch Bentschek. Schule und Kirche, Heilbronn, 1981, 115 p.**
2. **Idem, Deutschbentschek – ein Dorf im Banat. Gemeinde und Bevölkerung. Weltkriege und Verscleppung Ansiedlung, Heilbronn, 1985, 398 p.**
3. **Adam Kuhn, Die Geschichte der Gemeinde Deutschbentschek vom Jahre 1792, Heilbronn, 1982, 38 p.**

BERECUȚA (Berekutca)

1. **X X X, Triumful românilor ortodocși din comunele Berecuța și Mănăstire. Acte și documente privitoare la despărțirea românilor de către sârbii din aceste comune, Caransebeș, 1937.**

BEREGSĂU MARE (Nagy Bereksó)

1. **Ioan Viorel Boldureanu, Beregsău Mare. Monografie, Timișoara, 1996, 140 p.**

BERZOVIA (Zsidovin, Jidovin)

1. **Elisabeta Berbentea, Monografia comunei Berzovia, Manuscris dactilografiat, Berzovia, 1991.**

BETHAUSEN

1. Michael Griffel, *Ansiedlungs-Geschichte der Gemeinde Bethausen (Severin)*, Lugoj, 1927, 13 p.

BEZDIN

1. Stevan Bugraschi, Ljubomir Stepanov, *Manastir Bezdin, prilog za monografiju*, Ed. Uniunii Democratice a Sârbilor, Timișoara, 1996, 182 p.
2. Idem, *Mănăstirea Bezdin*, Ed. Uniunii Democratice a Sârbilor din România, Timișoara, 2003; ediția română.

BILED

1. Franz Klein, *Biled. Chronik einer Heidegemeinde im Banat in Quellen und Dokumenten 1765 -1980*, Viena, 1980, 640 p.+il.+h.

BOCȘA MONTANĂ

1. Mihail Gașpar, *Date monografice cu referire la comuna Bocșa Montană*, Caransebeș, f. a . 24 p. Ed. a II-a, cu același titlu, Augsburg, 2005.
2. Sándor Mihalik, *Nèmet-Bogsán az 1848-49 –iki szabadsàghàrcban*, Lugoj, 1899, 41 p.
3. Ioan (Johann) Konstantiny, *Denkschrift über die banater Bergwerke Oravitza, Moldova, Saska, Dognacska, Bogschan, Resitza und ihre Filialen mit Rücksicht auf das Gemeindewesen, als Beitrag zur Geschichte dieser Bergwerke*, Timișoara, 1857, VI + 109 p.

BODO

1. **Anamaria Molnár, Bodo – studiu monografic, Timișoara, 1995.**

BOLDUR

1. **Stefan Pătruț, Monografia comunei Boldur, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2005.**

BOLVAȘNIȚA

1. **C-tin Liuba, Ioan Hațegan, Dumitru Jompan, Aurelia Jompan, Lazăr Suciu, Andreea Ambruș, Titus Dragomir, Bolvașnița. Monografie, Caransebeș, 1995, 188 p + 20 p. foto.**

BORLOVENI

1. **Alexandru Nemoianu, Borloveni, Cluj-Napoca, 1999, 128 p.**

BOTOȘ

1. **Dragiša Todorović, Hronika Botoša, Botoș, 1979, 403 p.**

BOZOVICI

1. **Nicolae Băcilă, Monografia comunei Bozovici, lucrare pt. gradul I, București, 1991. Manuscris dactilografiat.**
2. **XXX, Un veac de cânt coral la Bozovici (1898 – 1998), Reșița, 1998, 100 p.**

BRĂDIȘORU DE JOS (Maidan)

1. Sofronie Liuba, Aureliu Iana, Topografia satului și hotarului Măidan, urmată de studii despre uliți și numele de localitate de dr. A.M.Marienescu, Caransebeș, 1895, 324 p.

BREȘTEA (Brěšća)

1. Anton Manea, Brěšća 150 gudini monografija. Breștea 150 de ani monografie, ediție bilingvă bulgară-română, Ed. Helicon, Timișoara, 1997, 236 p + il.

BRESTOVĂȚ (Brestovac, Aga)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Brestowatzer-Agaer Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1991, 8 p.

BULGĂRUȘ (Bogaros, Bogarosch)

1. Hugo Gerber, Die Bewölkerung bewegung der gemeinde Bogarosch in den Jahre 1904 – 1931, Timișoara, 1934.
2. Josef Hubert, Geschichte der Gemeinde Bogarosch (Bulgăruș, Timiș) von 1769 – 1935, Ed. Merkantil, Periam, 1935, 174 p.
3. Berta List, Die deutschen Erstsiedler der Banater Gemeinde Bogarosch, Viena, 1944, 62 p.
4. J. Thierjung, Kulturhistorische Monographie von Bogarosch und deren Familien eingekleidet in Banater Skizzen, Manuscris.

5. Karl Waldner, Jakob Laub, A.P.Petri, Bogarosch, Homburg, 1981, 19 p.

BUNEA MICA (Bunyaszegszárd)

1. Gyula Tökès, Bunea Mică (Bunyzegszàrt) multja és jelene. Falutanulmány, Lugo, 1942, 16 p.

BUZIAȘ

1. Poldi B. Bazu, Buziaș. Monografie, București, 1947, 34 p.
2. Gyula Chwalibog, Monografia orașului Buzias, manuscris în lb. maghiară, Buziaș, 1970.
3. Teodor Crăciun, Istoria comunei Buziaș, manuscris, 1940.
4. Ioan Geția, Cronica parohiei Buziaș, manuscris, 1959.
5. Maximilian Hirschfeld, Der Cur von Buzias und seine stahlquellen, Timișoara, 1871.
6. Emil Lindemayer, Die Mineralquellen bei Buzias, Timișoara, 1858.
7. Alexandru Rusu, Buziaș, Ed. Stadion, Bucuresti, 1977, 26 p.
8. Doru Simuț, Lenuța Simuț, Buziaș, București, 1986.
9. Florica Sfetcu, Monografia orașului Buziaș, manuscris .f.a.
10. Iulian Sfetcu, 200 de ani de învățământ românesc la Buziaș, Manuscris, 1970.

11. Iulian Sfetcu, *Monografia orașului Buziaș, județul Timiș, Manuscris, 1970.*
12. Octavian Sfetcu, *Buziaș, temelii istorice, Ed. Orizonturi Universitare, Timișoara, 2001, 152 p.*

C

CARANI (Mercydorf, Mercyfalva, Merțișoara)

1. Gustav Bobik, *Rede zur Feier des 150 jahriges Bestehens der Gemeinde und romisch-katolische Kirche Mercyfalva, Ed. Banater Druckerei, Timișoara, 1884, 16 p.*
2. Lorenz Klugesherz, Erich Lammert, Anton Peter Petri, Josef Zirenner, *Mercydorf. Die Geschichte einer deutschen Gemeinde im Banat, Stockhach/Hindelnwangen, 1987, 622 p.*
3. Anton Peter Petri, *Mercydorf, Homburg, 1980, 31 p.*
4. Peter Schiff, *Beitrage zur Geschichte der Gemeinde Mercydorf (Carani, Timiș), Timișoara, 1934, 80 p + 27 pl.*

CARANSEBEȘ

1. Petru Bona, *Biserica medievală din Caransebeș, Caransebeș, 1993, 108 p. + 22 il.*
2. Petru Bona, Nicoleta Gumă, Liviu Groza, *Caransebeș. Contribuții monografice, Caransebeș, 1990, 170 p.*
3. Petru Bona, Liviu Groza, *Valorificarea noilor cercetări în domeniul istoriei, Caransebeș, 1989, 20 -.+ 16 il.*
4. Petru Bona, *Caransebeș. Contribuții istorice, Caransebeș, 1989, 150 p.*

5. Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *Monografia oraşului Caransebeş*, Caransebeş, 1909. Ed. a II-a, Timișoara, 2000.
6. Liviu Groza, *Aspecte militare din Caransebeşul medieval*, Ed. DEN, Lugoj, 1993, 120 p.
7. Pavel Jumanca, *Monografia oraşului Caransebeş. Istoria bisericească*, Lugoj, 2002, 132 p.
8. Anton Peter Petri, *Beitrage zur Besiedlungsgeschichte von Schwabendorf – Neukaransebesch, Mühldorf/Inn*, 1992, 12 p.

CĂLACEA (Kalacsá)

1. Ioan Traia, Eugen Dongea, *Călacea. Contribuții monografice*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2006, 158 p.

CĂLUGARA

1. Alexe Nafir, *Istoria sfintei mănăstiri Valea Călugărilor, 1859, compusă după acte, Oravița, 1912, 27 p. Ed. a II-a, București, 1936.*

CĂPĂT (Kaped)

1. Caius Pascu, *Din trecutul bisericii de lemn din Căpăt, jud. Timiș-Torontal*, Timișoara, 1939, 8 p.

CĂRPINIȘ (Gyevtyonos, Gertianosch)

1. Matz Hoffman, 1785 – 1935. *Hundert fünfzig Jahre deutsches Gertianosch, Banat -Rumanien*, Timișoara, 368 p. + 2 h. + 1 pl. + 14 f.
2. Mathias Hoffmann, *Gertianosch, Freilassing*, 1963, 311 p. + 13 il. + 3 pl. + 1 t. Ed. a II-a, Freilassing, 1985, 333 p.

3. Michael Mettler, Hans Wegesser, 1785 – 1985 Gertianosch. Wie es einmal war, Donauwörth, 1985, 353 p.
3. X X X, Monographie der römisch-katolisch Kirchengemeinde Gyertyamos, Timișoara, 1885, 342 p.
4. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Gertianoscher Kolonisten, Mühldorf / Inn, 1986, 20 p.

CEBZA (Csebza)

1. Ioachim Miloia, Bisericile de lemn din Iersig și Cebza, Timișoara, 1932, 12 p.

CENAD (Csanàd, Tschanad, Óscanàd, Nagy Csanàd)

1. Ignatius Batthiány, Acta et scripta S. Gerardo cum serie episcoporum Chanadiensium, Alba Carolinae, 1790.
2. Otto Benkö, Zona Cenad în pragul anului 2000, Manuscris dactilografiat, Timișoara, 1987, 78 p.
3. Gheorghe Cotoșman, Comuna și Bisericile din Giridava – Morisena - Cenad, (Monografie istorică), Timișoara, 1935, 95 p.
4. Gerard din Cenad, Armonia lumii, Ed. Radu Constantinescu, București, 1979, 160 p.
5. X X X Heimatblatt Tschanad, Ausgabe 2006, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006, 188 p.
6. Koloman Juhász, Gerhard der Heilige. Bischof von Maroschburg, München, 1930.
7. Koloman Juhász, Das Tschanad-Temesvarer Bistum im frühen Mittelalter 1030 – 1307, Münster, 1930, XII + 368 p. + pl.

8. Koloman Juhász, *Die Stifte der Tschanader Diözese im Mittelalter*, Münster, 1927, VII + 333 p.
9. Koloman Juhász, *A Csanád-Temesvári püspökség története 1247 – 1307*, Makó, 1933, 150 p.
10. Koloman Juhász, *Das Tschanad-Temesvarer Bistum während der Türkenherrschaft 1552 – 1699*, Dülmen, 1938, XII + 355 p.
11. János Karácsony, *Szent Gellért csanádi püspök élete és művei*, Budapesta, 1887.
12. Victor Motogna, *Ohtum. Contribuție la istoria românilor din veacul IX – XI*, Timișoara, 1942, 19 p.
13. E. Müller, *A csanádi német település eredete és nyelvjárásának keletkezése*, Szeged, 1930.
14. Pál Oltványi, *A csanádi püspöki megye birtokvizonyainak rövid története*, Szeged, 1867, 187 p.
15. Tivadar Ortway, *A csanádi püspökség egyházi állapotról a XIX. században*, Timișoara, 1891.
16. Tivadar Ortway – Jenő Szentkláray, *Történelmi Adattár egyházmegye hajdanhoz és jelenéhez*, I – III, Timișoara 1871 – 1873, IV, Budapesta, 1874.
17. Anton Peter Petri, *Herkunftsorte der Tschanader Kolonisten*, Mühlendorf/Inn, 1990, 20 p.
18. XXX, *Scurtă monografie a comunei Cenad*, manuscris dactilografiat de 7 p. datat februarie 1967.
19. Jenő Szentkláray, *A Csanád egyházmegyei plebányák története*, Timișoara, 1898.

CHIZĂȚĂU (Kiszető)

1. Ion Cărăbaș, *Corul din Chizățău în perioada 1852 – 1988*, Manuscris.
2. Dumitru Onciulescu, Ion Cărăbaș, *Chizățău. Leagănul corurilor bănățene*, Timișoara, 1982, 100 p.

3. Lucian Șepețan, *Istoricul corului vocal al plugarilor din Chisătau, Budapesta, 1904, 45 p.* Ed. aII-a, Ed. Marineasa, Timișoara, 2004.
4. Sever Șepețan, *Corul de la Chizătau*, Ed. Did. și Ped., București, 1957, 106 p.+ 1 h.
5. Teodor I. Șchiopu, *Cronica parohiei Chizătau*, manuscris la Mitropolia Banatului Timișoara.

CIACOVA (Csakova, Tschakowa)

1. Wilhelm Josef Merschdorf, *Tschakowa- Marktgemeinde im Banat*, HOG, Augsburg, f.a. 1056 p..+ il.+h.
2. Zoia Polverejan, *Bicentenarul activității farmaceutice în comuna Ciacova, 1795 – 1995*, Timișoara, 1995, 82 p.
3. Petru Trifu, *Monografia învățământului din Ciacova, jud. Timiș*, Ed. Orizonturi Universitare, Timișoara, 2003, 400 p.

CICLOVA (MONTANĂ) (Csiklowa)

1. Ioan Drugărin, *Ciclova Montană. Contribuții monografice*, Timișoara, 1993.
2. Sim. Sam. Moldovan, *Versuch aus der Geschichte Banat-s, die verklungenen Ereignisse des Walfahrtsortes Montan-Ciclova zu erfassen*, Oravița, 1931, 41 p. Ed. II-a, *Ciclova M.*, 1932.
3. Sim. Sam. Moldovan, *Din trecutul bufenilor. Scris cu ocazia serbărilor bufenești din Ciclova Montană*, 18 august 1935, Oravița, 1935, 72 p.
4. Vasile Murgu, *Monografia comunei Ciclova Montană (Măn.Călugăra)*, Oravița, 1929.

CIUCHICI (Csukics)

1. Ion Frumosu, *Intoarcerea spre începuturi*, Ed. Facla, Timișoara, 1980, 160 p.

CÂNLIC (Kölnik)

1. Vasile C. Ioniță, *Monografia localității Câlnic*, Reșița, 1997, 158 p.

COMLOȘU MARE (Nagy Komlős, Gross Komlos)

1. Stefan Cioroianu, “Die festi”, însemnări comemorative cu prilejul serbărilor național-culturale din Comloșu Mare ținute la 16 august 1934 în amintirea celor 200 de ani trecuți de la venirea oltenilor în Comloșu Mare, Sânnicolau – Mare, 1934, 19 p.
2. Gheorghe Cotoșman, *Din trecutul Banatului. III. Comuna și biserica din Comloșu – Mare și Lunga (Monografie istorică)*, Timișoara, 1934, 140 p.
3. Martin Kurzhals, *Kurze Geschichte des Banats und seiner deutschen Siedlung. Die Vergangenheit des Dorfes Gross-Komlosch. Die Familie Nako*, Ed. Victoria, Timișoara, 1940, 142 p.
4. Martin Kurzhals, Hans Dipplich, *Heimatbuch der Heidegemeinde Gross – Komlosch im Banat*, Ed. J.M.Bläschke, St. Michael, 1983, 336 p.
5. Martin Kurzhals, *Istoria satului Comloșu Mare*, 1940, manuscris.
6. Ioan Olărescu, *Comloșu Mare și Lunga, Repere istorice. Oameni care au fost*, Timișoara, 2001, 224 p.
7. Walter Tonța, Traian Galetaru, *Contribuții la istoria comunei Comloșu Mare și a Banatului*, Timișoara, 2003, 108 p.

CORNEȘTI (Jadani, Zsàdany)

1. Dènes Almàsy, A Zsadànyi Almàsy grofoi, Kètegyhàza 1903, 147 p.
2. Nicolae Bodiù, Ion Ioviță și Monografia comunei Jadani, jud. Timiș-Torontal, Timișoara f.a. (1934) 16 p.

CORONINI (Pescari, Szentlászlovàr)

1. Alexandru Moisi, Monografia comunei Coronini și ținutul Clisurei, jud. Caraș de la anul 1784 – 1934, Tip. Felix Weiss, Oravița, 1934, 23 p.

COȘTEI (Kostely)

1. Ion Georgescu, Monografia comunei Coșteiu județul Timiș, Manuscris 1970, 387 p. + il.

COVACI (Kovàcs, Kowatschi)

1. Theresia Mihok, Heimatbuch des Dorfes Kowatschi im Banat, Ed. E. Dischner, Esslingen, 1987, 284 p.

CRUCENI (Kreuzstatten, Keresztes)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Kreuzstatten Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1990, 12 p.

ČESTEREG (Csösztelek, Tschestereg)

1. Johann Bach, Neuhatzfeld – Tschetelek – Česterek

1829 – 1944. Geschichte einer Banater Heidegemeinde, f. l., 228 p.

ČOKA (Csoka)

1. Dragoljub Bugarschi, Opština Čoka, geografska monografija, Senta, 1978, 157 p. + 4 f.
2. X X X , 725 Čoka, Novisad, 1972, 73 p.

D

DAROVA (Daruvàr, Darowa)

1. Josef Hornyatschek, Karl Orner, Darowa – Kränichstatten Banat, HOG, Villingen - Schweiningen, 1991, 500 p.
2. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Darova im rumänischen Banat 1786 - 1930, Tip. J.E.Kirchner Witwe, Vršac, 1930, 14 p.

DEJAN (Dejanfalva, Deschan)

1. Bodog (Felix) Milleker, Dèzsànfalva törtènete, Vršac, 1900, 39 p.
2. Istvàn Mohari, Dèzsànfalva a nagyszemènyek ès a nagy csalàdàsok èvei (1795 - 2001), Timișoara, 2002, 103 p.
3. Mihàly Orgonas, Dejan (Dèzsànfalva). Falutanul màny. (Monografie de sat), Lugoj, 1942, 12 p.

DENTA

1. Caius Pascu, Comuna Denta (Monografie istorică), Timișoara, 1939, 43 p.

DETA

1. Anton Büchl, Geschichte der Stadt Detta bis 1900, München, 1979, 106 p.
2. Alexandru Chevereșan, Monografia comunei Deta. Scrisă cu ocazia jubileului de 200 de ani de la înființarea comunei. 1724 – 1924, Tip. Frații Csendes, Timișoara, 1925, 180 p.
3. XXX, Detta nagyközség költéségaloirányzata, Deta, 1907, 12 p.
4. László Farkas, Das madjarentum von Detta im Spiegel der Schicksalsfragen des Banates, Viena, f.a. (1941 ?)
5. Lajos Szmidá, Temevármegyei Detta nagyközség multja és jelene, Timișoara, 1900, 116 p. Ed. germană
6. Vergangenheit und Gegenwart der Grossgemeinde Detta im Temescher Komitate, Timișoara, 1901, 120 p.

DINIAȘ

1. Arcadie Giurgev, C A P Dinaș. Trei decenii de profunde transformări. 1950 – 1980, Intrepr. Poligrafică Banat (I.P.B.), Timișoara, 1980, 78 p.+ 14 p. il.
2. Arcadie Giurgev, C A P Dinaș. Tri decenije duboskih prestrajaj, I.P.B, Timișoara, 1980, 78 p. + 14 p. il.

DOBRICA (Kevedobra)

1. Lazar Nikolić, *Hronika mesta Dobrica u Banatu, Pančevo, 2003.*

DOCLIN

1. Ion Gladeș, *Monografia ocmunei Doclin, Reșița, 2005.*

DUDEȘTII VECHI (Beșenova Veche, O-Bessenyo)

1. V. Simionese, *Les toponyme bulgare de Dudeștii Vechi, manuscris Universitatea (de vest) Timișoara, 1978, 18 p.*

DUDEȘTII NOI (Uj Besenova, Neu Beschenowa)

1. X X X, *Deutsches Bauernleben im Banat. Hausbuch des Mathias Siebold aus Neubeschenowa, Banat. 1847 – 1877, München, 1957, 71 p.*
2. Anton Peter Petri, *Neubeschenowa, Freilassing, 1963, 168 p.*
3. Michael Schmidt, *Untersuchungen zur Bevölkerungsbewegung der Gemeinde Neubeschenowa im Rumänischen Banat, f.l, Münster 1948, 28 p. Disertație medicală.*
4. Anton Schwob, *Siedlermischung und Sprachausgleich in jungen südostdeutschen Sprachinseln an Beispiel der Mundart von Neubeschenowa im Banat, Innsbruck, 1967, VII + 343 p.*
5. Franz Wettel, *Beiträge zur Chronik der Gemeinde Neubeschenowa, Timișoara, 1930, 169 p.*

DULEU

1. **Iosif Cireșan Loga, Satul Duleu. Aduceri aminte și repere monografice, Ed. Modus PH, Reșița, 2000, 56 p.**

E

EFTIMIE MURGU (Ogârliște, Rudăria)

1. **Coriolan Buracu, Din trecutul Almăjului și al Rudăriei, Turnu Severin, 1932, 32 p.**
2. **Vasile Nemiș, Despre satul lui Eftimie Murgu. Contribuții monografice la istoria Almăjului, Ed. Litera, București, 1981.**
3. **D. Sitariu, Contribuții la monografia satului Eftimie Murgu, lucrare didactică în manuscris, București, 1991.**
4. **H. Schmidtt, Antropologia populației din satul Eftimie Murgu, București, 1977.**

ELEMIR (Elemer , Szerb și Nemet, Also și Felső)

1. **X X X , Elemir i Taraš 1897, Zrenjanin, 1954, 132 p.**
2. **Milan Polesh, Monografija Rafinerije gaza Elemir, Zrenjanin, 1983, 73 p. + il.**
3. **Milinko Topovečki, Hronica Elemira, Novisad, 1986, 331 p.**

EȘELENIȚA

1. **Petronela Negrescu, Biserică și societate. Mărturii din arhiva parohiei Eșelnița, Ed. Tradiție, București, 1998, 80 p.**

F

FĂGET (Facsad)

1. **X X X, Monografia localității Făget, manuscris 1972.**
2. **XXX, Țara Făgetului. Ghid turistic, Ed. DEN, Lugoj, 2001, 84 p**
3. **Violeta Blaj, Elena Grigorescu, Zona etnografică Făget, Ed. Sport Turism, București, 1985, 164 p.**
4. **Ioan Cipu, Revoluția de la 1848-49 în zona Făgetului, Ed. Izvorul Miron, Românești, 1993, 96 p.**
5. **Ioan Cipu, Invățământul făgețean 1769 – 1998, Ed. DEN, Lugoj, 1997, 236 p.**
6. **Ioan Cipu, Ioan Gh.Oltean, Dumitru Tomoni, Contribuții la istoria Făgetului, Făget, 1994, 84 p.**
7. **Aurel Păuncu, Evenimente făgețene în date 1548 – 1992, Deva, 1992, 104 p.**
8. **Aurel Păuncu, Făget – orașul castanilor,Ed. Călăuza Românească,Deva, 1992, 24 p.**
9. **Dumitru Tomoni, Ioan Gh. Oltean, Personalități ale Făgetului, vol. I, Lugoj, 1999, 223 p.**
10. **Dumitru Tomoni, Făget monografie istorică, Lugoj, 1999, 380 p.**
11. **Dumitru Tomoni, Monografia orașului Făget, Timișoara, 1994, 84 p.**

FENEȘ

1. Vasile Paica, Monografia satului “Feneș” d,împreună cu monografia bisericii și școlari, cu prilejul serbării centenarului dela zidirea bisericii parohiale 1835 – 1935, Timișoara, 1935, 16 p.

FÂNTÂNELE (Engelsbrunn, Hidegkut)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorde der Engelsbrunnen Kolonisten, Mühlendorf/Inn, 1990, 12 p.
2. Karl Franz Waldner, Engelsbrunn. Siedler der Gemeinde, I, München, f.a., 16 p.

FÂRDEA

1. Traian Băbescu, Monografia comunei Fârdea, Ed. DEN, Lugoj, 2003, 166 p.

FOENI

1. Jozsef Szolomayer, Mezöfèny törtènete, Carei, 1926, 61 p.

FRANZTAL (la N de Crepaja, Serbia)

1. L.Leinz, Franztal, ich muss dich lassen, Freilassing, 1957.

FRUMUȘENI (Schöndorf, Szèpfalu)

1. Nikolaus Engelmann, Heimatbuch der deutschen

- Gemeinde Schöndorf, HOG, Vörklabruch, 1989, 292 p.
2. Josef Kerhrer, *Kurze Geschichte der Grossgemeinde Szëpfalu-Schöndorf*, Arad, 1911.
  3. Anton Peter Petri, *Herkunftsorte der Scöndorfer Kolonisten, Mühldorf/Inn*, 1987.
  4. Paul Pfister, *Zur Geschichte und wirtschaftlichen Entwicklung Schöndorf*, Manuscris.
  5. Erika Prohaska, *Schöndorf. Tradition und Wandel einer deutschen Gemeinde im Banat*, manuscris, Bamberg, 1983.
  6. X X X, *Regiunea Banat – Raionul Arad – comuna Frumuşeni. Monografie*, manuscris, 1976.
  7. Daniel Schemmel, *Istoricul satului Frumuşeni*, manuscris.
  8. X X X, *Urmele trecutului pe teritoriul și în împrejurimile satului Frumuşeni*, manuscris.

G

GAIU MIC (Kis Gaj)

1. Petru Râmneanțu, *Studiu introductiv la monografia satului Gaiu Mic*, 16 p. Manuscris la Biblioteca Județeană Timiș, circa 1970.

GĂTAIA (Gattaja)

1. XXX, *Monografia comunei Gătaia și a satelor apropiate*, Timișoara, 1972, 386 p.
2. Petru Tomescu, Herbert Weissmann, *Monografia Liceului Gătaia, I.P.B.*, Timișoara, 1971, 92 p.

GELU (Kefel)

1. **Ljubomir Stepanov, Iz povesti Kefelja, Ed. U.D.S.C, Timișoara, 1994, 334 p + il.**

GHERMAN

1. **Caius Pascu, Monografia comunei Gherman (Timiș-Torontal), Timișoara, 1943, 37 p.**

GHERTENIȘ

1. **Ioan Albu, Monografia satului Gherteniș, Ed. Marineasa, Timișoara, 2003, 120 p.**

GHIZELA (Giseladorf)

1. **Mathias Egler, Heimatbuch Giseladorf und Paniova, München, 1990, 894 p.**
2. **Mathias Egler, 100 Jahre Giseladorf Banat, München, 1982, 24 p.**
3. **Johann Retzler, Ghisela. Die Kurze Geschichte eines Schwanendorfes (50 jähriger Bestand der Gemeinde Ghisela) 1883 – 1933, Timișoara, f.a. 28 p.**
4. **Hans Pope, Mein Gizela..., München, f.a. 96 p.+il.**

GIARMATA (Temes Gyarmat)

1. **Franz Demele, Temes Gyarmat. Ein Beiträg zur Geschichte der Entstehung und Entwicklung dieser Gemeinde und Pfarre, Innsburck, 1913, 46 p.**
2. **Franz Demele, Temesgyarmat während der kriegszeit 1914 –1918, Timișoara, 1992.**

3. **XXX, Jahrmarkter Heimatblätterm Osthofen, Rastatt, 2005.**

GIARMATA VII (Überland)

1. **Vasile Suciu, Marius Vasile, Monografia localității Giarmata Vii, Uberland, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006, 214 p.**

GIROC

1. **Octavian Gruită, Giroc, Timișoara, 1996.**

GÂRLIȘTE (Gerliste)

1. **Virgil Pop, Cronică parohială, manuscris înc. Sec.XX, publicat de Valeriu Leu, Modernizare și imobilism, Ed. Banatica, Reșița, 1998, p. 79 – 118.**
2. **Nichifor Sava, Insemnarea anilor din anul 1896 până astăzi, Manuscris publicat de V. Leu, op.cit., p. 66 - 78.**

GODINOVA

1. **Marcu Bănescu, Inceputurile mănăstirii din Valea Godinovei și viața ctitorului ei, Protos. Macarie Gușcă, Caransebeș, 1947, 90 p.**

GORNEA (Gornja-Ljubkova)

1. **Ion Dragomir, Monografia satului Gornea, comuna Sichevița, județul Caraș-Severin, Ed. Marineasa, Timișoara, 2003, 166 p.**

2. Dumitru Țeicu, Gheorghe Lazarovici, Gornea, Ed. Banatica, Reșița, 1996, 154 p + il.

GOTLOB

1. Anton Peter Petri, Heimatbuch der Heidegemeinde Gottlob im Banat, Altötting, 1980, 309 p.

GRABAȚ (Grabacz, Grabatz)

1. Anton Peter Petri, Heimatbuch der Heidegemenide Grabatz im Banat, HOG,Marquarstein, 1987, 375 p.

GRĂDINARI (Kakova, Cacova)

1. Petru Oaldea, Corul din Grădinari, Reșița, 1973, 148 p. + 82 p.il.

GRĂNICERI (Ciavoș, Csàvos, Tschawos)

1. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Ciavoș (Csàvos) im Banat, 1247 – 1918, Tip. J.E.Kirchner witwe, Bela Crkva, 1929, 12 p.

GUDURICA (Kudritz)

1. Felix Milleker, Geschichte der Grossgemeinde Kudritz, Vršac, 1888, 48 p.
2. Balthasar Ehm, Heimatbuch der Gemeinde Kudritz, Regensburg, 1956.

H

Haidučica (Heideschütz, Haidusicta)

1. Berta Sohl, Heideschütz (1890 – 1948), Freilassing, 1960, 100 p. + 44 tab.

Hodoș – Bodrog

1. Eugen Arădeanu, Lucian Emandi, T. Bodrogan, Mănăstirea Hodoș-Bodrog, Arad, 1998.
2. Victor Vlăduceanu, Vechiu monumente istorico-religios mănăstirea Bodrog, Timișoara, 1939, 101 p.

Hodoni

1. Florin Drașovan, Dumitru Țeicu, Marius Muntean, Hodoni, Reșița, 1996, 140 p.

Honorici

1. Caius Pascu, E. Bizerea, Monografia parohiei ortodoxe române și a școalei primare de stat din comuna Honorici (jud. Severin), Timișoara, 1939, 16 p.

I

Iablașița

1. Tanacu-Domășneanu, Monografia satului Iablașița, manuscris.

2. Dumitru Terfeloagă, Monografia satului Iablanița din județul Caraș-Severin, Timișoara, 1997, 280 p.

ICOLDA

1. Ioan Ciolac, Monografia comunei Icolda, Manuscris dactilografiat, 100 p.

IDJOS (Tisza-Hegyes)

1. Iovan Djendjulov, Idjoška hronika, Kikinda, 1951, 52 p.

IECEA MARE (Gross Jetscha, Nagy Jecsa)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Grossjetschaer Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1982, 25 p.

IECEA MICĂ (Klein Jetscha, Kis Jecsa)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Kleinjetschaer Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1982, 20 p.

IERSIG

1. Ioachim Miloia, Bisericile de lemn din Iersig și Cebza, Timișoara, 1932, 12 p.

IGRIȘ

1. E. Bósz, Az egresi cisterci apàtsàg törtènete, Budapest, 1911.
2. Florea Jebelean, Studiu privind Igrîșul, manuscris 36 p., Timișoara, 2004.

3. Lajos Novak, *Az egresi apàtsàg törtènete*, Budapesta, 1892.

IONEL (Johanisfeld, Jànosfõlde)

1. F. Zoppe, *Geschichte von Johannisfeld*, f. loc, 1902.

IOSIFALĂU (Jòzseffalva, Josefsdorf)

1. Johann Klein, *Heimatbuch der Heckegemeinde Josefsdorf im Banat*, Marquarstein, 1986, 431 p.

J

JAMU MARE (Nagy Zsàm, Gross Zsam)

1. Felix Milleker, *Nagyzsàm törtènete*, Timișoara, 1909.

JANKOV MOST (Jankahid)

1. Florin Ursulescu, *Jankov Most – Janhaid, trecut și prezent*, Novisad, 1997.

JAŠA TOMIĆ (Modoš, Modosch)

1. Ivan Alexić, *Monografija Modoške parohije*, Sremski Karlovci, 1922, 75 p.
2. Josef Bürger, *Totenbuch der Deutschen aus Modosch 1914/1918 – 1939/1945*, Siplingen, 1985, 162 p.
3. Josef Bürger, *Heimatbuch der Gemeinde Modosch im Banat und Ortschronik der Gemeinde Kaptalan*, Bermatigen, 1964, 528 p. + il.

4. Milan Djukanov (trad.germnă Erhard G. Kausch),
Kurze Monografie der Gemeinde Jascha Tomitsch (
vormals Modosch), Freiburg im Br., f. a. 89 p.
5. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Jaša Tomić
(Modoš, Modosch) im Banat, Vršac, 1935, 46 p.

JASENOVO (Jasenova, Karasjeszenö)

1. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Jasenovo,
Bela Crkva, 1929, 14 p.

JDIOARA (Zsidovár)

1. C. G. Pavel, Jdioara un sat de agricultori din Banat,
în, 60 de sate românești, IV, București, 1943, p. 16
– 25.

JEBEL (Zsebel)

1. X X X, Scurt istoric al comunei Jebel, manuscris dac
tilografiat, 8 p. f.l., f.a.

JERMENOVCI (Úrmènyháza)

1. László Feher, Úrmènyháza – Jermenovci multjånak
és jelènek rövid vèzslata, Becej, 1984, 32 p. + 17 tab.
2. Bodog (Felix) Milleker, Urmènyháza törtènete, Tip.
J.E.Krichner, Vršac, 1906, 15 p.

JIMBOLIA (Zsombolya, Hatzfeld)

1. I. Bodulan, Monografia parohiei ortodoxe din Jim-
bolia, Manuscris, 1984.

2. H. Braunschwieger, Hatzfeld – Eine ortschronik, Tübingen, 1983.
3. Gheorghe Cotoşman, Români din Jimbolia, Caransebeş, 1942.
4. Franz Feil, Geschichte der Gewerbelehrlingschule der Gemeinde Jimbolia, Jimbolia, 1935, 129 p.
5. É. Henz, Topographische Daten des Markortes Hatzfeld, Wiedenbrücken, 1985.
6. J. Hepp, Familien beschehte Hepp, Manuscris, 1973.
7. Franz Kaufamnn, Unser Jubeljahr Denkschrift anlässlich des 150 jährigen Bestandes der Grossigen Zsombolya Hatzfeld 1716 – 1916, Budapesta, 1912,12 p.
8. Emereich Henz, Bevölkerungsbewegung der Gemeinde Hatzfeld im rumänischen Banat, Münster, 1939, 23 p.
9. Emerich Henz, Sippenbuch Hatzfeld, Wiedenbrück, 1989, 586 p.
10. Alexander Krischan, 200 Jahre Hatzfeld im Banat (eine Bibliographie) 1766 – 1966), Viena, 1967, 55 p. Ed. II-a, Stuttgart, 1972.
11. Hans Werner Krutsch, Hildegard Neidenbach, Robert Kaiser, Hatzfeld in Wort und Bild, Nürnberg, 1990, 308 p.
12. P. Marin, Ortsgeschichte Hatzfeld, Timișoara, 1913.
13. R. Mengel, Beitrag zur Stadt Hatzfeld-Eder, Manuscris, 1890.
14. Müller – Thorese, Zsombolya, Budapesta, 1916.
15. Müller – Thorese Pheder sein Sohn, Denkschrift anlässlich des 150 Jährigen Verstandes des Grossgemeinde Zsomolya/Hatzfeld 1766 – 1916, Jimbolia, 1916.

16. Paul Martin, Ortsgeschichte von Hatzfeld, Timișoara, 1943, 66 p.
17. Anton Peter Petri, Heimatbuch des Heidestädtchens Hatzfeld im Banat, Marquarstein, 1991, 1064 p. + il.
18. H. Pogt, Beitrag zu Hatzfeld, manuscris.
19. F.Reich, Monografia geografică a orașului Jimbolia, lucrare de an, Universitate Timișoara, 1966.
20. Anton Reichsarth, Geschichte des Hatzfelder Freiwillige Feuerwehrvereines 1875 – 1925, Jimbolia, 1925, 52 p.
21. H. Rothen, Auszeichnung von Banat, manuscris, 1971.
22. A. Senisch, Wissenveiters über Hatzfeld, manuscris, 1989.
23. A. Schöner, Hatzfeld feier seine 650 jahre, Stadtrecht, 1940.
24. Johann Vastag, Hans Vastag, Monografia orașului Jimbolia, Jimbolia, 1995.

JUPA (Zsupa)

1. Doina Benea, Pertru Bona, Tibiscum, Ed. Museion, București, 1994, 158 p.+ 54 p. il.
2. Teodor Coșeriu, Satul Jupa. Viața spirituală și culturală. Pagini monografice. Cadrul geografic și istoric, Timișoara, 1998, 80 p.

K

KAČAREVO (Franzfeld, Ferenchalom, Kraljevicevo)

1. XXX, Geschichte der Franzfelder Gemeinde/Banat

- anlässlich ihres 100-jährigen Bestandes. Hg. von der Gemeinde, Pancevo, 1893, 240 p.+14 tab.
2. Friedrich Hild, Franzfeld 1792 – 1945, Reutlingen, 1982, 672 p.
  3. Michael Lieb, 175 Jahre Franzfeld, Reutlingen, f.a. 25 p. + 3 il.
  4. Alexander Mihalik, Ferenczfalva története, Timișoara, 1900.
  5. Josef Müller, Die deutsche Mundart von Franzfeld, Manuscris, Budapesta, 1901, 51 p.
  6. Julius Roth, Geschichte der Gemeinde Franzfeld, Viena, 1954, 273 p. + 6 foto.

KIKINDA (Nagy, Gross, Velika)

1. Dušan Dejanac, Krugovi stvarallata u kulturi Kikinde, Kikinda, 1995, 76 p.
2. Dušan Dejanac, Kikinda i pomorische, Kikinda, 2001, 132 p.
3. Leo Hoffmann, Die Ansiedlung der deutschen in Gross-Kikinda, Zrenjanin, 1925.
4. Adallbert Karl, Gross-Kikinda. Denkschrift (einstbuch) I – IV, Bissingen, 1986, 147 p.
5. Felix Milleker, Geschichte der Stadt Velika Kikinda (Gross Kikinda) 1412 – 1918, Vršac, 1928, 43 p.
6. Mijlivoj Rajkov, Istorija grada Kikinde (do 1918 godine), Kikinda, 1968, 267 p.
7. Petar Runjanin, Istorija sela , Sremski Karlovci, 1936, 50 p.
8. Ljubica Šigački, Kikinda od 1941 do 1945 godine, Kikinda, 1970, 207 p.

KIS ZOMBOR

1. Maria Horensia Kiss, Kiszombor története, Makó, 1940.

KLEK (Begafő)

1. Lorenz Lang, Geschichte der Gemeinde Klek im Banat, 1818 – 1944, München, 1977, 192 p.+ 5 pl.

KNIČANIN (Rezsöhàza, Rudolfsgnad)

1. Erwin Dreher, Rudolfsgnad, Volkskundliche Erhebungen, manuscris la L.Uhland Institut, Tübingen.f.a.
2. Johann Kircher, Monographie der Gemeinde Rudolfsgnad im Torontaler Komitate in der aufgelösten Militargrenze, Zrenjanin, 1891, 195 p.
3. Anton Lehmann, Rudolfsgnad. Chronik einer deutschbanater militar Grenz Gemeinde, 1866 – 1966, Schweningen/Neckar, 1966, 166 p.+2 pl.= foto.
4. Ferdinand Löschar dt. Die neuen Colonien in der Banater Grenz-Rieden, Rudolfsgnad, 1872.
5. Eszter Schömm er, R èzsöhàza telepü les története és nyelvjàràsara, Szeged, 1937, VI + 46 p.

KOVAĆICA (Antalfalva)

1. Josef D. Farkas, Dejinu Kovaćica: 1808 – 1946, Pančevo, 1985, 326 p. + il.
2. Svetomir Milanović, Po ravnom Banatu : letopis sela i škola Kovaćickog Sreza, Belgrad, 1935, 136 p.+il.

KOVIN (Kubin)

1. Lucian Bogdanov, Dobrovalno vatrogansno društvo Kovina : 1875 – 1985: 110 godini, Kovin, 1985, 19 p.+ il.
2. Pavle Tomić, Opština Kovin, geografska monografija, Novisad, 1981, 181 p.

KRAJIŠNIK (Istvànfeldje, Stephansfeld)

1. Jakob Awender, Heimatgeschichte von Stephansfeld 1797 – 1997, Salzburg, 1955, 316 p.+il.+ pl.
2. Jakob Awender, Die Gründung der Gemeinde Stephansfeld/Banat 1796 – 1985, Tüttlingen, 1985, 35 p.
3. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Šupljaja (Stefansfeld) im Banat, 1796 – 1936, Tip. J.E. Kirchner wirwe, Vršac, 1936, 27 p.

KUŠIĆ

1. Bodog(Felix) Milleker, Geschichte der Grossgemeinde Kussics 1383 – 1907, Bela Crkva, 1907, 22 p.

KUŠTILJ (Melykàstely, Coștei)

1. Marius Bizerea, Viorel Selejan, Monografia corului din Coștei, Ed. Societății Culturale Mihai Eminescu, Kustilj, 1969, 148 p.
2. I. Conrad, V. Selejan, I. Rista, Coșteiul, Kustilj, 1965.

KUBEKHAZA

1. Juhasz Koloman, A 100 éves Kübekháza (1844–1944), Arad, 1944, 61 p.

2. Gèza Kempf, Emlèkkönyv Kübekhàza közsèg ötven évesfennállása alkalmából 1844 – 1894, f. l. 1894, 32 p.

L

LAZAREVO (Lázàrfölde, Lazarfeld)

1. Michael Eisler, Monographie der Gemeinde Lázàrfölde/Banat anlässlich des 100 jähriges Jubiläum, Zrenjanin, 1900.

LĂPUȘNICU MARE

1. Gheorghe Țunea, Cântecul fanfarei. Repere monografice. Fanfara din Lăpușnicu Mare, Reșița, 1995, 72 p.+il.

LESCOVIȚA

1. Traian Constantin, Sârbii din Lescovița, Tip. Diecezană, Caransebeș, f. a. 91 p.

LENAUHEIM (Csatad, Cetad)

1. A, Krisch. Die Schwabengemeinde Csatad im Banat. Deutsche Erde, Gotha, 1911.
2. H. Brauner, Lenauheim (Tschatad). Heimatbuch, HOG, f. a. (1982 ?) f. l.
3. Hans W. Hockl, Zweihundert Jahre Friedenswerk. Geschichte der Gemeinde Lenauheim 1767 – 1967, HOG, Aalen, 1967, 27 p.
4. Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Cetad (Csatád ,

Lenauheim) im Banat 1415 – 1925, Tip. J. E. Kirchner
witwe, Vršac, 1925, 16 p.

5. Jenő Szentklàray, Csatád helytörtènete emlekei,
Timișoara, 1902, 17 p.

LIEBLING (Brist)

1. Konrad Blum, Liebling, 1786 - 1936, Tip. Honterus,
Sibiu, 1936, 127 p.+ il.
2. Konrad Blum, Liebling. Geschichte einer scwäbischen
Gemeinde des Banats, Weilheim, 1958.
3. Balthasar Glas, Geschichte der deutschen Kolo-
nistengemeinde Liebling 1786- 1936 zum 150-jährigen
Gründungsjubileum, Timișoara, 1937, 168 p.

LIPOVA (Lippa)

1. Victor Bleahu, Monografia orașului Lipova, Ed. Mari-
neasa, Timișoara, 2001, 484 p.
2. Sever Bocu, Un veac – al XIX-lea - din istoria Lipovei.
Timișoara, f.a., 31 p.
3. L.A.Maggiorotti, Florio Banffi, Le fortezze di Lippa e
di Temisvar in Transilvania, Roma, 1930.
4. Ion Udrea, Biserica gr. ort. română din Lipova. Mono-
grafie istorică și artistică, Timișoara, 1930, 75 p.+23 pl.

LIUBCOVA (Dolnja Ljubkova)

1. Vasa Lupulović, Borislav Crstić, Ljubcova dolina,
Timișoara, 1996.

LOCVE (Szent Mihály, Bègszentmihály, Sankt Michael, Sânmihai)

1. Pavel Gătăianțu, Panta Bagiu, Locve. Ieri și astăzi, Ed. Libertatea, Novisad, 1989, 260 p.
2. Ion Sfera, Școala din Locve (Sânmihai) în perioada 1765 – 2000, Ed. Libertatea, Pančevo, 2000, 162 p.
3. Rodica Todoran, 40 de ani în slujba folclorului coregrafic tradițional din Locve- Sânmihai, Ed. Libertatea, Pančevo, 2001.

LOVRIN

1. Nikolaus Koch, Monographie der Gemeinde Lovrin, Tip. Alois Pirkmayer, Periam, 1929, 144 p.+ pl.
2. Anton Peter Petri, Heimatbuch der Heidegemeinde Lovrin im Banat, Altötting, 1979, 1428 p.+2 pl.
3. Franz Schmidt, Abschieds-Redegehalten zu Lovrin von pfarrer Franz Schmidt am 13 mai 1915, Timișoara, 1916, 7 p.
4. Nikolaus Schaueremann, Chronik der Grossgemeinde Lovrin im Banat, Timișoara, 1995, 838 p.

LUGOJ (Lugos, Lugosch)

1. Ioan Boroș, Unirea românilor din Lugoj. Istoricul parohiei între anii 1836 – 1860, Lugoj, 2001, 130 p.
2. Ioan Boroș, Evenimentele revoluției de libertate din anii 1848/1849 desfășurate la Lugoj, Lugoj, 1927, VIII + 56 p.
3. Ioan(János) Boros, Törtèneti feljegyzèsek Lugos városàrol ès Udria Konstantin nevü biràjàrol az 1848/49.èvi szabadsàgharccal kapcsolatban, Lugoj, 1917, 107 p.
4. Ioan Boroș, “Constituția”. Societate secretă română

- din Lugoj, 1830 – 1834, Lugoj, 1938, 45 p.
5. X X X, Cum s-a zidit biserica ort.rom din Lugoj, Lugoj, 1936, 19 p.
  6. X X X, Cetățeni de onoare ai municipiului Lugoj, ed.coordonată de Dan Popescu, Lugoj, 2002, 72 p.
  7. Nicu Dumitrescu, Lugoj (Mic îndreptar turistic), București, 1971.
  8. A. Kontz, Geschichte der Stadt Lugos, Manuscris din colecția Kaprinay, fol.S.p.mn.sec. XIX, Budapesta.
  9. István Ivanyi, Videkünk története 1571 – 1658, Timișoara, 1875, 61 p.
  10. István Ivanyi, Lugos rendezett tanácsu város története. Adatok és vazlások, Subotica, 1907, 192 p.
  11. Nicolae Jugănar, Călăuza Lugojuului. Carte de adrese și noua numire a străzilor din Lugoj, Lugoj, 1923, 39 p.
  12. Heinrich Lay, Zur geschichte der deutschen Bevölkerung von Lugosch, Rosenthal, 1988, 44 p.
  13. Gh. Luchescu, V. Munteanu, V.Lăzărescu, Spiritualitate lugojeană, Timișoara, 1993.
  14. Gheorghe Luchescu, Lugojuul- vatră a unității naționale, Lugoj, 1994, 206 p.
  15. Gheorghe Luchescu, Lugojuul cultural artistic, Timișoara, 1975.
  16. X X X, Lugojuul, altcum Lugos și Lugas își trage numele său dela latinul Locus (locul), Timișoara, 1859, 17 p.
  17. X X X, Lugoj, scurtă cronică a orașului, Timișoara, 2001, 20 p.
  18. X X X, Lugosi kronika, Timișoara, 1998, 160 p.
  19. I. Opincă, Ghidul (călăuza) orașului Lugoj, Lugoj, 1929.
  20. Ioan Stratan, Vasile Munteanu, Monumente istorice bisericesti din Lugoj, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981, 226 p.

21. **Ioan Stratan, Corul Ion Vidu din Lugoj 1810 – 1970, Helicon, Timișoara, 1970, 190 p. + 1 h.**

M

MACIOVA

1. **Mihail Petcovici, Monografia satului Maciova. com. C.Daicoviciu, Ed. DEN, Lugoj, 1996, 44 p.**

MARGA

1. **Dumitru Jompan, Marga 1902 –1992. Repere culturale, Reșița, 1992.**
2. **Dumitru Jompan, Folclor din Marga, Reșița, 1975.**

MARGINA

1. **Mărioara Ceașescu, Monografia comunei Margina, I – IV, Ed. DEN, Lugoj, 2000 – 2004.**

MARIAZELL

1. **Johann Palanik, Die Geschichte des Gnadenortes Mariazell, Reșița, 1904, 16 p.**

MEHADICA

1. **Mihail Rădulescu, Mehadica 1896 în presa vremii, Ed. DEN, Lugoj, 1996, 218 p.**

MĂRU (Almata)

1. **Simion Țunea, Nicolae Cin, Măru – Poiana Mărului 1387 – 1997, Ed. Mirton, Timișoara, 1997, 110 p.**
2. **C.G. Pavel, Mărul un sat de munte din Banat în, 60 de sate românești, București, 1943, p. 119 – 130.**

MĂURENI (Moritzfeld)

1. **Wilhelm Kremm, Geschichte der Gemeinde Moritzfeld, Ed. Victoria, Timișoara, 1936, 104 p**
2. **Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Moritzfelder Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1985, 28 p.**
3. **Anton Peter Petri, Heimatbuch der deutschen Gemeinde Moritzfeld im Banat, Marquarstein, 1986, 488 p.**

MEDJA (Pardany, Ninčicevo)

1. **Philipp Loch, Dominik Ohl, Johann Bockmüller, Nikolaus Brück, Pardany - meine Heimat, Viena, 1959, 103 p.+1 pl.**

MEHADIA

1. **Ion Băcilă, Monografia Mehadiei, Timișoara, 1997.**
2. **Mihail Macrea, Nicolae Gudea, Iancu Moțu, Praetorium. Castrul și așezarea romană de la Mehadia, Ed. Academiei Române, București, 1993, 214 p.**
3. **Teodor Raica, Arcadia și Mehadia, studiu istoricofilologic, Ploiești, 1941, 52 p.**
4. **Nicolae Stoica de Hațeg, Mehadier Chronik, ed.**

D.Mioc și A. Armbruster, Ed. Kriterion, București, 1980, 264 p.

MERCINA

1. Ion Doru Găvăgină, *Matin Staia, Mercina – repere culturale-*, Timișoara, 2003, 162 p.

MOKRIN

1. M. Girić, *Mokrin I, the Early Bronze Necropoles*, Belgrad, 1971
2. Dimitrije Knezev, *Mokrin i Mokrinčani: prilozi i grada za istoriju naselja*, Belgrad, 1979, 360 p.
3. E. Sangmester, *Spektralanalysen von Mittelfunden des Grabesfeldes Mokrin, Mokrin II*, Belgrad, 1972.

MONIOM

1. Dušan Basista, *Moniom – oameni și locuri*, Reșița, 2005.

MORAVIȚA (Temes Móra)

1. Anton Büchl, *Beiträge zur Geschichte des Gemeinde Morawitza*, München, 1979, 8 p.+ pl.
2. X X X, *Morawitz Banat: Bildband 1785 – 1988*, HOG, Karlsruhe, 1988, 112 p.

MRAMORAK (Homokos)

1. Miloš Ratković, *Monografija sela Mramoraka u Banatu*, Novisad, 1962.

N

NAIDĂȘ

1. **X X X**, Comuna Naidăș, manuscris de mână și dactilografiat din colecția Alexandru Rusu.

NAKOVO (Nákofalva, Nakodorf)

1. **Leo Hoffmann**, Nakowo. Ansiedlung dess Grundherrn Grof Náko, f.l. 1925, 47 p.
2. **Leo Hoffmann**, Wie Nakovo entstanden ist (Banat), Zrenjanin, 1926, 48 p.
3. **Constantin Sekulić**, Hronika Nakova, Kikinda, 1980, 481 p.

NERĂU (Dugoselo, Nyero, Ostern)

1. **Silviu Bichigean**, Cronica bisericii parohiale gr.ort. rom. din comuna Nerău – Dugoselo 1909 – 1965, Ed. Grafitti, Timișoara, 2005, 234 p.
2. **Gheorghe Cotoșman**, Comuna și Bisericile din Nerău (Monografie istorică), Tip. Sontagsblatt, Timișoara, 1935, 69 p.
3. **Anton Peter Petri**, Herkunftsorte der Osterner Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1984, 15 p.
4. **Peter Pink**, Die Heidegemenide Ostern, Timișoara, 1935, 345 p.

NEUDORF (Ujfalu)

1. **Anton Peter Petri**, Herkunftsorte der Neudorfer Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1989, 19 p.

NEUZINA (Nagy Kisneszény)

1. **Dragiša Todorović, Nemiriromice – Hronika Neuzine, Novisad, 1975.**

NITĀHIDORF (Nitzkyfalva)

1. **Franz Kruter, Nitzkydorf Geschichte des Dorf und die Pfarrei, Timișoara, 1960, manuscris.**
2. **Gh. Schmadl, Monografia comunei Nițchidorf Timiș, manuscris dactilografiat, 225 p. 1971.**

NICOLINȚ

1. **Toma Roată, Monogafia economică, statistică și socială a comunei române “Nicolinți “ din Banatul Timișoarei (Ungaria), București, 1907, 84 p.**

NIKOLINCI (Temes-Miklos, Nicolinți - Serbia)

1. **Gheorghe Bosioc, Nicolinți – pagini de istorie culturală, Novisad, 1998.**

NOVA CRNJA (Magyar Czerna)

1. **Milan Bojić, Opština Nova Crnja, Novisad, 1984, 199 p.**
2. **Spasoje Radoš, Opština Nova Crnja, Belgrad, 1982, 90 p.**

NOVIBEĀEJ (Uj Becsé, Trok-Becse, Franjova, Aracs)

1. **Cedomir Potnarić, Iz prošlosti Bečeja, Subotica, 1955.**

NOVO MILOŠEVO (Karlova i Beodra , Dragutinovo i Beodra)

1. **Milivoj Popov, Edinstveni u borbi (Hronika Novog Miloševa), Novisad, 1977, p. 596 p.**

O

OBREJA

1. **Petru Itineanțu, Monografia comunei Obreja, Caransebeș, 2002, 243 p.**

OPATIȚA

1. **Tiberiu Mărginențu, Monografia comunei Opațița, Timișoara, 1929, 160 p.**

OMOLJCA (Homolicz)

1. **Rudolf Haag, Ortsgeschichte von Omolijca (Homoliz) Grossgemeinde in der Wojwodina (Südbanat des königreiches Jugoslawien 1766 – 1938, Novi Vrbas, 1938, 255 p. + ill.**

ORAVIȚA (Orawitza)

1. **Ionel Bota, Eminescu și Oravița, Reșița, 2002, 140 p.**
2. **Horst Fassel, Ein deutsches Theater in Banat im Viersprachiger unfeld, în Banatica, Beiträge zur deutsche Kultur, München, 1996, 84 p.**
3. **Johann Konstantiny (Ioan Constantini), Denkschrift für**

die banater Bergwerke Orawitz, Moldova, Dognacska, Bogschan, Resicza und ihre Filialen mit Rücksicht auf das Gemeindewesen als Beitrag zur geschichte dieser Bergwerke, Timișoara, 1857, VI+ 109 p.

4. Sim. Sam. Moldovan, Geschichte der Bergstadt Orawitz, Oravița, 1931, 19 p.
5. Sim. Sam. Moldovan. Oravița de altădată și Teatrul cel mai vechi din România, Oravița, 1938, 347 p.
6. Sim. Sam. Moldovan, Județul Caraș și orașul Oravița. Scurtă monografie istorică, Oravița, 1933, 59 p.
7. Sim. Sam. Moldovan, Oravița Montană, Oravița, 1935.
8. Ion Văran, Monografia protopopiatului ortodox român Oravița, manuscris.

ORȘOVA

1. Constantin Juan Petroi, Orșova, străbună vatră bănațeană, vol.I, Ed. DEN, Lugoj, 1999, 128 p.
2. Daniel Laitin, Orșova, Turnu Severin, 1946, 35 p.
3. X X X. Orșova – vatră de istorie, poartă de lumină, f.l. 1984.
4. Victor Rusu, Orșova – cetate a iubirii, Timișoara, f.a., 88 p.

ORTIȘOARA (Orczyfalva, Orczydorf)

1. Michael Ortman, Geschichte der Gemeinde Ortzdorf 1785 - 1935, Timișoara, 1935, 220 p.
2. Gertrude Adam, Anton Peter Petri, Heimatbuch der deutsche Gemeinde Orczydorf im Banat, Marquarstein, 1983, 424 p.

OSTOJČEVO (Tisza Szent Miklos, Potiski Sveti Nikola)

1. Rajko Veselinović, Istorija Ostojčeva, od najstenija vremene do kraja 1964 godina, Novisad, 1970.

OȚELU ROȘU (Ferdinandsberg)

1. Serafin Mărgan, Două secole de metalurgie pe Valea Bistrei, (Oțelu Roșu), Reșița, 1996, 200 p.
2. Augustin Rodina, Monografia S.C. Ronflex S.A. Oțelu Roșu, Reșița, 1996.
3. X X X, Cineclubul Oțelu Roșu, 1960 – 1975, Reșița, 1975, 122 p.

P

PANČEVO (Pancsova, Panscowa)

1. Vladimir R. Djurić, Pančevački rit: antropogeografska istitivanja, Belgrad, 1953, 126 p.
2. Česlav Djordjević, Pančevo – sajanski grad, Pančevo, 2000.
3. Bela Gecser, A Pancsova és vidéke ipari és mezőgazdasági kiállításának utmutatoja, 1905 aug. 11-15-tol aszept. 15-ig, Pančevo, 1905, 75 p.+il.
4. Luka Ilić, Historische Skizze der kaiserlich-königlichen Militar-Communitat Pančeva, Pančevo, 1855, 54 p.+1 h.
5. Vladimir Margan, Beiträge zum Arbeitsprogram der Stadt Pančevo, f.l. 1924, 109 p.

6. Felix Milleker, *Istoriya gradja Panceva, Pančevo, 1925, 138 p.*
7. Felix Milleker, *Geschichte der Stadt Pančevo, Pančevo, 1925, 234 p.*
8. X X X, *Opština Pančevo – geografke monografije, Novisad, 2000, 200 p.*
9. *Sreta Pećinjački, Pančevački distrikt 1717 – 1773, Novisad, 1985, 316 p.*
10. X X X, *Pancsovai Emlekkönyv szerkesztette Weigand János, Pančevo, 1896, 360 p.*
11. X X X, *Pančevo nekod i sad, Pančevo, 1974, 77 p.+il.*
12. X X X, *Sindikalni pokret u Pančevo, Panevo, 1977, 742 p.*
13. Giga Stoianov, *Zapisa starog Pančevca, Pančevo, 1972, 44 p.*
14. Giga Stoianov, *Oslobodjenje Pančevo, Belgrad, 1938, 14 p.+ 3 tan.*
15. Georg Schwalm, *Geschichte der evangelischen Kirchengemeinde R.C. im Pancsova, Pančevo, 1918, 196 p.*
16. Ruja Svirčević, *Pančevo u Vojnoj granici: 1764 – 1873, Pančevo, 1984, 35 p.*
17. Mihovil Tomandl, *Pančevo kroz istoriju – istoriski pregled. Katalog izložbe, Pančevo, 1933.*
18. Mihovil Tomandl, *Pančevo i prvi srpski ustanak, Novisad, 1954, 44 p.*
19. Rajko Veselinović, *Pančevo kroz istoriju, Pančevo, 1953, 24 p.*
20. Otto Vogenberger, *Pantschova. Zentrum der deutschums in Südbanat, Freilassing, 1961, 254 p.+16 pl.*
21. János Weigand, *Pancsovai emlekkönyv-hazánk megalapításának ezer éves emlékére, Pančevo, 1896, 360 p.*

PANIOVA (Panyó)

1. Mathias Egler, *Heimatbuch Giseladorf und Paniowa*, HOG, München, 1990, 894 p.

PARȚA (Paracz, Paratz)

1. Hildegard Heidenfelder, *Monografia geografico-economică a localității Parța*, Univ. Timișoara, lucrare de an, f.a., 8 p. manuscris.
2. Gheorghe Lazarovici, Florin Drașovan, Liviu Tulbure, *Sanctuarul neolitic de la Parța*, Timișoara, 1991, 24 p.
3. Svetozar Markov, *Parac*, în *Iz selo u selo*, Ed. Kriterion, București, 1875, 35 p.
4. Fidel Rabong, *Monografia geografică a satului Parța*, lucrare de an Univ. Timișoara, 1970, 11 p. manuscris.
5. X X X *Sanctuarul neolitic de la Parța*, Timișoara, f.a. 8 p.

PAVLIŠ (Temes Paules)

1. Felix Milleker, *Geschichte der Grossgemeinde Temes Paules*, Vršac, 1891, 27 p.

PĂTAȘ

1. Vasilie Popovici, *Monografia comunei Pătaș (Nerapatas)*. Sat, graiu, credință și obiceiuri locale, Caransebeș, 1914, 101 p.

PECIU NOU (Ulmbach, Neupetsch, Uj-Pècs)

1. **Josef Kupi, Erinnerungen an Ulmbach/Neupetsch. Bilddokumentation über die einst deutsche Gemeinde im Banat bis 1990, Rechberghausen, 1990, 152 p.**
2. **Anton Krömer – Josef Kupi, Ulmbach –Neupetsch, Rechberghausen, 1987.**
3. **Anton Krömer, Ulmbach.Quellen zur Siedlungsgeschichte des Banats. f. l.1979, 16 p.**
4. **Anton Krömer, Besiedlung von Ulmbach, Ingelheim/Rhein, 1979, 269 p.**

PERIAM (Perjamos)

1. **Baroti (Grünn) Geschichte von Perjamos (Periam). Seinen Lansdleuten freundlichst gewidmet, Periam, 1889, 199 p. Ed. II-a, Budapesta, 1890.**
2. **Alois Pirkmayer, Die Geschichte von Periamos, Periam, 1889.**
3. **Karl F. Waldner, Periamosch. Die Geschichte einer Schwäbischen Dorf-Gemeinschaft im Nordbanat, Bezbach, 1977, 299 p.**

PESAC

1. **Gheorghe Cotoșman, Comuna și Bisericile din Pesac. Monografie istorică, Timișoara, 1936, 89 p.**

PETROȘNIȚA

1. **Aurel Isac, Ion Sârbu, Monografia satului Petroșnița, Caransebeș, 2000.**

PIATRA SCRISĂ

1. **Andrei Ghidiu, Piatra scrisă – loc de pelerinaj lângă satul Armeniș, Caransebeș, 1904, 20 p. | 1 pl.**
PLANDIȘTE (Mariolana, Zichyfalva, Zichydorf)

1. **Johann Achtzehn, Geschichte der Gemeinde Zichydorf, Bissingen, 1975, 114 p.+pl.**
2. **Felix Milleker, Geschichte der Gemeinde Mariolana, Vršac, 1924.**

PLOČICA (Ploschitz)

1. **Anna Brausam, Erinnerungen an Ploschitz, München, 1990, 474 p.**
2. **J. Dimitriević, Gradja za istoriju nekih banatskih selam opis mesta Pločice, Novisad, 1880.**

PODPORANJ

1. **Felix Milleker, Die Steinzeitliche Funde von Potporanj bei Vršac: zugleich Fundbericht, Vršac, 1934, 23 p.**

PRIGOR

1. **Pavel Panduru, Monografia comunei Prigor, Reșița, 2000, 223 p.**

R

RAVNI TOPOLOVAC (Katalinfalva, Kathreinfeld)

1. **Hans Rasismus, Was mein einst war. Monographie**

die ehemalige Banater Gemeinde Kathreinfeld (1799 – 1944), München, 1982, 490 p.

RĂCĂȘDIA

1. **Emilian Novacoviciu, Monografia comunei Răcășdia județul Caraș-Severin dela anul 1777 – 1922, Oravița, 1923, 102 p.**
2. **Petru P. Ciurea, Medi Ivan Ciurea, Răcășdia : județul Caraș-Severin. Oameni de ieri, de azi și de mâine, Timișoara, 2006.**

RECAȘ (Rekasch, Rèkàs)

1. **Josef Stitzl, Aus der Vergangenheit und Gegenwart der Gemeinde Rekasch, Timișoara, 1924, 99 p.+ 1 h.**
2. **XXX, Elemente noi ale vieții cultural-politice în zona Timișului inferior, Recaș, coord. Luminița și Adrian Bejan, Inst. de Studii Socio-culturale și Educație Permanentă, Timișoara, 1984, 164 p.**

REȘIȚA (Reschitz, Resicz)

1. **Arsenie Boaru, Gheorghe Jurma, Reșița de altă dată, Ed. Timpul, Reșița, 1996, 338 p.**
2. **Vasile Bogdan, Reșița dincolo de cuvinte, Timișoara, 1979, 232 p.**
3. **XXX. Camera de Comerț Industrie și Agricultură Caraș-Severin. 10 ani de activitate, Ed. Timpul, Reșița, 2001, 112 p.**
4. **Ecaterina Cimponieru, Reșița luptătoare, București, 1965, 325 p.+il.**
5. **Coriolan Cocora, Biserica sau cetatea turcească de lângă Reșița, Reșița, 1939.**

6. I. Conciatu, Reșița, București, 1921, 59 p.
7. Ion Crișan, Un secol de cântare muncitorească la Reșița (1872 – 1972), Reșița, 1972, 176 p.
8. Marcu Mihail Deleanu, Reșița filologică, Reșița, 1999, 240 p.
9. X X X, 200 de ani de construcții de mașini la Reșița, 1771 – 1971, Reșița, 1971.
10. X X X, 225 de ani de siderurgie la reșița 1771 – 1996, Ed. Timpul, Reșița, 1996, 276 p.+32 p. il.
11. Dan D. Farcaș, Hoinărind prin Reșița pierdută, Ed. Tim, Reșița, 2006.
12. X X X Ghidul municipiului Reșița, Reșița, 1971, 36 p.
13. Vasile Gruici, Contribuții la cunoașterea poluării aerului în orașul Reșița, lucrare în ciornă, 7 p. la Univ. Timișoara.
14. X X X, Istoria metalurgiei n Banat, Reșița, 2002, 80 p.
15. Camelia Doina Jurcă, Caracterizarea economico-geografică a localității Reșița, manuscris 10 p. Univ. Timișoara, lucrare de an.
16. Gheorghe Jurma, Monografia Casei de Cultură a Sindicatelor Reșița, Ed. Tim, Reșița, 2006, 322 p.
17. Csaba Pál József, Spălați-vă picioarele unul altuia. Ecumenism între istorie și prezent la Reșița. Waschet Euch gegenseitig die Füße. O-kumene zwischen Geschichte und Gegenwart in Reschitzza, Editor Erwin Josef Tigla, Reșița, 2000, 290 p.
18. Josef Kisseler, Das Eisenwerk Reschitzza im Banat 1770 – 1800, Disertație fil. Viena, 1940, 78 p, manuscris.
19. Paul Lackner, Ein Versuch die chor musicalische vergangenheit Reschitzzas festzulegen, Ed. Modus PH, Reșița, 2000.
20. Sándor Mihalik, Resicza, jelene és multja, Reșița, 1896, IV + 197 p.

21. Sàndor Mihalik, Resiczas Rolle im ungarischen Freiheitskampfe. Vorgetragen anlässlich des Märzfeier 1896, Reșița, 1896, 32 p.
22. Gheorghe Molin, Monografia orașului, uzinelor și domeniilor Reșița, Craiova, 1925, 50 p.+ 11 pl.
23. Dan Gh. Perianu, Istoria uzinelor din Reșița 1771 – 1996, Reșița, 1996, 276 p.+il.
24. Dan Gh. Perianu, Istoria locomotivelor și a căilor ferate din Banatul montan, Ed. Timpul, Reșița, f.a. 212 p.
25. X X X, Reșița – istorie și contemporaneitate, Reșița, 1971, 352 p.
26. X X X, Reșița, Ed. Timpul, Reșița, 1996.
27. Alfred Richter, Mein Reschitza und Geschichte aus der guten alten Zeit, Timișoara, f.a. 127 p.
28. Maria Roșca, Monografia economico-geografică amunicipiului reșița, manuscris 10 p.dactilografiat, lucrare Univ. Timișoara, 1970.
29. Anton Schultz, Vom Postmeister zur Schnellpost: ein Beitrag zur Postgeschichte Reschichtzas, Reșița, 2002, 252 p.
30. X X X, 200 de ani de construcții de mașini la Reșița 1771 – 1971, Reșița, 1971.
31. X X X, Uzinele Reșița în anii construcției socialiste, București, 1963.

ROMÂNEȘTI

1. Olivian Bindiu, Mănăstirea Izvorul Miron Românești, Românești, 1990, 20 p.,ed. II-a, Lugoj, 1992, 40 p.
2. Ioan Cipu, Mănăstirea Românești. Contribuții monografice, Românești, 1994, 196 p.

RUSKO SELO (Kis Oroszi, Klein Orossin)

1. Ilija Vojvodić, *Rusko Selo i miru i ratu*, Novisad, 1939, 259 p.

S

SATCHINEZ (Kenez)

1. Ljubomir Stepanov, *Srbi u Knezu*, Timișoara, 2001, 240 p.
2. Dan Stănescu, *Mlaștinile de la Satchinez*, Timișoara, 2005, 220 p.

SASCA (Saska)

1. Hedwig Kardan, *Deutsche Bergbau in Saska (Banat) in Rumänien, 1749 – 1779*, Viena, 1849, Disertație, manuscris.

SĂCĂLAZ (Sackelhausen, Szakalhaz)

1. Egidius Haupt, *Geschichte der Gemeinde Sackelhausen (Săcălaz) mit kurzem Rückblick auf die Vor- und Türkenjenzzeit des Banats*, Timișoara, 1925, 216 p.+il.
2. Hellmut Karaschek, *Sackelhausen. Volkskündliche Erhebungen*, Tübingen, manuscris. f.a.
3. Ioan Francisc Faulhaber, *Monografia istorică a satului Săcălaz (jud.Timiș) , până în 1918*, Cluj-Napoca, 1980, lucrare de diplomă, manuscris, 200 p.
4. Reinhold Fett, *Sackelhausen.Heimatbuch*, Limberg, 1979, 224 p.

5. X X X, Sackelhausen – Anfang und Ende, Reutlingen, 1994.
6. X X X, Scurtă monografie a localității Săcălaz 1392 – 1992, Manuscris dactilografiat, 13 p. f.l., f.a.

SĂRACA (Mănăstire)

1. Atanasie Popa, Mănăstirea Săraca. Prezentare monografică, Timișoara, 1943, 96 p.+ il.
2. Viorel Țigu, Oprișa Longin, Mănăstirea Săraca, București, 1971.

SELEUȘ (Keviszölös, Selleusch, Seleuș)

1. Aurel Bojin, Seleuș. Un secol de activitate culturală 1884 – 1984, Seleuș, 1980, 216 p.
2. Peter Reiter, Sellesch. Ansiedlung Entfaltung und Verzeichniss, Freilassing, 1960, 128 p. + 4 tab.+16 il.

SICHIEVIȚA

1. X X X, Sichievița Demografie. Arhitectură populară, Caransebeș, 1990, 78 p.

SILAGIU

1. Octavian Sfetcu, Silagiu și Vucova – pagini din trecut și de azi, manuscris, f.l., 1975.
2. X X X, Monografia comunei Silagiu, Manuscris, 1938.

SINTAR (Buchberg)

1. Anton Peter Petri, *Herkunftsorte der Buchberger Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1985, 8 p.*

SINTEȘTI

1. Parternie Gruescu, *Sintești, teritorioul, locul și cercul satului, 1859, Manuscris, publicat doar parțial.*
2. Ioan B. Mureșianu, Ioan I. Mureșianu, *Pagini din trecutul satului Sintești, 1979, manuscris.*

SÂNANDREI (Szentandràs, Sanktandres)

1. Anton Peter Petri, *Heimatbuch Sanktandres im Banat, Marquarstein, 1981, 704 p.*

SÂNMIHAIU GERMAN (Nemet Szentmihály, Deutsch Sanktmichael)

1. Erwin Acs, *Deutschsanktmichael – Chronik einer deutscher Binnensiedlung im Banat, Düsseldorf, 1992, 275 p.*

SÂN MARTINU SÂRBESC (Semarton, Szerb-szmaron)

1. Steva Bugarski, *Po Semartonu kroz proštor i vreme, Ed. Kriterion, București, 1982.*

SÂNNICOLAU MARE (Nagy Szentmiklos, Gross Sanktnikolaus)

1. Gheorghe Andraș, *Monografia corului Doina din Sânnicolau Mare, manuscris, 1958,*

2. Teodor Bucurescu, *Eminescu în Banat la Sânnicolau Mare*, Tip. A. Pirkmayer, Periam, 1928, 174 p.
3. Teodor Bucurescu, *Comoara din Sânnicolau Mare*, Tip. Românească, Timișoara, 1941, 352 p.
4. Stefan Buzărnescu, *Societate și cultură procesul de educație politică și elevare culturală în zona Timiș vest – Sânnicolau Mare*, Timișoara, 1983, 146 p.
5. Gheorghe Cotoșman, *Comuna și bisericile din Sânnicolau Mare*, Timișoara, 1934.
6. Gheorghe Cotoșman, *Corul Bisericii Ortodoxe Române din Sânnicolau Mare*, f.l. 1924.
7. Johann Dama, *Die Mundart von Gross Sanmktnikolaus im rumänischen Banat*, disertație Viena.1986, 194 p., ediție Marburg, 1991, 224 p.
8. Joseph Hampel, *Der Goldfund von Nagyszentmiklos, sogenanter "Schatz von Attila". Beitrag zur Kulturgeschichte und Völkerwanderungsepoche*, Budapesta, 1866, 190 p.
9. Gyula László, István Rácz, *The treasure of Nagyszentmiklos*, Ed. Corvina, Budapesta, 1970.
10. N. Mavrodinov, *Le tresor protobulgare de Nagyszentmiklos*, Budapesta, 1943.
11. V. Michalache, *Localitățile județului Timiș – orașul Sânnicolau Mare*, f.l. 1971.
12. Ioan Romoșan, *Monografia orașului Sânnicolau Mare*, Timișoara, 2000, 270 p.
13. Ioan Samoilă, Marin Popa, *Scoala generală din Sânnicolau Mare. Monografie și anuar cu ocazia bicentenarului*, manuscris, Sânnicolau Mare, 1976.
14. Viktor Scheryer, *Nagy Szentmiklos traditionalis monografiája*, Sânnicolau Mare, 1912, 126 p.
15. Iuliu Szöcs, *Dovezi ale continuității daco-romane în zona Sânnicolau Mare*, manuscris dactilografiat 26 p.+ 2 h, Sânnicolau Mare, 1979.

16. Iuliu Szöcs, Sânnicolau Mare în orânduirea capitalistă, Manuscris Sânnicolau Mare, 1979, 64 p.
17. Margit Velcsov, Bartok Bèla ès Nagyszentmiklos, Oradea, 2006, 124 p.

SÂNPETRU GERMAN (Nèmet Szentpeter, Deutsch Sanktpeter)

1. Stephan Kimmel, Wanderung durch die Jahrhunderte. Ein Beitrag zur Geschichte der Ahnenreihe Kimmel aus Deutsch Sankt Peter/Banat, Kahl am Main, München, 1984, 206 p.
2. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Deutschsanktpeter Kolonisten, Mühkldorf/Inn, 1992, 16 p.

SÂRBOVA (Szirbà)

1. X X X, Monografia comunei Sârbova (jud. Timiș-Torontal), Timișoara, 1939, 392 p. + 33 pl.
2. Aurel Contrea, Sârbova. Cadrul biologic al unui sat bănățean . Anchetă monografică a Institutului Social Banat-Crișana, Timișoara, 1939, 16 p.

SKORENOVAC (Gyurgevo, Djurdjevo)

1. Dimitrije Kirilović, Gyula Szabadka, Skorenovac törtènete, Kovin, 1936.

SOCENI

1. Petru Bizerea, Din trecutul comunei Soceni, Timișoara, 1942, 11 p.

ȘANDRA (Alexanderhausen, Sandorhaza)

1. Nikolaus Hans Hockl, Alexanderhausen, Arad, 1933, 194 p.
2. Nikolaus Hans Hockl, Sepp Schmidt, Alexanderhausen. Werden und Vergehen einer banater Heidegemeinde, München, 1987.

ȘEMLACU MIC (Kleinschemlak, Kis-Szemlak)

1. Heinrich Freihoffer, Kleinschemlak, Degendorf, 1972, 256 p.

ȘOȘDEA (Sosd)

1. Octavian Gruică, Gavrilă Peia, Monogafia satului Șoșdea, Ed. Marineasa, Timișoara, 1999, 234 p.

SUTJESKA (Szarcsa , Sarća, Sartscha)

1. Erhard G. Kausch, Josef Eck, Susanne Hegel, 140 Jahre Deutsch Sartscha, Freiburg im Br., 1978, 215 p.+ il.

T**TEREMIA MARE (Marienfeld, Nagy Teremia)**

1. Johann Hunyar, Monographie der Ortsgemeinde Nagy Teremia (Marienfeld), Kikinda, 1902, 102 p.
2. Helga Pacher, Maria Racher, Biometrisches Vergleich der Bevölkerungsgruppen von St.Jakob im Rosenthal (Kärnthen) und Marienfeld im Banat (Rumänien), Viena, 1946, 68 p.+12 f.

3. Anton Peter Petri, Heimatbuch der Heidegemeinde Marienfeld im Banat, Marquarstein, 1986, 783 p.
4. Friedrich Reinlein, Der banater Heidegemeinde Marienfeld, Teremia Mare, f. a.+41 p. Manuscris dactilografiat.
5. Franz Wolz, Marienfeld im Banat. Ein kurzer historische Rückblick und Bilder von heutigen Marienfeld, Rastatt, 1951, 89 p.
6. X X X, Teremia Mare realitate și sens plastic, Ed. Cosmopolitan Art, Timișoara, 2004, 98 p.

TEREMIA MICĂ (Kis Teremi, Albrechtsflor)

1. Anton Peter Petri, Herkunftsorte der Albrechtsflorer Kolonisten, Mühldorf/Inn, 1990, 8 p.

TISA NOUĂ (Wiesenheid)

1. Michael Kettenstock, Wiesenheid. Ein deutsches Dorf im Banat, HOG, Wasserburg, 1987, 294 p.
2. Michael Kettenstock, Gedenkschaft zum 130-jährigen Kirchenfest von Wiesenheid, ein Dorf im Banat, f.l., 1986, 42 p.

TIROL (Königsgnad, Királykegye)

1. Ferdinand Hirn, Die Gründung der Tiroler Kolonie Königsgnad im Banat, Innsburck, 1920, 74 p.

TÂRNOVA

1. Ioan Lăpuște, Comuna Târnova Caraș-Severin, Repere monografice, Reșița, 1994, 92 p.+ 6 il.+1 h.

TOMNATIC (Trübswetter, Tribswetter, Nagy-ósz)

1. **Karl Böhm-Baàn, Die französische Kolonie Triebswetter, manuscris, Tomnatic, 1878, 24 p.**
2. **Aurora Renard, Monografia comunei Tomnatic (județul Timiș-Torontal) 1772 – 1941, Manuscris, 112 p. Tomnatic, 1941 (lucrare de diplomă).**
3. **Adam Willkomm, Ortsmonographie der Gemeinde Triebswetter/Banat, Manuscris, 58+48 p, Tomnatic, f.a.**
4. **Josef Wolf, Anton Peter Petri, Heimatbuch der Heidegemeinde Triebswetter im Banat, Tuttlingen, 1983, 531 p.+ 2 pl.**

TORMAC (Vègvàr , Rittberg)

1. **Lajos Szmda, Istvàn Nikolènyi, Temes vàrmegeyi Vègvàr (Rittberg) Nagyközsèg multja ès jelene, Timișoara, 1901.**

TURNU RUIENI

1. **Iosif Bălan, Turnu lui Ovid, Caransebeș, 1909, 20 p.**

ȚIPARI (Szapàryfalva)

1. **X X X, Emlèkirat a Krasso – Szörènyi vàrmegeyèben kebelezett Szapàryfalva megyei reformàtus telep-közsèg jelen viszonyairol, Arad, 1889, 28 p.**

U

UIVAR (Ujvár)

1. **Josef Bast-Ban, Monographie der römisch-katolisch Gemeinde Uivar. Jubiläumsangabe, Timișoara, 1925, 22 p.**

UNIP

1. **Remus Jurcă, Monografia localității Unip, manuscris dactilografiat, Sibiu, 1974.**

UZDIN (Ozora)

1. **Gheorghe Lifa, Contribuții la istoria folclorului din Uzdin, Ed. Tibiscum Uzdin – Ed. Mănăstirea Izvorul Miron Românești, 1995, 96 p.**
2. **Vasile Spăriosu – Grofu, Istoria satului Uzdin. Monografie, Uzdin, 1999, 118 p.**
3. **Drăgălin Spăriosu, Uzdin. Contribuții istorice, Novisad, 2005, 120 p.**

V

VARIAȘ (Wariasch)

1. **J. Heim, Geschichte der Ortsgemeinde Variasch, manuscris.**
2. **Johann Tittenberger, Festschrift zur 200-Jahrfeier**

der Banater Heidegemeinde Wariasch. 20 sep.1988
in Altdorf bei Landshut, 1986, 96 p.

3. Nikolaus Engelmann, Warjasch, ein Heimatbuch,
Mainburg, 1980, 358 p.

VĂRĂDIA

1. Bodog (Felix) Milleker, Varadia története, Timișoara,
1889, 39 p.
2. Ion Crișan, Corul din Vărădia (1870-1070), Reșița,
1970, 80 p.

VĂLIUG (Ferenczfalva, Franzdorf)

1. Sándor Mihàlik, Ferenczfalva története, Timișoara,
1900.

VELIKA GREDA (Györgyhàza, Georgshausen . Djurdjevo)

1. Georg Josef Voüst, Verlorene Heimat Georgshausen,
Viena, 1991, 272 p.

VINGA (Theresiopel)

1. Petko Rankov, Vinga, 1741 – 1991, Arad, 1991, 112
p.

VIZEJDIA (Vizèsd, Wiseschdia)

1. Josef Jakob Dinjer, Beitrage zur Siedlungsgeschichte

- auf der Banater Heide. Wiseschdia 1800 – 1975, Timișoara, 1975, 185 p. Manuscris dactilografiat.
2. Heinz Schubert, Wiseschdia. Volkskundliche Erhebungen, Tübingen, manuscris.

VLADIMIROVAC (Roman-Petre, Petrovoselo)

1. Nicolae Penția, Monografia comunei Román-Petre (Petrovosello) 1800 – 1908, Oravița, 1911, 113 p.

VOITENI (Vojtek)

1. Lajos Szmidá, Temes vármegye Vojtek Nagyközség története, Timișoara, 1883, 61 p. Ed. a II-a, Timișoara, 1902, 62 p. Ed. germană, Timișoara, 1902, 62 p.
2. Anton Peter Petri, Die ersten fünf Jahre der deutschen Ackerbauschule in Wojtek (1927 – 1932), Mühlendorf/Inn, 1986, 12 p.

VRŠAC (Versecz, Werschetz – Hennenstadt)

1. Alexandar Babik, Vršački bankarstvo, Vršac, 1994.
2. Ludwig Bauer, Kurze Geschichte der Stadt Werschetz-Hennenstadt, f. a. (1941-1944 ?) 16 p.
3. Anton Eberst, Muzički brevijar grada Vršca, Novisad, 2001.
4. X X X, Gradski Muzej Vršac, Vršac, 2000.
5. Felix Milleker,
6. Felix Milleker, Der Vrsacer Rathaus und die neuen Beschreibungen der Vergangenheit der Stadt Vršac, Vršac, 1938, 11 p.
7. Felix Milleker, Führer durch des Stadtischen Museum in Vršac, Vršac, 1932, 17 p.

8. Felix Milleker, Geschichte des Werschetzer Weinbaues, Vršac, 1927, 20 p.
9. Felix Milleker, Kratka istorija Vršca, Vršac, 1935, 30 p.
10. Bodog (Felix) Milleker, Versècz szabad kiràlyi város törtènete, I – II, Budapesta, 1886.
11. Felix Milleker, Vršački grad, Vršac, 1935, 30 p.
12. Felix Milleker, Werschetz und seine Umgegend in den Jahres 1787 – 1790, Bela Crkva, 1882, 20 p.
13. X X X, Vršac – ilustrovana monografija, Vršac, 2001.

WALDAU

1. Heinrich Freidorffer, Peter Erk, Waldau. Ein Nachruf, Deggendorf, 1990, 102 p.

Z

ZÄBRANI (Guttenbrunn)

1. Hans Herrschaft, Banater Schwaben - Guttenbrunn, Timișoara, 1937, 203 p.+il.
2. Emil Maenner, Guttenbrunn. Odenwalder Dorf im rum. Banat, München, 1958, 96 p.

ZÄDÄRENI (Saderlack , Zàdorlak)

1. Johannes Künzig, Saderlack (Zàdorlak) 1737 – 1937. Ein alemannische Bauerngemeinde in rumänischen Banat und ihre Südschwartzwälder Urheimat, Karlsruhe, 1987, 356 p.

ZLATIȚA

1. Ozren Radosavljević, Manastir Zlatica, Bela Crkva, 1997.

ZORLENȚU MARE

1. Ion Pătrașcu – Stan, Monografia comunei Zorlențu – Mare, Timișoara, 1994, 60 p.

ZRENJANIN (Nagy Becskerek, Gross-Betscherek, Petrovgrad)

1. X X X, Istoriski Archiv Zrenjanin. Vodić kroz arhivske fondove, Sr. Karlovci, 37 + 464 p. f. a.
2. Felix Milleker, Geschichte der Stadt Veliki Bečkerek 1333 – 1918, Vršac, 1933, 96 p.
3. Alexander Stanojlović, Petrovgrad (Veliki Bečkerek), Zrenjanin, 1938, 470 p.
4. Ferenc Szentiványi, Nagybecskereki város fejlődése és jelentősége, Budapesta, 1911, 47 p.
5. Jenő Szentkláray, A becskerekeli vár, Budapesta 1886, 48 p.
6. X X X, Zrenjanin, 1946 – 1960, Zrenjanin, 1960, 128 p.
7. X X X, Zrenjanin, Zrenjanin, 1965, 560 p.
8. X X X, Zrenjanin trideset godina u slobodi 1944 – 1974, Zrenjanin, 1975,

ZITIŠTE

1. Ljubica Budić, Begej Dveti Djuradj – Zitište, Zitište, 2000.
2. Peter Horvath, St. Georgen, Freilassing, 1961.